

**Poczucie bezpieczeństwa publicznego i ocena pracy policji w
percepcji mieszkańców Słupska (1)**

**Autorzy: Anetta Jaworska
Marek Stefański**

Słupsk 2007

SPIS TREŚCI

WSTĘP

Rozdział I

KSZTAŁTOWANIE POCZUCIA BEZPIECZESTWA POPRZEZ USPOŁECZNIANIE DZIAŁAŃ POLICJI

1.1. POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA PODSTAWOWYM RAWEM CZŁOWIEKA

1.2. ROLA DZIELNICOWEGO W PROCESIE USPOŁECZNIANIA POLICJI

1.3. COMMUNITY POLICING W PROCESIE KSZTAŁTOWANIA POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA W SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

1.4. WIZERUNEK POLICJI W OPINII SPOŁECZNEJ

Rozdział II

METODOLOGIA BADAŃ

2.1. CEL PRACY

2.2 . METODY BADAŃ

2.3. ORGANIZACJA I PRZEBIEG BADAŃ

2.4. CHARAKTERYSTYKA BADANEJ POPULACJI

Rozdział III

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO I OCENA PRACY POLICJI W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW SŁUPSKA W ŚWIETLE BADAŃ WŁASNYCH

3.1. POZIOM I SEKWENCJE CZYNNIKOWE POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA NA TERENIE MIASTA

3.2. OCENA PRACY POLICJI W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW SŁUPSKA

3.3. SPOŁECZNA INKLINACJA DO WSPÓŁPRACY Z POLICJĄ

3.4. WIZERUNEK POLICJI W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW SŁUPSKA

3.5. POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO ORAZ OCENA PRACY POLICJI W PERCEPCJI OSÓB PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA TERENIE MIASTA

WNIOSKI

WSTĘP

Wraz ze wzrostem wolności i swobody działania w państwie demokratycznym, po roku 1989 w naszym kraju rozpoczął się proces przekształceń w sferze społecznej, obejmujący przejście od państwa opiekuńczego do państwa utożsamianego z bezpieczeństwem publicznym. Jedną z bardziej istotnych idei demokracji jest budowanie systemu bezpieczeństwa społecznego, którego sens daleko wykracza poza obszar bezpieczeństwa Narodowego, rozumianego jako gotowość do odparcia agresji zbrojnej. Bez szeroko rozumianego poczucia bezpieczeństwa nie możemy mówić ani o prawidłowym rozwoju tożsamości człowieka ani o jego optymalnym dojrzewaniu społecznym w strukturach demokracji. Zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa jako jednej z najistotniejszych potrzeb człowieka, w pierwszym rzędzie związane jest z możliwością fizycznego istnienia i przetrwania w otaczającym świecie przyrodniczym i socjalnym, ale także z odpowiednimi warunkami do swobodnego rozwoju tożsamości i aktywności w świecie społecznym. A zatem działalność podmiotów i organizacji państwowych nie może ograniczać się jedynie do zabezpieczenia bezpieczeństwa granic kraju, lecz musi być realizowana na wielu płaszczyznach życia społeczeństwa i jednostki ludzkiej.

Ograniczony charakter tego opracowania, nie pozwala na zajęcie się w tym szkicu, całą gamą czynników związanych z bezpieczeństwem publicznym, takich jak zagrożenia ekologiczne czy ekonomiczne, godzące często w godność człowieka i prowadzące do utraty sensu istnienia, ale także realnego zagrożenia jego fizycznej egzystencji. Zadaniem tego opracowania jest bowiem, przede wszystkim jego wymiar praktyczny, polegający na ustaleniu konkretnej diagnozy dotyczącej poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej związanego z występowaniem negatywnych zjawisk społecznych na terenie miasta. Wśród zjawisk tych, uwagę poświęcono głównie zagrożeniom o charakterze kryminalnym oraz należących do kategorii patologii społecznej. Szczególne miejsce w pracy zajmuje jednak subiektywna ocena mieszkańców miasta, dotycząca poczucia bezpieczeństwa publicznego w oraz wizerunku Policji w zakresie zapobiegania zagrożeniom na terenie miasta. Celem pracy jest przede wszystkim jej wymiar praktyczny, polegający na dostarczeniu konkretnych wskazówek implikujących możliwość podjęcia działań zwiększających poczucie bezpieczeństwa na terenie miasta oraz kształtowania pozytywnego wizerunku Policji w ocenie społeczności lokalnej. Weryfikacja założeń praktycznych wymaga oczywiście ich inferencji na przestrzeni co najmniej kilku lat. Przeprowadzone badania są zatem pierwszymi, rozpoczynającymi zakrojony na kilka najbliższych lat proces badawczy zmierzający do oceny

poczucia bezpieczeństwa publicznego oraz wizerunku Policji w percepcji mieszkańców Słupska.

W tym miejscu autorzy opracowania pragną złożyć podziękowania wszystkim osobom fizycznym, podmiotom i instytucjom, bez których przeprowadzenie badań dotyczących poczucia bezpieczeństwa publicznego na terenie Słupska byłoby w znaczny sposób utrudnione lub nawet niemożliwe. Podziękowania te należą się z równą mocą:

- Studentom Akademii Pomorskiej w Słupsku za ogromny udział w diagnozowaniu poczucia bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta oraz wyrazić swoje uznanie za zaangażowanie i rzetelność prowadzonych badań.

- Szkole Policji w Słupsku za udział w organizacji badań i ich opracowaniu statystycznym oraz stałą współpracę.

- Komendzie Miejskiej Policji w Słupsku za wskazanie kluczowych problemów dotyczących zagrożeń kryminalnych na terenie miasta oraz ogromną pomoc w ustaleniu obszarów terytorialnych wyszczególnionych w badaniach, a także za deklarację wykorzystania wyników badań do poprawy bezpieczeństwa i ładu publicznego na terenie Słupska.

- Stowarzyszeniu „Bezpieczny Region Słupski” za zainteresowanie prowadzonymi działaniami oraz finansowanie sprawozdania z badań.

- Prezydentowi Miasta Słupska za objęcie patronatu honorowego nad prowadzonymi badaniami.

- Wszystkim Mieszkańcom Słupska, którzy wyrazili zgodę na udział w sondażu.

Rozdział I

KSZTAŁTOWANIE POCZUCIA BEZPIECZESTWA POPRZEZ USPOŁECZNIANIE DZIAŁAŃ POLICJNYCH

1.1.POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA PODSTAWOWYM PRAWEM CZŁOWIEKA

Doświadczenia historyczne Europy doprowadziły do refleksji nad podstawowymi prawami człowieka w tym nad bezpieczeństwem. Efektem tego jest *Powszechna deklaracja praw człowieka ONZ z 1948 roku oraz Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 roku* w których uznano, iż źródłem praw człowieka jest jego

przyrodzona godność. Największe autorytety dokonywały refleksji filozoficznej nad honorem, godnością i wolnością człowieka. Społeczna atmosfera sprzyjała demokracji, współpracy i solidarności państw Europy zachodniej.

W Polsce *Konstytucja RP* w rozdziale II *Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela*¹ zwraca uwagę m.in. na poczucie bezpieczeństwa obywatelskiego, jak również *Ustawa o Policji*, która już w pierwszym rozdziale i pierwszym artykule mówi o służebnej roli Policji w stosunku do społeczeństwa, a ponadto, iż przeznaczona jest do ochrony bezpieczeństwa obywateli i utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego.² Wynika z tego, iż Policja ustawowo jest odpowiedzialna za bezpieczeństwo, choć należy szczególną uwagę zwrócić również na administrację państwową i samorządową, która odgrywa bardzo dużą rolę w kształtowaniu poczucia bezpieczeństwa w środowisku lokalnym.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że *Konstytucja RP* w art. 5 gwarantuje swoim obywatelom bezpieczeństwo: „Rzeczypospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”³.

W tym kontekście należy odnieść się do jednej z najważniejszych potrzeb człowieka, jaką jest bezpieczeństwo osobiste i społeczne. A. H. Maslow w swojej znanej piramidzie potrzeb usytuował bezpieczeństwo bezpośrednio po podstawowych potrzebach fizjologicznych⁴. Poczucie bezpieczeństwa stwarza odpowiednie uwarunkowania do rozwoju osobowościowego i społecznego człowieka. Bezpieczeństwo sprzyja kompleksowemu rozwojowi tożsamości i wartościom humanistycznym. S. Kawula stwierdza, że: „Spośród najważniejszych potrzeb pierwotnych człowieka jest potrzeba bezpieczeństwa, a wśród psychologicznych potrzeba wpływu na bieg bieżących wydarzeń i na los własny”⁵.

Czas transformacji ekonomicznej oraz polityczno-społecznej w Polsce od 1989 roku, a także inne uwarunkowania sprawiły, iż stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w naszym kraju daleki jest od doskonałości. Dlatego też rola Policji w tym dzielnicowego, służb patrolowo-interwencyjnych nabiera coraz większego znaczenia niż kiedykolwiek. Również uspołecznianie działań Policji we współpracy ze społeczeństwem staje się priorytetowe w

¹ Konstytucja RP uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. Nr 78, poz. 483).

² Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r., (Dz. U. Nr 30, poz. 179 z późn. zm.)

³ Konstytucja RP...jw., art. 5.

⁴ A. H. Maslow, *W stronę psychologii istnienia*, Warszawa 1993, s. 33.

⁵ S. Kawula, *Bezpieczeństwo człowieka i jego rodziny w społeczeństwie postmodernistycznym w Polsce*, [w:] W. Ciczkowski (pod red.), *Bezpieczeństwo człowieka w środowisku lokalnym*, Olsztyn 1999, s. 12.

kształtowaniu poczucia bezpieczeństwa. Wobec powyższego poczucie bezpieczeństwa zajmuje szczególną rangę w życiu każdego człowieka, rodziny, lokalnej społeczności czy w końcu całych narodów, ponieważ chodzi o tak podstawowe wartości, jak życie, zdrowie, rozwój jednostki i kultur narodowych.

„Poczucie bezpieczeństwa powinno być uzupełnieniem podstawowego celu polityki prewencji kryminalnej, jakim jest zapobieganie i zwalczanie przestępczości. Cel ten można osiągnąć poprzez współdziałanie Policji z grupami wolontariuszy, władzami samorządowymi, oświatowymi odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo, przedstawicielami środków masowego przekazu i organizacjami pozarządowymi (...). Współpraca ta musi być solidarna, partnerska i otwarta. Duże znaczenie ma dla prospołecznych działań (...) również prewencja kryminalna w architekturze, oświetleniu, monitorowanie poprzez kamery niebezpiecznych miejsc.”⁶ Należy pamiętać, że nawet najsurowsze prawo czy najskuteczniejsza Policja, działając bez wsparcia obywatelskiego, nie potrafią ani poprawić porządku i bezpieczeństwa społecznego, ani budować struktur demokratycznego państwa. Wobec powyższego, pozycja i funkcjonowanie Policji powinny opierać się bardziej na oczekiwaniach społecznych, a mniej na danych statystycznych czy wskaźnikach wykrywczych. Policja staje po stronie ofiar, przychodząc im z realną pomocą. Osoba pokrzywdzona, zagrożona, która przeżyła traumatyczną sytuację, poniosła uszczerbek na zdrowiu, straty moralne – nigdy nie zapomni pomocy udzielonej ze strony policjanta⁷. Społeczeństwo oczekuje od Policji przede wszystkim zapewnienia bezpieczeństwa, otwartości na problemy społeczne, sprawiedliwego traktowania i pomocy w usuwaniu nieprawidłowości w życiu społecznym, monitorowania zjawisk kryminogennych, zniechęcania potencjalnych przestępców do popełniania czynów karalnych czy izolowania niebezpiecznych przestępców⁸. Społeczeństwo, które domaga się bezpieczeństwa osobistego, będzie współpracować z dzielnicowym na rzecz porządku publicznego, oczekując od niego wysokich kwalifikacji zawodowych.

Generalnie możemy stwierdzić, że formy organizacyjne działań policyjnych obejmują prewencję kryminalną (zapobieganie popełnianiu przestępstw), interwencję, akcję i operację.

Prewencja kryminalna to ogół działań instytucji państwowych, społecznych i obywateli, które mają na celu uniemożliwianie popełniania przestępstw, wpływanie na

⁶ M. Stefański, *Sytuacyjne i podmiotowe uwarunkowania podejmowania interwencji policyjnej. Działania i skuteczność służb patrolowo-interwencyjnych*, Słupsk 2003, s. 189.

⁷ Wywiad z prof. B. Hołystem w artykule *Gangsterzy i policjanci*, „Prawo i Życie” 2001, nr 8.

⁸ Por. J. Czapska, J. Wójcikiewicz, *Policja w społeczeństwie obywatelskim*, Kraków 1999; M. Mączyński, *Problemy instytucjonalizacji i koordynacji działań prewencyjnych w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, [w:] J. Czapska, J. Widacki (pod red.), *Bezpieczeństwo lokalne. Społeczny kontekst prewencji kryminalnej*, Warszawa 2000, s. 69–78.

poprawę bezpieczeństwa jednostki poprzez eliminowanie poczucia strachu. Efektem przedsięwzięć w tym Policji jest kształtowanie poczucia bezpieczeństwa w środowisku lokalnym. Prewencja jest formą interwencji społecznej, kontroli przestępczości oraz ustalaniem bezpośrednich przyczyn powstawania niepożądanych zjawisk społecznych. To działania, które w dużym stopniu uniemożliwiają popełnienie przestępstw czy wykroczeń.⁹ Ze względu na oddziaływanie, prewencję dzielimy na trzy płaszczyzny. Pierwsza polega na zmianie okoliczności fizycznych, kulturowych, społecznych, relacji interpersonalnych w celu zapobiegania przestępstwom. Druga płaszczyzna działania to ustalanie potencjalnych przestępców i stosowanie wobec nich właściwych społecznie oddziaływań. Trzecia i ostatnia dotyczy oddziaływań resocjalizacyjnych. Rola dzielnicowego jest nie do przecenienia, ponieważ może we współpracy ze społeczeństwem dbać o bezpieczeństwo, wskazywać na zagrożenia i podwyższać jakość życia społecznego. Zapobieganie popełnianiu przestępstw jest nadal niedoceniane w aktywności działań policyjnych. Dlatego wszelkie formy uspołeczniania Policji, współpracy ze społeczeństwem są konieczne w tworzeniu nowej koncepcji otwartości i współdziałania na rzecz poczucia bezpieczeństwa. Działania te muszą być koalicyjne, czyli we współpracy z administracją państwową, samorządową, szkołą, sądownictwem, stowarzyszeniami na rzecz bezpieczeństwa, wolontariuszami, spółdzielniami mieszkaniowymi itd. Koncepcja ta wymaga odpowiednich zmian organizacyjnych w Policji.

Interwencja policyjna to „...szybkie włączenie się policjanta (-ów) w tok społecznego zdarzenia, naruszającego normy prawa lub zasady współżycia społecznego, w celu czynnego przeciwdziałania działaniom lub zachowaniom niezgodnym z tymi normami lub zasadami i przywrócenia stanu poprzedniego. Jest to czynność prawna, będąca realizacją ustawowych obowiązków Policji, a zarazem określonych uprawnień. Cechami odróżniającymi interwencje policyjne od innych czynności policyjnych są: szybkość działania, wszechstronność, bezpośredniość działań, aktywność policjanta, indywidualność działania”¹⁰. Przeprowadzanie interwencji wymaga od policjanta dużych umiejętności zawodowych oraz intra- i interpersonalnych. W zależności od sytuacji podejmuje wstępną negocjację zmierzającą do odstąpienia sprawcy od bezprawnego zachowania. Policjanci podczas interwencji asekurują się wzajemnie, unikają zbędnego ryzyka, zachowując czujność, a w razie potrzeby odpowiedni dystans¹¹. Przewidują taktykę postępowania i technikę zastosowania środków przymusu bezpośredniego. Celem interwencji jest rozwiązanie konfliktu oraz przywrócenie

⁹ W. Pływaczewski, G. Kędzierska (pod red.), *Leksykon policyjny*, Szczytno 2001, s. 249 - 250.

¹⁰ Tamże, s. 113.

¹¹ M. Stefański, *Sytuacyjne i podmiotowe uwarunkowania ...jw.*, s. 195 – 196.

poprzedniego porządku prawnego przy zachowaniu bezpieczeństwa dla siebie i innych. Policjanci umundurowani, którzy przystępują do interwencji, która nie wymaga natychmiastowego działania na przykład podczas legitymowania czy zatrzymania, mają obowiązek podać stopień, imię i nazwisko, nazwę jednostki oraz podstawę prawną i faktyczną – czyli przyczynę przystąpienia do czynności służbowych. Natomiast policjanci nieumundurowani muszą ponadto okazać legitymację służbową w taki sposób, aby zainteresowany mógł bez przeszkód przeczytać a w razie potrzeby zapisać imię i nazwisko policjanta oraz jednostkę, która wydała legitymację. Najczęściej legitymowanie dotyczy: identyfikacji osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia, ustalenie osób, które były świadkami zdarzenia naruszającego bezpieczeństwo lub porządek prawny, wykonanie ustawowego polecenia sądu, prokuratora, administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego. Również są to sytuacje, w których trzeba dokonać identyfikacji osoby wskazanej przez pokrzywdzonego, jako sprawcy przestępstwa lub wykroczenia, ustala się dane osób zaginionych lub ukrywających się przed organami ścigania (na przykład poszukiwani listem gończym).¹²

Natomiast akcja policyjna to „...działania taktyczne niewielkich sił policyjnych na małym obszarze (osiedle, dzielnica, kompleks leśny), w krótkim czasie, w celu likwidacji zagrożenia lub naruszania porządku publicznego bądź obezwładnienia przestępcy (grupy przestępców).”¹³ Są to specjalne działania, które mają na celu przywrócenie naruszonego porządku prawnego o zasięgu lokalnym.¹⁴ Często są to działania najczęściej w sytuacji kryzysowej.

Operację policyjną można określić jako „...zorganizowane działanie (podejmowane zgodnie z planem lub doraźnie) wyznaczonych sił i środków Policji oraz współdziałających, zmierzające do osiągnięcia określonego celu. Podstawowym celem operacji policyjnej jest utrzymanie lub przywrócenie porządku publicznego, a także niedopuszczenie do naruszenia prawa.”¹⁵ Określając fazę przygotowania i przeprowadzenia operacji policyjnych dzielimy je na planowe (np. zapewnienie bezpieczeństwa podczas zgromadzeń publicznych) i doraźne (np. są to działania pościgowe). Natomiast ze względu na zasięg terytorialny działań policyjnych, mogą mieć charakter lokalny, regionalny, wojewódzki i ogólnokrajowy. Ponadto operacje policyjne przeprowadzane są w trzech fazach:

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 roku w sprawie trybu legitymowania, zatrzymania osób, dokonywania kontroli osobistej oraz przeglądania bagażu i sprawdzania ładunku przez policjantów, (Dz. U. nr 70, poz. 409 z póź. zm.)

¹³ W. Pływaczewski, G. Kędzińska (pod red.), *Leksykon policyjny...jw.*, s. 13.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże, s. 202.

1. Przygotowania czyli zgromadzenia niezbędnych informacji, dokonania ich analizy oraz opracowania planów.
2. Realizacji, która odnosi się nie tylko do działań policyjnych wyprzedzających ale do działań zgodnych z wcześniej przygotowanym planem, według określonych wariantów uwzględniając zmieniającą się sytuację i dostosowując się do niej.
3. Działania po zakończeniu operacji policyjnej związanej z przywróceniem wcześniej zakłóconego porządku publicznego. Najczęściej są to również sytuacje działań kryzysowych.¹⁶

Zagrożenie indywidualne budzi niepokój, strach, determinuje inne negatywne zachowania człowieka. Do zagrożeń w społeczności lokalnej można zaliczyć: przestępczość, wykroczenia, katastrofy w powietrzu, na lądzie i na wodzie oraz kataklizmy przyrodnicze, brak sprawiedliwości, pokoju, ładu i porządku publicznego, stany traumatyczne, agresję, gwałt, ucieczki z domu, utratę podstaw egzystencji, brak pomocy, opieki, oparcia, solidarności oraz inne zagrożenia. Zjawiska te uniemożliwiają prawidłowy rozwój wspólnot lokalnych, dlatego rola Policji jest nie do przecenienia w kształtowaniu poczucia bezpieczeństwa w społeczności lokalnej.

Bezpieczeństwo staje się zatem elementem niezbędnym w tworzeniu wartości indywidualnych i społecznych, w urzeczywistnianiu siebie i otaczającego środowiska. „Chodzi o to, by opanować tę aktualną rzeczywistość będącą chlubą człowieka i równocześnie taką, która o człowieku może zapominać i od niego się odsuwać nie sama, lecz znowu przez człowieka i ludzi, którzy w niej niemądrze się gubią. Człowiek bowiem jest twórcą tak swojej mądrości, jak i swojej, niestety również, ludzkiej głupoty, a świat dzisiejszy potrzebuje jego więcej niż tylko humano – mądrego na siebie spojrzenia, potrzebuje współuczestnictwa w takiej mądrości, w której i którą mógłby z człowiekiem się odnajdywać i wraz z nim tworzyć jedno wszechwspólne *totum humanum*.”¹⁷ W tworzeniu osobowości należy uwzględnić nabyte i wrodzone dyspozycje, reagowanie jednostki, uczenie się, umiejętności przystosowywania się do wielu innych czynników, które wpływają na rozwój i dojrzewanie¹⁸. Człowiek, który zaspokaja swoje potrzeby i uaktywnia swoje zachowanie i życie, koncentruje się na osiągnięciu celu. W tym zestawieniu występuje szereg elementów składających się na osobowość: temperament, wartości humanistyczne, takie jak dobro, piękno, prawda, dynamizm życiowy, postawy, charakter, intelekt, uzdolnienia, emocje,

¹⁶ Tamże.

¹⁷ J. Legowicz, *Humanizm jako mądrość życia*, [w:] B. Suchodolski (pod red.), *Alternatywna pedagogika humanistyczna*, Wrocław-Warszawa-Kraków, s. 40.

¹⁸ W. Szewczuk, *Psychologia*. Warszawa 1990, s. 242.

aspiracje, potrzeby, zainteresowania i inne cechy tworzące niepowtarzalną indywidualność i bogactwo człowieka jako istoty społecznej¹⁹.

Bezpieczeństwo to sytuacja, w której nie występuje żadne zagrożenie. Dążenie do unikania porażek i sytuacji trudnych jest naturalne w funkcjonowaniu życia społecznego. Jest to również „stan psychiczny lub prawny w którym jednostka ma poczucie pewności, oparte w drugiej osobie lub w sprawnie działającym systemie prawnym; przeciwieństwo zagrożenia”²⁰. *Encyklopedia Powszechna PWN* definiuje *bezpieczeństwo publiczne* jako „ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie i mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego; obowiązek ochrony bezpieczeństwa publicznego spoczywa na wszystkich organach państwowych, społecznych i na obywatelach; we wszystkich państwach istnieją specjalne organy powołane do ochrony bezpieczeństwa publicznego (i porządku publicznego); w Polsce od 1990 funkcję tę spełnia m.in. Policja i Urząd Ochrony Państwa »obecnie Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego«, nad którymi nadzór sprawuje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych »i Administracji«”²¹. Natomiast *poczucie bezpieczeństwa* nosi w sobie elementy wewnętrznego stanu lub zjawisk i okoliczności świata zewnętrznego, które mają ogromne znaczenie na całościowe funkcjonowanie człowieka. Inaczej można powiedzieć, że jest to „uświadomienie sobie czegoś, co istnieje jako fakt obiektywny lub stan subiektywny, wewnętrzny, świadomość, czucie”²². Słownik psychologiczny definiuje *poczucie bezpieczeństwa* jako „poczucie wolności od strachu i lęku, szczególnie w kontekście zaspokajania obecnych (i przyszłych) potrzeb jednostki”²³. Inny słownik psychologiczny to pojęcie określa „jako spokój ducha wywołany przekonaniem, że nie należy się niczego obawiać. Stanowi jedną z podstawowych potrzeb człowieka, zasadniczy warunek jego zdrowia psychicznego. Dziecko odnajduje poczucie bezpieczeństwa dzięki pełnej spokojowi i miłości obecności rodziców, stabilności warunków swego życia, wychowania w systematyczności i umiarkowanej dyscyplinie. W takim otoczeniu dziecko szybko odnajduje swą pozycję, łatwo mu się dostosować do swojej roli, a czując się bezpieczne, rośnie pełne ufności wobec ludzi. W okresie dorastania trudniej odnaleźć poczucie bezpieczeństwa, gdyż nie będąc już dzieckiem ani jeszcze dorosłym, nie posiada się określonego statusu. U człowieka dorosłego konformizm społeczny jest środkiem zachowania poczucia bezpieczeństwa. Wielu ludzi na

¹⁹ Tamże, s. 208.

²⁰ *Słownik współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1996, s. 51.

²¹ *Nowa encyklopedia powszechna PWN*, Warszawa 1995, t. 1, s. 434.

²² *Słownik współczesnego języka polskiego ...*, jw., s. 768.

²³ A. S. Reber, *Słownik psychologiczny*, Warszawa 2000, s. 508.

przykład dostosowuje się do wymagań mody, by nie odróżniać się od innych. Osoba dojrzała psychicznie nie obawia się podkreślać swojej indywidualności”²⁴.

Zagwarantowanie poczucia bezpieczeństwa jest działalnością permanentną, gdyż dbanie o harmonię rozwoju i stosowanie działalności edukacyjnej oraz prewencyjnej odbywa się nieustannie. Należy stosować funkcje pomocowe, opiekuńcze oraz podejmować przedsięwzięcia na rzecz sprawiedliwości społecznej; zwracać uwagę na wsparcie i więzi społeczne, dialog środowiskowy, budowę koalicji na rzecz bezpieczeństwa. Są to zadania szczególnie ważne, gdyż poczucie bezpieczeństwa nie jest wartością stałą, ale należy o nią zabiegać. Uspołecznić to inaczej uczyć aktywności społecznej, która służyłaby i była przydatna wszystkim obywatelom, dostosowanym do życia społecznego, czyli jest to pomaganie w stawaniu się w coraz większym stopniu przydatnym społecznie.²⁵ Uspołecznienie Policji to służba na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego, dlatego socjalizacja życia społecznego obejmuje również działania Policji, które służą każdemu obywatelowi.

Uspołecznienie Policji w ramach badanego problemu należy rozważać również w aspekcie współpracy ze społeczeństwem, tworzenia partnerstwa, koalicji na rzecz poczucia bezpieczeństwa i podnoszenia jakości życia w lokalnej wspólnocie. Przez to pojęcie należy rozumieć dążenie do jakościowych zmian w zarządzaniu jednostkami Policji, właściwe relacje interpersonalne, odpowiedni klimat społeczny sprzyjający rozwojowi aspiracji życiowych i zawodowych każdego policjanta i pracownika Policji. Wynika stąd, że to sama Policja musi dokonać wewnętrznej reformy, uspołeczniając swoje działania skierowane zarówno ku jednostce, jak i społeczności lokalnej na rzecz kształtowania poczucia bezpieczeństwa.

Niezgłaszane przestępstwa i wykroczenia – to tzw. ciemna liczba przestępstw, która nie jest nigdzie rejestrowana. Brak informacji o przestępstwach w określonej dzielnicy powoduje brak wystarczającej liczby patroli i działań profilaktycznych w tym miejscu, ponieważ dyslokacji służby dokonuje się m.in. na podstawie częstotliwości zgłaszanych przestępstw, biorąc pod uwagę czas i miejsce. Dopiero rzetelna informacja powoduje wzmocnienie działań policyjnych na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego. Policjanci, aby znać realne zagrożenia, muszą otrzymywać informacje o liczbie i rodzaju popełnianych przestępstw i wykroczeń, o oczekiwaniach społecznych oraz zagrożeniach w dzielnicy. Ponadto bardzo ważne są czas i miejsce popełnianych przestępstw oraz

²⁴ N. Sillami, *Słownik psychologiczny*, Librairie Larousse 1989, s. 210 – 211.

²⁵ *Słownik języka polskiego PWN*, Warszawa 1995, t. 3, s. 579.

okoliczności i warunki, które w sposób bezpośredni lub pośredni sprzyjają popełnianiu przestępstw i wykroczeń. Służby patrolowe oraz dzielnicowi powinni mieć właściwe rozpoznanie osób, miejsc, w których może dochodzić do popełniania przestępstw. Wskazane jest monitorowanie natężenia ruchu drogowego i pieszego ludności pod względem bezpieczeństwa i porządku publicznego. Źródłem informacji i odpowiedniej analizy powinny być także jednostki administracji państwowej i organizacji pozarządowych. Za opracowanie i rzetelność analizy na potrzeby dyslokacji służby jest odpowiedzialny komendant jednostki Policji²⁶. Wobec powyższego *bezpieczeństwo państwa* możemy zdefiniować jako „rzeczywisty stan stabilności wewnętrznej i suwerenności państwa, odzwierciedlający brak lub występowanie jakichkolwiek zagrożeń (w sensie zaspokajania podstawowych potrzeb egzystencjalnych i behawioralnych społeczeństwa oraz traktowania państwa jako suwerennego podmiotu w stosunkach międzynarodowych)”²⁷.

Natomiast Leksykon policyjny określa bezpieczeństwo wewnętrzne jako „rzeczywisty stan stabilności wewnętrznej, który odzwierciedla brak lub występowanie jakichkolwiek zagrożeń w normalnym funkcjonowaniu organów państwa oraz chroniony przez to państwo tryb życia obywateli.”²⁸ Ten sam leksykon w odniesieniu do bezpieczeństwa i porządku publicznego określa, iż jest to „suma informacji o zdarzeniach, zjawiskach i czynnikach bezpośrednio naruszających lub wpływających na bezpieczeństwo i porządek publiczny. Tworzy obraz rzeczywistych zagrożeń i potrzeb wytyczających przedsięwzięcia organizacyjne jednostki Policji. Wnioski wynikające z analizy są punktem wyjścia i podstawą właściwego planowania i koordynowania działań służby patrolowej oraz racjonalnego wykorzystania innych sił i środków policyjnych pozostających w dyspozycji jednostki. Analiza na potrzeby dyslokacji służby powinna zawierać ocenę stanu zagrożenia i poszczególnych czynników mających wpływ na ten stan.”²⁹ Czyli działania Policji na rzecz bezpieczeństwa odgrywają dużą rolę, w której komendant jednostki Policji ponosi szczególną odpowiedzialność. Administracja państwowa i samorządowa wspiera komendantów w kształtowaniu poczucia bezpieczeństwa. „W tym też sensie widzi się realny i psychiczny wymiar »bezpiecznego społeczeństwa« i przyjaznego człowiekowi w różnych okresach jego

²⁶ W. Pływaczewski, G. Kędziarska (pod red.), *Leksykon policyjny...jw.*, s. 31–32.

²⁷ Tamże, s. 31.

²⁸ Tamże.

²⁹ Tamże, s. 31–32.

życia. W języku współczesnej psychologii społecznej określa się go jako psychofizyczny dobrostan.”³⁰ Taki stan może mieć czworaki wymiar i dotyczyć:

1. wartości i celów życiowych,
2. zakresu przestrzegania praw człowieka,
3. indywidualnego i społecznego poczucia bezpieczeństwa ukierunkowanego na dobrostan,
4. różnych sytuacji życiowych i aktywności codziennego życia obywateli³¹.

Dopiero bezpieczeństwo społeczne może zagwarantować homeostazę i przyjazne relacje interpersonalne, poczucie wartości i zadowolenia egzystencjalnego z realizacji swoich celów i planów. Dlatego tak istotne są badania empiryczne dotyczące opinii publicznej.

Nie ulega wątpliwości, iż administracja terytorialna dotyczy pojęcia społeczności lokalnej. *Środowisko lokalne* jest integralnym pojęciem pedagogiki społecznej. Dotyczy indywidualnego życia, rozwoju osobowościowego w zbiorowości społecznej oraz wszystkich możliwych interakcji podmiotów funkcjonujących w obrębie określonego terytorium. Środowisko lokalne można zdefiniować jako „gromadę ludzi zamieszkujących ograniczone i względnie izolowane terytorium, posiadających i ceniących wspólną tradycję, wartości i symbole, instytucje usługowe i kulturowe, świadomych jedności, odrębności i gotowość do wspólnotowego działania, żyjących w poczuciu przynależności i wewnętrznego bezpieczeństwa”³². Analizując środowisko lokalne, należy zwrócić uwagę na proces socjalizacji, demokracji i kształtowania tożsamości obywatelskiej. Nie bez znaczenia są elementy kulturotwórcze, jak również poczucie odrębności, przynależności do określonej grupy czy powszechnej identyfikacji mieszkańców. Istotna jest również jednolitość gospodarcza i społeczna, tworząca więź jedności wspólnoty lokalnej³³.

Spoleczność lokalna jest trudnym pojęciem do zdefiniowania, podstawowe kryteria określające ją to: ściśle określone miejsce zamieszkania ludzi, w którym występują zwarte normy, aktywność, interakcje i więzi społeczne, historia, zwyczaje, kultura, wspólne prawo oraz interesy, postawy, potrzeby, zaangażowanie, funkcjonują instytucje i organizacje. Charakterystyczne dla niej są poczucie małej ojczyzny i odpowiedzialność za nią. Ważne jest poczucie tożsamości obywatelskiej z miejscem zamieszkania. Z socjologicznego punktu widzenia *spoleczność lokalna* określana jest jako „zbiorowość zamieszkująca wspólnie

³⁰ S. Kawula, *Kwestie socjalne w społeczeństwie zdolnym do przetrwania i rozwoju*, [w:] S. Kawula (pod red.), *Pedagogika społeczna, dokonania – aktualności – perspektywy*, Toruń 2003, s. 628.

³¹ Tamże.

³² T. Pilch, *Środowisko lokalne – struktura, funkcje, przemiany*, [w:] T. Pilch, I. Lepalczyk, (pod red.) *Pedagogia społeczna. Człowiek w zmieniającym się świecie*, Warszawa 1995, s. 157.

³³ Tamże.

terytorium, relatywnie samowystarczalne, oparta na trwałym systemie więzi i interakcji społecznych; charakteryzuje się mocnym poczuciem przynależności jednostek do grupy i identyfikacji jednostek z grupą³⁴. W społeczności lokalnej występuje integracja społeczna mieszkańców z określonymi celami bliższymi i dalszymi, zawiązuje się solidarność społeczna w interesie jednostkowym i poszczególnych grup³⁵. To pewna struktura zbudowana z następujących czynników: przestrzeń terytorialna (zamieszkuje na niej określona liczba ludzi, konstytuuje się wspólnota zależności i powiązań ludzi, organizacji i instytucji), która jest wewnętrznie zintegrowana, co umożliwia rozwiązywanie lokalnych problemów, społeczna interakcja, kulturowe oraz psychospołeczne więzi integrujące część lub całość mieszkańców z określoną strukturą społeczno-przestrzenną³⁶. Społeczność lokalna to interakcje mieszkańców, które zachodzą każdego dnia na ulicy, w kinie, kościele, w pracy, w sklepie. Dzięki nim powstaje pewna tożsamość indywidualna i społeczna. Wspólnota lokalna jest tą przestrzenią terytorialną, która wręcz gwarantuje jakościowy rozwój codziennego i perspektywicznego życia społecznego. „Rozwój społeczności lokalnej dziejący się w określonej przestrzeni społecznej i terytorialnej ma na celu wzbogacenie sieci powiązań i kontaktów grupowych oraz wzmocnienie jej nici, wypracowanie pewności siebie i umiejętności tak, by społeczność lokalna (ludzie) mogła znacznie poprawić swoją sytuację. Jest to proces społecznej zmiany, który:

- tworzy swój program w oparciu o bezpośrednie doświadczenia i potrzeby ludzi mieszkających na danym obszarze,
- wymaga zaangażowania w odkrycie i zmobilizowanie wartości, możliwości i niewykorzystanych umiejętności pojedynczych osób,
- podkreśla znaczenie wspólnego działania jako najskuteczniejszego i twórczego medium, dzięki któremu zachodzić może rozwój osobisty i społeczny,
- stara się wspierać i umożliwiać ludziom sprawowanie coraz większej kontroli nad własnym życiem i uczestniczenie w podejmowaniu decyzji, które ich dotyczą.”³⁷

Społeczność lokalna w sposób naturalny jest nieodzowna w kreowaniu swojej tożsamości poprzez ustalanie potrzeb oraz celów, jednocześnie w utwierdzaniu zwyczajów i norm społecznych, zachowania konstytuujących wspólnotę społeczną. Aktywizacja społeczności lokalnej jest szansą dla samych mieszkańców. M. Róg stwierdza: „Nie wdając się w rozważania socjologiczne – kiedy, w jakich warunkach, jaka zbiorowość ludności staje

³⁴ K. Olechnicki, P. Załęcki, *Słownik socjologiczny*, Toruń 1997, s. 201.

³⁵ Por. W. Theiss, *Mała ojczyzna kultura – edukacja – rozwój lokalny*, Warszawa 2001.

³⁶ B. Lewenstein, *Wspólnota społeczna, a uczestnictwo lokalne*, Warszawa 1999, s. 25.

³⁷ www.sas.engo.pl [B. Skrzypczak, *Podstawowe cele i metody rozwoju społeczności lokalnych.*]

się społecznością lokalną – można tym określeniem posłużyć się w odniesieniu do ludności zamieszkującej takie jednostki podziału terytorialnego, jak gmina i powiat³⁸. Policjanci uczestniczą niemal we wszystkich poziomach życia społecznego, które dotyczy jakości jego funkcjonowania. Społecznością lokalną dla dzielnicowego będą mieszkańcy jego rejonu służbowego – wyodrębniona społeczność w administracji państwowej (np. gmina) – lub podzielonego na rewiry i rejonów służbowe poszczególnych obszarów miasta, czy w końcu wsi lub małego miasteczka. Z socjologicznego punktu widzenia lokalną społeczność łączy jeszcze o wiele więcej wspólnych elementów, takich jak bliskość terytorialna, bezpośrednie więzi interpersonalne. W ramach społeczności lokalnej funkcjonują sieć usługowa i gospodarcza, instytucje administracyjne, kulturalno-edukacyjne oraz instytucje kontroli społecznej.

1.2. ROLA DZIELNICOWEGO W PROCESIE USPOŁECZNIANIA POLICJI

Misją Policji jest jej uspołecznienie i dbanie o bezpieczeństwo mieszkańców, będące spełnieniem ich oczekiwań. W tych przedsięwzięciach „policja, aby być skuteczna, musi w swych działaniach współdziałać ze społeczeństwem w skali makro i ze społecznościami lokalnymi, w skali mikro. Mało tego, dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku powszechnego, dla ochrony życia, zdrowia i mienia ludności oraz dla zapewnienia poczucia bezpieczeństwa praca policji musi być uzupełniana działaniami społeczności lokalnych i ich samorządów, poczynania różnych podmiotów nie mogą się wzajemnie zastępować, ani ze sobą rywalizować³⁹. Wynika stąd, iż mieszkańcy muszą być zadowoleni z bezpieczeństwa, a policjanci powinni odczuwać satysfakcję ze swojej służby.

Brak efektywności w służbie dzielnicowego powoduje dyskusje nad sensem tej instytucji. Dalsze utrzymywanie status quo odnośnie do zakresu jego obowiązków, aktualnej wizji funkcjonowania oraz znaczenia i roli w społeczności lokalnej może w konsekwencji doprowadzić do poważnego kryzysu tego stanowiska w polskiej Policji. Bez zmiany pracy służb patrolowo-interwencyjnych doprowadzimy do sytuacji, w której tworzenie więzi społeczeństwa z Policją może okazać się coraz trudniejsze. Potrzebne są nowe spojrzenia na różne formy uspołeczniania Policji, zmiana mentalności i odwaga w podejmowaniu decyzji.

³⁸ M. Róg, *Zadania administracji lokalnej w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Uwarunkowania prawne*, [w:] W. Ciczkowski (pod red.), *Bezpieczeństwo człowieka...jw.*, s. 212.

³⁹ J. Widacki, *Rewiry dzielnicowych. Przełom, czy kolejna zmarnowana szansa na reformę Policji?*, [w:] J. Czapska, J. Widacki (pod red.), *Bezpieczeństwo lokalne...jw.*, s. 130–131.

Obywatele oczekują od dzielnicowego nie tylko gwarancji bezpieczeństwa i porządku publicznego w lokalnej społeczności, ale również dużej aktywności w ściganiu przestępców, zdecydowanych działań w zapobieganiu powstawania przestępstw oraz szybkiego reagowania na sytuacje zagrożenia. Dzielnicowy to nie egzekutor prawa, lecz przedstawiciel prawa służący mieszkańcom, co ważne – służący razem z nimi. Mimo to funkcja dzielnicowego jest nadal przedmiotem dyskusji i analiz, nawet pod kątem stopnia przydatności tego rodzaju służby. Rezultatem tych dywagacji była redukcja etatów dzielnicowych na przełomie 2004 i 2005 roku w niektórych jednostkach Policji, na rzecz policjantów służb patrolowo-interwencyjnych. Zwolennicy tych zmian wychodzą z założenia, iż należy zwiększyć liczbę patroli na ulicach miast, bo dopiero wtedy można budować poczucie bezpieczeństwa obywateli.

Jak wyżej zasygnalizowano, niestety dzielnicowy oprócz swoich zadań wykonuje inne czynności administracyjne, delegowany jest do innych pionów służby, np. do konwojowania, doprowadzania osób, pełni służbę patrolową, ochrony i dyżurnego oraz pomocnika dyżurnego, dyżury operacyjno-dochodzeniowe, pomocnika przy czynnościach przeszukania, zabezpiecza imprezy i uroczystości, doręcza wezwania, a niekiedy zdarza się, że jest dowódcą zabezpieczenia czy akcji policyjnej, jak również wykonuje inne czynności w zależności od potrzeb. Brak stabilizacji pracy dzielnicowego poprzez płynność kadrową powoduje między innymi trudności w prawidłowym rozpoznaniu rejonu służbowego, akceptacji przez lokalną społeczność, anonimowość dzielnicowego, a także destabilizuje system doskonalenia zawodowego.

Należałoby jak najszybciej odstąpić od tych praktyk, a w zamian rozliczać dzielnicowego:

- ze stanu bezpieczeństwa, stopnia znajomości mieszkańców oraz kontaktów środowiskowych w podległym mu rejonie służbowym,
- z wykrywalności przestępstw przy udziale i pomocy dzielnicowego,
- poczucia bezpieczeństwa mieszkańców rejonu służbowego,
- za jakość i efektywność współpracy z przedstawicielami samorządów lokalnych oraz innych podmiotów rządowych i pozarządowych, z uwzględnieniem ich opinii na temat pracy dzielnicowego,
- ze znajomości zdarzeń i zjawisk wywierających wpływ na poczucie bezpieczeństwa,
- z informowania mieszkańców o zagrożeniach w rejonie służbowym,
- z rozpoznawania zjawisk patologicznych,

- z bycia rzeczywistym „gospodarzem” rejonu,
- ze współpracy z lokalnymi środkami masowego przekazu,
- z jakości uzyskiwanych i przekazywanych informacji operacyjnych⁴⁰.

Służba i rola dzielnicowego nie może sprowadzać się tylko i wyłącznie do programów „Mój rejon – mój dzielnicowy”, „Poznaj swojego dzielnicowego”, „Dzielnicowy bliżej społeczności lokalnej”, w związku z którymi dzielnicowy będzie odbywać tylko spotkania z mieszkańcami, brać udział w organizowaniu festynów osiedlowych, prezentacji dzielnicowych i ich zakresu działania w środkach masowego przekazu czy dążyć do zwiększania liczby pomieszczeń do przyjmowania interesantów. Standardowe działania dzielnicowego należy odłożyć do lamusa⁴¹. Inny kierunek działania Policji, dotyczący pracy dzielnicowego, powinien obejmować zadania polegające na:

- odwiedzinach wszystkich mieszkańców i dokonywaniu rozpoznania na temat ich oczekiwań,
- przedstawianiu się i nawiązywaniu bezpośrednich kontaktów, a przy okazji wręczaniu wizytówek,
- inicjowaniu powstania koalicji lokalnej na rzecz społeczności rejonu służbowego,
- rozwiązywaniu problemów razem ze społecznością lokalną,
- udziale w programie: „Szkoła – Rodzina – Środowisko”,
- odwiedzinach i, w razie potrzeby, pomocy ofiarom przestępstw,
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zapobieganiu patologii w ramach programu „Niebieska Karta”,
- uczestniczeniu w innych programach profilaktycznych, które miały w swojej treści bezpieczeństwo i porządek publiczny⁴².

Dzielnicowy to animator działań edukacyjno-prewencyjnych, źródło informacji dla służb policyjnych, jak i dla społeczeństwa. Jego rola to bycie rzeczywistym gospodarzem przydzielonego rejonu służbowego i tworzenie razem ze społecznością lokalną oazy bezpieczeństwa⁴³.

⁴⁰ M. Kowalski, *Funkcjonowanie dzielnicowego w społecznościach lokalnych, jego rola i zadania w realizacji założeń prewencji kryminalnej*, [w:] Międzynarodowa konferencja naukowa. *Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi na tle rozwiązań stosowanych w niektórych państwach Unii Europejskiej*, Słupsk 2001, s. 74–85; K. Winicki, *Rola dzielnicowego w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, [w:] *Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi...* jw., s. 125–129.

⁴¹ T. Cielecki, *Prewencja kryminalna. Studium z profilaktyki kryminologicznej*, Opole 2004, s. 221.

⁴² Tamże.

⁴³ S. Molik, *Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi na tle rozwiązań stosowanych w niektórych państwach Unii Europejskiej*, [w:] *Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi...*, jw., s. 61–62.

Dzielnicowy to osoba pierwszego kontaktu z obywatelem, świadcząca usługi dla społeczności lokalnej, wręcz rzecznik Policji wobec mieszkańców, stąd musi mieć odpowiednie warunki do wykonywania służby na najwyższym poziomie zawodowym. Stanowisko dzielnicowego ze względów psychologicznych, społecznych i swojej specyfiki powinno cieszyć się dużym autorytetem, prestiżem oraz musi być atrakcyjne w hierarchii służbowej Policji⁴⁴.

Nowa misja dzielnicowego została określona poprzez jego zadania, zgodnie z którymi dzielnicowy jest zobowiązany przede wszystkim do:

- prowadzenia rozeznania dotyczącego popełniania przestępstw i wykroczeń oraz ich ograniczania lub eliminowania, zbierania informacji dla potrzeb procesu wykrywczego.
- umiejętnego kształtowania komunikacji interpersonalnej z lokalną społecznością, przyczyniającej się do budowania partnerstwa, więzi i zaufania społecznego.
- wykazywania inicjatywy pracy na rzecz osobistego poczucia bezpieczeństwa każdego mieszkańca rejonu służbowego, zarówno w domu, jak i w miejscach publicznych.
- efektywności pracy w zakresie prewencji kryminalnej, budowania aktywnych programów profilaktycznych, integrowania podmiotów rządowych i pozarządowych w tworzeniu swoistej koalicji na rzecz poczucia bezpieczeństwa oraz kształtowania strategii w ramach *community policing*.
- posiadania umiejętności bycia inicjatorem oraz moderatorem życia społecznego w rejonie służbowym, budowania zadowolenia społeczności lokalnej i jej poczucia bezpieczeństwa, co ma swoje odniesienie do oceny i samooceny dzielnicowego⁴⁵.

Dzielnicowy powinien być razem z lokalną społecznością, znać ich problemy. Rozwiązywanie trudności związanych z patologią życia społecznego musi dokonywać się przy udziale bezpośrednim lub pośrednim poszczególnych obywateli. Troska dzielnicowego o bezpieczeństwo mieszkańców rejonu służbowego powinna być realna i związana z pracą na rzecz większego poziomu jakości życia. Bardzo ważna jest umiejętność budowania lokalnej koalicji z osobami, które z natury są zainteresowane bezpieczeństwem, jakością życia, estetyką, architekturą, czystością, ochroną środowiska. Sojusznikami dzielnicowego są przedstawiciele takich zawodów, jak: kurator sądowy, pracownik socjalny, pedagog szkolny, ksiądz, liderzy społeczności lokalnej – posłowie, senatorowie, radni, ludzie biznesu, fundacje, stowarzyszenia, pielęgniarzy środowiskowe oraz wszystkie inne instytucje i osoby fizyczne,

⁴⁴ M. Bryła, J. Wójcikiewicz, „Idealny dzielnicowy” a rzeczywistość. Podsumowanie dyskusji, [w:] J. Czapska, J. Widacki (pod red.), *Bezpieczeństwo lokalne... jw.*, s. 122–123.

⁴⁵ R. Siewierski, *Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi*, [w:] *Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi...*, s. 14–19.

którym zależy na podnoszeniu jakości życia społecznego. Wspólnym zadaniem dzielnicowego i lokalnej społeczności jest obniżanie poziomu strachu, również poprzez współpracę i wypełnianie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży⁴⁶.

Brak efektywności w służbie dzielnicowego powoduje dyskusje nad sensem instytucji dzielnicowego. Dalsze utrzymywanie status quo odnośnie zakresu obowiązków dzielnicowego, aktualnej jego wizji i funkcjonowania, znaczenia i jego roli w lokalnej społeczności, może w konsekwencji doprowadzić do poważnego kryzysu tego stanowiska w polskiej Policji. Bez zmiany pracy służb patrolowo-interwencyjnych doprowadzimy do sytuacji, w której budowanie więzi społecznych z Policją, może okazać się coraz trudniejsze. Potrzebna jest nowa filozofia, zmiana mentalności i odwaga w podejmowaniu decyzji.

Z zaprezentowanych wniosków wynika, iż należy możliwie jak najszybciej doprowadzić do stabilizacji stanowiska dzielnicowego, który ma się wkomponować swoimi zadaniami służbowymi w środowisko lokalne przy ścisłej współpracy z samorządem terytorialnym.

Bardzo dużą rolę w uspołecznianiu Policji odgrywa praca dzielnicowego. Niestety, ostatnie lata to tylko poszukiwanie optymalnego wzoru dzielnicowego. Chcąc sprostać temu dążeniu, Szkoła Policji w Słupsku już w dniach 6–7 września 2001 roku zorganizowała międzynarodową konferencję naukową poświęconą roli dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa. Prelegenci zwracali uwagę na to, iż dzielnicowy to policjant, który zna swoją dzielnicę, jej mieszkańców, ich problemy oraz ma bardzo dobre rozpoznanie zagrożeń i świata przestępczego. Ówczesny Dyrektor Biura Służby Prewencyjnej Komendy Głównej Policji, nadinsp. R. Siewierski wskazywał, że dzielnicowy powinien być oceniany na podstawie:

- prowadzenia rozpoznania dla potrzeb procesu wykrywczego,
- kształtowania więzi ze środowiskiem,
- efektywności pracy na rzecz osobistego poczucia bezpieczeństwa obywateli w miejscach publicznych,
- efektywności pracy w zakresie zapobiegania przestępczości,
- dyscypliny służbowej⁴⁷.

Z kolei pracownicy samorządowi oczekują następującej działalności:

⁴⁶ T. Cielecki, *Prewencja kryminalna...*, s. 221-223.

⁴⁷ R. Siewierski, *Rola dzielnicowego...*, s. 18-19.

- „współpracy dzielnicowych z władzami samorządowymi, Kościołem, organizacjami społecznymi i samorządami wiejskimi,
- współpracy i obecności w placówkach oświatowych i instytucjach skupiających młodzież trudną,
- wizyt posesyjnych, szczególnie w środowiskach patologicznych,
- mediacji w sprawach rodzinnych i sąsiedzkich,
- inicjowania przez dzielnicowych w swoich rejonach imprez, turniejów sportowych,
- interwencji w urzędach miast i ośrodkach pomocy społecznej w sytuacjach kryzysowych,
- przeprowadzania wywiadów i ustaleń środowiskowych, także dla potrzeb lokalnych samorządów”⁴⁸.

Uogólniając, możemy stwierdzić, iż oczekiwania społeczne wobec dzielnicowego są następujące:

- mieszkańcy chcieliby znać swojego dzielnicowego, który wyróżniałby się: kulturą osobistą, uczciwością, rzetelnością, gotowością niesienia pomocy, kompetencją, zaangażowaniem,
- mieszkańcy oczekują poczucia bezpieczeństwa i możliwości kontaktu z dzielnicowym⁴⁹.

W wyżej wymienionych elementach demokratyzacji państwa występuje element odpowiedzialności za bezpieczeństwo i porządek publiczny samorządów terytorialnych. Współpraca Policji i samorządów terytorialnych układa się właściwie w zależności od relacji interpersonalnych obu instytucji i społeczności lokalnej. Rada gminy (powiatu, miasta), zarząd gminy (powiatu, miasta), wójt, burmistrz, starosta, prezydent miasta przy dobrej współpracy z odpowiednimi kierownikami jednostek Policji mogą być wyśmienitymi kreatorami poczucia bezpieczeństwa i porządku publicznego w swoich społecznościach lokalnych.

Wobec powyższego należy uznać, że stworzenie zintegrowanego systemu bezpieczeństwa i porządku publicznego w społeczności lokalnej i w wymiarze państwa, czy nawet w ramach Unii Europejskiej lub pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych, powinno nastąpić w strukturach administracji państwowej jak również samorządowych.

⁴⁸ R. Cholewiński, *Oczekiwania organów samorządów terenowych i lokalnych od dzielnicowego w zakresie kształtowania bezpieczeństwa w gminie*, [w:] *Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi...*, s. 88.

⁴⁹ J. Fiebig, *Rola dzielnicowego w kształtowaniu strategii działań jednostki*, [w:] *Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi...*, jw., s. 90–104. A. Misiuk, T. Cichorz, *Dzielnicowy a poczucie bezpieczeństwa w społecznościach lokalnych (w świetle badań ankietowych)*, [w:] *Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi ...*, s. 46–60.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że aktywność służbowa dzielnicowego ma bardzo dużo wspólnego z demokracją państwa. Z powyższego wynika, iż dzielnicowy powinien realizować takie zadania, jak:

- współpraca z podmiotami lokalnymi i tworzenie koalicji na rzecz bezpieczeństwa (upowszechnianie i inspirowanie fizycznej i technicznej ochrony mienia, wskazywanie na błędy i niedociągnięcia odnośnie do zabezpieczania mienia, rozpoznanie w rejonie służbowym stanu zabezpieczenia mienia, inicjowanie wśród mieszkańców działań ochronnych),
- rozwiązywanie problemów i spełnianie oczekiwań społeczności lokalnych (m.in. zajmowanie się patologią rodziny, profilaktyką demoralizacji i przestępczości oraz innymi zjawiskami patologii społecznej, takimi jak: alkoholizm, narkomania, podkultury przestępcze, ujawnianie osób niedostosowanych społecznie, bezpieczeństwo dzieci, opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, poradnictwo dla właścicieli sklepów, firm, warsztatów, udzielanie porad mieszkańcom w zakresie bezpieczeństwa osobistego); systematyczne rozpoznawanie rejonu służbowego oraz analizowanie natężenia i geografii zjawisk kryminalnych,
- realizacja programów prewencyjnych koncentrująca się na szkole, rodzinie i środowisku (działalność profilaktyczna, adekwatne do zagrożeń sporządzenie analizy stanu bezpieczeństwa, szeroko pojęta współpraca, wykorzystywanie inicjatyw samych mieszkańców); dokonywanie ewaluacji programów zapobiegania przestępczości, edukacji wiktymologicznej społeczeństwa,
- realizacja procedur *Niebieskiej karty* oraz odwiedzanie ofiar przestępstw (zwrócenie szczególnej uwagi na przemoc domową i środowiskową).
- Z zaprezentowanych wniosków wynika, iż należy możliwie jak najszybciej doprowadzić do stabilizacji stanowiska dzielnicowego, który ma się wkomponować w środowisko lokalne, wykonując swoje zadania służbowe przy ścisłej współpracy z samorządem terytorialnym.

W tym miejscu warto się zastanowić nad rolą dzielnicowego i policjanta służb patrolowo-interwencyjnych. Dla naświetlenia problematyki należy zacząć od przedstawienia obowiązujących standardów postępowania. Interwencję domową przeprowadza się na podstawie zawiadomienia o przestępstwie. W przypadku przeprowadzania interwencji domowej wobec przemocy w rodzinie policjanci prewencji stosują procedurę pod nazwą *Niebieska karta*. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że mieszkańcy chętniej poinformują dzielnicowego o

znęcaniu się nad rodziną, jeżeli będą go znali i będzie się on cieszył zaufaniem społecznym. Potrzebna jest zatem ścisła współpraca społeczności lokalnej z dzielnicowym.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest dodatkowym wsparciem dla ofiary przestępstwa, ponieważ angażuje nie tylko Policję i podmioty pozarządowe, lecz także samorządy terytorialne, o czym świadczy art. 6 pkt 1, który mówi, że: „Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego”⁵⁰. Aktywne współdziałanie ww. podmiotów na rzecz pomocy ofiarom przemocy jest dobrym kierunkiem działań podejmowanych w trosce o rodzinę.

Formą podejmowania interwencji domowej przez dzielnicowego jest udzielenie informacji, np. oficerowi dyżurnemu jednostki Policji, wynikające z własnych obserwacji, które świadczą o możliwości występowania przemocy w rodzinie. Oczywiście policjanci nie mogą zapominać o ofiarach, a przede wszystkim o dzieciach i młodzieży w rodzinach o dużym natężeniu patologii społecznej. Postępowanie policjanta we wskazanych sytuacjach reguluje *Zarządzenie nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie sposobu przeprowadzania interwencji domowej wobec przemocy w rodzinie pod nazwą Niebieskie karty*, w związku z którym policjant, podejmując interwencję domową, gdzie występuje przemoc, ma obowiązek:

- ustalenia przebiegu zdarzenia, jego powodów i następstw,
- udzielenia ofiarom natychmiastowej pomocy, w razie potrzeby wezwania pogotowia ratunkowego lub innej instytucji w zależności od sytuacji,
- zapewnienia ochrony życia, zdrowia i mienia osób będących ofiarami przemocy, a wobec sprawców, jeśli jest taka potrzeba, stosowania upomnienia, perswazji, a nawet środków przymusu bezpośredniego lub pozbawienia wolności,
- przeprowadzenia ze sprawcą rozmowy, która ma uświadomić mu odpowiedzialność karną za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad najbliższymi osobami lub pozostającymi pod jego opieką; ponadto obowiązkiem policjanta jest wezwanie sprawcy przemocy do zachowania zgodnego z prawem i normami życia społecznego,
- informowania ofiar przemocy o ich prawach,
- poinformowania ofiar przemocy, że nie są same oraz że za ich zgodą otrzymają pomoc od właściwych urzędów państwowych, samorządowych, instytucji społecznych

⁵⁰ Dz.U. Nr 180, poz. 1493.

zobowiązanych do udzielania pomocy, jak również ze strony istniejących na terenie zamieszkania innych stowarzyszeń, w tym związków wyznaniowych,

- w przypadkach niecierpiących zwłoki – przeprowadzenia na miejscu czynności procesowych w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą lub zniekształceniem.

Policjant po stwierdzeniu przemocy w rodzinie ma obowiązek sporządzenia notatki urzędowej, czyli wypełnienia karty A, gdzie na jednej stronie podaje podstawowe dane pokrzywdzonych, świadków i wskazanego sprawcy oraz precyzyjnie ustala na podstawie informacji, jakiego typu była stosowana przemoc: czy była to przemoc psychiczna wiążąca się z izolacją, wyzwiskami, ośmieszaniem, pogrózkami, kontrolowaniem, ograniczaniem kontaktów, krytykowaniem, poniżaniem, demoralizacją, ciągłymi niepokojami, czy fizyczna, do której się zalicza popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, spoliczkowanie. Przemoc fizyczna nierzadko powoduje zasinienia, zadrapania, krwawienia, oparzenia i uszkodzenia ciała. Przemoc dotyczy również zmuszania do obcowania płciowego lub innych czynności seksualnych. Policjant odnotowuje także to, czego doznał sprawca, oraz poprzednie sytuacje przemocy w rodzinie, zniszczenia i przywłaszczanie mienia czy stosowanie gróźb karalnych. Na kolejnej stronie karty A funkcjonariusz opisuje zachowania stron, odnosząc się zarówno do strony pokrzywdzonej, jak i do sprawcy. Zwraca uwagę na trudności w nawiązaniu komunikacji interpersonalnej, na takie zachowania, jak zastraszanie, płacz, zakłócanie spokoju, a także stawianie oporu wobec swojego postępowania. Następnie dokładnie opisuje sytuację dzieci, które były podczas interwencji domowej, oraz miejsce przemocy, włącznie ze zniszczonym mieniem, nieporządkiem czy spożywaniem alkoholu. Policjant odnotowuje działania podjęte wobec strony pokrzywdzonej i sprawcy, takie jak: pouczenie, użycie środków przymusu bezpośredniego, a jeśli tak, to jakich, badania na zawartość alkoholu w organizmie lub udzielenie pomocy medycznej. Ponadto dokładnie określa, czy któraś ze stron musiała opuścić miejsce zamieszkania, a jeśli tak, to gdzie aktualnie przebywa (np. w izbie wytrzeźwień, policyjnym pomieszczeniu dla osób zatrzymanych, u rodziny, w szpitalu). Notatkę podpisują policjant i strona pokrzywdzona.

Bardzo ważna jest strona *B Niebieskiej karty*. Otrzymuje ją strona pokrzywdzona, która dowiaduje się z niej, iż ma prawo złożyć na Policji lub w prokuraturze wnioski o wszczęcie postępowania karnego wobec osoby stosującej przemoc pod każdą postacią. Jest tam również miejsce na zanotowanie najważniejszych okoliczności związanych z przemocą. Strona *B* zawiera m.in. informacje dotyczące aspektów prawnych, sytuacji, kiedy polskie prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko bliskim osobom, oraz wskazanie instytucji, do których można

się zgłosić (np. ośrodek pomocy społecznej, punkty konsultacyjno-informacyjne dla ofiar przemocy, prokuratura, sądy – wydział rodzinny i nieletnich, kuratorzy sądowi, pedagodzy szkolni, lekarze, Komitet Ochrony Praw Dziecka, centra i punkty pomocy rodzinie, ośrodki interwencji kryzysowej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w razie potrzeby gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, poradnie odwykowe i inne stowarzyszenia lub fundacje znajdujące się na terenie miejsca zamieszkania ofiary, które zajmują się problemem przemocy w rodzinie). Policjant podaje szczegółowe adresy placówek lokalnych (nazwę i ulicę, numer pokoju, gdzie należy się zgłosić, a nawet osoby, które bezpośrednio zajmują się przemocą w rodzinie). Dzielnicowy obserwuje swój rejon służbowy, wsłuchuje się w problemy mieszkańców osiedla, jest widoczny na ulicach dzielnicy, skory do interakcji, rozumie trudności obywateli. Jednocześnie współpracuje z nimi w rozwiązywaniu problemów społecznych i ograniczaniu przestępczości. Jest opiekunem, partnerem i gospodarzem swojego rejonu służbowego. Ponosi odpowiedzialność personalną za powierzony sobie teren. Jest ze swoimi mieszkańcami rejonu służbowego w ich radościach i problemach, szczególnie w sytuacji, kiedy zostają ofiarami przestępstw.

Zarządzenie nr 15 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 września 1999 roku w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych nie do końca porządkuje służbę dzielnicowego. Powinno być w większym stopniu niż dotychczas zbieżne z oczekiwaniami społecznymi, dlatego wymaga kolejnej zmiany w kierunku dostosowania do rzeczywistych uwarunkowań pracy dzielnicowego i respektowania ich przez przełożonych⁵¹. W ramach rozpoznania rejonu dzielnicowy w myśl § 7 powinien mieć wiedzę w zakresie:

1. położenia geograficznego i ukształtowania terenu,
2. podziału administracyjnego, zasięgu działania spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, jak również zarządu budynków komunalnych,
3. stosunków społeczno-ekonomicznych oraz struktury gospodarczej i środowiskowej,
4. wyznań religijnych, tradycji, mniejszości narodowych,
5. lokalizacji miejsc zagrożonych przestępczością i wykroczeniami,
6. rozmiaru, natężenia i geografii zjawisk kryminogennych,
7. konfliktów międzyludzkich oraz ich podłoża,
8. planowanych doraźnie lub okresowo imprez sportowych, kulturalnych, rozrywkowych, handlowych i innych,

⁵¹ *Międzynarodowa konferencja naukowa. Rola dzielnicowego w systemie ochrony...*, s. 191–192.

9. realizowanych programów prewencyjnych oraz występowania zjawisk, których podłożem może być przestępczość zorganizowana.

Odnosnie do rozpoznania osobowego dzielnicowy powinien wiedzieć o osobach:

1. karanych i podejrzewanych o prowadzenie działalności przestępczej,
2. korzystających z przepustki lub z przerwy w odbywaniu kary,
3. chorych psychicznie, uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
4. nieletnich zagrożonych demoralizacją i przestępczością – mówi o tym § 8.

Powinien znać te osoby i prowadzić z nimi rozmowy profilaktyczne. To właśnie dzielnicowy ma stosować względem nich środki oddziaływania wychowawczego i społecznego lub występować o ich zastosowanie i organizować pomoc w umieszczaniu ich w zakładzie odwykowym, leczniczym, opiekuńczym. Ponadto powinien kontaktować się z osobami, które mają możliwości wspierania go w działaniach na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz z osobami, które z różnych względów mogą stać się ofiarami przestępstwa czy wykroczenia.

Kwestie dotyczące rozpoznania terenowego porusza § 9. Dzielnicowy ma obowiązek poznać ulice, place, drogi dojazdowe, podwórka, przejścia między ulicami i domami, skwery, parki, tereny leśne, obiekty opuszczone, urządzenia obrony cywilnej, zakłady pracy, placówki oświatowo-wychowawcze, placówki państwowe i handlowe, dworce, stacje benzynowe, przystanki itp. Powinien znać takie miejsca, jak: targowiska, okolice lokali gastronomicznych, miejsca, które nasilone są zjawiskami przestępczymi i patologicznymi, oraz tereny zbierania się nieletnich mogących stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zgodnie z § 11 *Zarządzenia* dzielnicowy został zobowiązany do inspirowania i organizowania działań prewencyjnych. Współdziałając ze specjalistą ds. prewencji kryminalnej, inspiruje przedsięwzięcia i uczestniczy w spotkaniach organizowanych przez samorządy, szkoły lub inne organizacje, które mają wpływ na kształtowanie poczucia bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz na zapobieganie przemocy w rodzinie.

Prezentowane *Zarządzenie* stanowi niejako zakres obowiązków dzielnicowego, który w obecnej sytuacji nie ma możliwości, aby rzetelnie wykonywać swoje zadania. Zapis w § 13 pkt. 1 nakłada na dzielnicowego obowiązek udzielania pomocy lub asysty przedstawicielom organów egzekucyjnych, co budzi wątpliwości. Należy postawić pytanie, czy dzielnicowy,

reprezentując właśnie organy egzekucyjne, będzie moderatorem zapewniającym poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców swojego rejonu służbowego⁵².

Niezwykle ważne są wyznaczanie zadań i sposób rozliczania dzielnicowego z realizowanych zadań służbowych. We wszystkich jednostkach w kraju najczęściej ocenia się go podobnie, co sprowadza się do:

- „codziennego rozliczania z realizacji wyznaczonych na odprawie służbowej zadań – na podstawie dokonanych zapisków w notatniku służbowym;
- sporządzania przez dzielnicowych notatek służbowych ze spotkań w ramach realizacji poszczególnych programów;
- dokumentowania liczby spotkań w ewidencji wyników pracy dzielnicowego;
- opracowywania informacji z uzyskanych wyników prewencyjnych po realizacji okresowo prowadzonych działań (np.: *Bezpieczny wypoczynek, Bezpieczne wakacje, Bezpieczny weekend*);
- kontroli dzielnicowych w terenie, m.in. poprzez uczestniczenie przełożonych w spotkaniach z mieszkańcami – wspólnie z dzielnicowym;
- kontroli skarg i pochwał pochodzących od mieszkańców i samorządów oraz zbierania opinii o pracy dzielnicowego;
- rozliczania dzielnicowego na podstawie punktowej oceny pracy dzielnicowych w systemie kwartalnym, zgodnie z wytycznymi *Zarządzenia nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 listopada 2001 roku zmieniającego zarządzenie w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych*”⁵³.

Badania przeprowadzone wśród dzielnicowych (na grupie 114 osób) na przełomie listopada i grudnia 2004 roku w województwie podkarpackim potwierdziły sytuację ogólnopolską, przedstawia się ona następująco:

- dzielnicowi w 90,3% stwierdzili, iż prowadzą postępowania przygotowawcze,
- dzielnicowi pełnią służbę patrolową, konwojową, zabezpieczają imprezy masowe, pełnią służbę w porze nocnej oraz wykonują inne zadania, co powoduje, iż 77,2% dzielnicowych przeznacza na służbę obchodową mniej niż 40% czasu służby – a powinni przeznaczać co najmniej 60%,

⁵² A. Tyburska, *Dzielnicowy jako główny realizator nowej filozofii działań Policji – problemy i drogi rozwiązań*, [w:] *Międzynarodowa konferencja naukowa. Rola dzielnicowego w systemie ochrony bezpieczeństwa ludzi...*, s. 166.

⁵³ *Raport o zjawiskach patologii społecznej, stanie przestępczości i demoralizacji nieletnich oraz przedsięwzięciach w zakresie prewencji kryminalnej w 2004 roku*, Warszawa 2005, s. 114.

- aż 59,4% dzielnicowych przeznaczają ponad 40% czasu służby na wykonywanie zadań, które nie są ujęte w *Zarządzeniu nr 15 Komendanta Głównego Policji*⁵⁴.

Mając na uwadze powyższe kryteria oceny dzielnicowego oraz rzeczywistość służby, należy rozważyć następujące zagadnienia:

- stworzenie motywacji do prezentowania pożądanych postaw, zaangażowania i utożsamiania się z powierzoną misją,
- upodmiotowienie roli dzielnicowego w organizacji i przebiegu służby,
- upowszechnianie relacji dzielnicowy – przełożony z określeniem terażniejszej sytuacji oraz działań na przyszłość,
- tworzenie lokalnych koalicji na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W konsekwencji to dzielnicowy powinien mieć duży wpływ na planowanie służby oraz na sposób realizacji zadań służbowych. Wyniki badań przeprowadzonych w ostatnich latach przez Komendę Główną Policji potwierdzają, iż słabymi stronami instytucji dzielnicowego są:

- brak jakiegokolwiek procedury doboru policjantów na stanowisko dzielnicowego,
- częste zmiany kadrowe, a w konsekwencji zmiany rejonów służbowych,
- niezrozumienie idei i znaczenia programów prewencyjnych w społecznościach lokalnych,
- niewystarczająca liczba szkoleń z zakresu doskonalenia zawodowego⁵⁵.

Podstawą oceny dzielnicowego powinien być rejon służbowy, czyli poczucie bezpieczeństwa mieszkańców i ich stopień zadowolenia, ilość zdobytych informacji przydatnych służbom kryminalnym oraz partnerskie relacje z mieszkańcami. Ważnymi czynnikami są także satysfakcja z pracy oraz identyfikacja z zawodem funkcjonariusza Policji i z grupą pracowniczą.

W celu uzyskania dobrych efektów służby niezbędne jest posiadanie dużego doświadczenia zawodowego. Policjant ubiegający się o zajęcie stanowiska dzielnicowego powinien spełniać kilka podstawowych kryteriów. Po pierwsze, powinien sam dokonać wyboru zostania dzielnicowym oraz mieć predyspozycje osobowościowe. Po drugie, preferować należy posiadanie wyższego zawodowego wykształcenia, odpowiedni staż służby oraz wiek, który pozwala na zdobycie dużego doświadczenia zawodowego i życiowego. Kryteria doboru na stanowisko dzielnicowego powinny być podobne do wymagań, jakie stawia się kandydatom na dyżurnego jednostki Policji (test wiedzy, test psychologiczny, rozmowa kwalifikacyjna).

⁵⁴ Tamże, s. 115.

⁵⁵ Tamże, s. 107–116.

W ramach badań naukowych i konferencji z udziałem ekspertów o dużym doświadczeniu zawodowym należałoby opracować sylwetkę osobowościową dzielnicowego, co ułatwiłoby przełożonym podejmowanie właściwych decyzji kadrowych dotyczących służby dzielnicowego.

Niezwykle ważną sprawą, a obecnie niedocenianą, jest bardziej otwarta współpraca dzielnicowego, i to nie tylko z samorządami. Dzielnicowy „ma być” wśród mieszkańców, razem z nimi rozwiązywać ich problemy oraz tworzyć więź zaufania i akceptacji. Jednocześnie jest on doskonałym źródłem informacji dla służb kryminalnych. Wspólne działania mogą być bardzo owocne w kształtowaniu koalicji na rzecz zapobiegania przestępczości. Konieczne jest tu podkreślenie, że stanowisko dzielnicowego wymaga większego autorytetu, a także większej gratyfikacji finansowej niż obecnie.

Każdy dzielnicowy, służąc społeczeństwu, musi być świadomy akceptacji społecznej i gotowości współpracy obywatelskiej, czyli wymiany informacji w dwu kierunkach. Policja ostrzega przed niebezpieczeństwami i informuje o nich, a społeczeństwo współpracuje z Policją. Człowiek, który ma problem, czuje zagrożenie, jest świadkiem przestępstwa – dzwoni na Policję. Bardzo często to dzielnicowy jako pierwszy otrzymuje informację o zagrożeniach w swoim rejonie służbowym. Nawet chorzy psychicznie dzwonią, przedstawiając swój punkt widzenia, odbierania rzeczywistości – wtedy także należy tonizować ich niepokój i okazywać właściwy takt.

Zadaniem Policji i społeczeństwa jest kształtowanie partnerstwa, zaufania, zrozumienia, odpowiedzialności, solidarności oraz wspólnoty pokoju. Odpowiedzialność powinna być przydzielona wszystkim według możliwości ochrony poczucia bezpieczeństwa. Należy dokonywać ewaluacji służby dzielnicowego w społeczeństwie. *Community policing* to również programy lokalne realizowane wspólnie z zainteresowanymi organizacjami czy instytucjami. Co ważne, trzeba zwracać uwagę na cechy pośrednie, które wpływają na nową jakość społeczną. Chodzi tu o umiejętność dostosowywania się do zmian, do gromadzenia zasobów intelektualnych i materialnych oraz do przyswajania struktur demokratyzacji życia społecznego.

Troską każdej Policji w strukturach demokratycznych jest zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom, ich zadowolenia i wzajemnego zaufania oraz tworzenie wspólnoty zrozumienia – ponieważ demokracja i wolność to nic innego jak życie bez strachu.

1.3. COMMUNITY POLICING W PROCESIE KSZTAŁTOWANIA POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA W SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Systematyczna praca wspólnie z lokalną społecznością, może wydatnie zmienić więź społeczną i pokonywać uprzedzenia, stereotypy, strach czy znowę milczenia. Na tym tle dzielnicowy to swoisty rzecznik, menadżer, mediator, negocjator czy wręcz arbiter. Wszystkie te funkcje wymagają odpowiednich predyspozycji, wiedzy i umiejętności. Dlatego nadszedł już czas na wykreowanie odpowiedniego wizerunku dzielnicowego i dostosowanie programów nauczania do zapotrzebowania społecznego. *Community policing* jako nowa koncepcja funkcjonowania policjanta prewencji w społeczeństwie, a w zasadzie w całej Policji, musi zostać poważnie przeanalizowany i co za tym idzie, muszą być podjęte konkretne decyzje, co może być niełatwe.

Kierunki zmian w polskiej Policji powinny obejmować przynajmniej trzy płaszczyzny:

- założenia *community policing* dostosowane do warunków społecznych, kulturowych i możliwości organizacyjnych,
- skuteczne ściganie i wykrywanie przestępstw i ich sprawców,
- możliwie najszybsze reagowanie na zgłoszenia w nagłych przypadkach.

Każdy policjant, a szczególnie dzielnicowy, powinien czuć się ambasadorem poczucia bezpieczeństwa oraz komunikacji interpersonalnej z obywatelem w ramach *community policing*. Samo pojęcie *community policing* nie jest łatwe do zdefiniowania, ponieważ jest działaniem interdyscyplinarnym, teoretycznym i praktycznym, skierowanym na poszczególnego obywatela i całą społeczność lokalną, a poprzez nią na całe życie społeczne państwa. W demokratycznych strukturach państwa *community policing* jest skutecznym nośnikiem bezpieczeństwa i wolności, czyli życia bez strachu. Czyni społeczeństwo bardziej przyjazne i skore do współpracy na rzecz społeczności lokalnej. Potwierdzają to wyniki badań przeprowadzonych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej pod koniec lat 70., z których jasno wynika, że często zmieniające się patrole Policji w wyznaczonych rewirach nie miały żadnego wpływu na zapobieganie przestępczości, ponadto – powodowały na coraz większy dystans pomiędzy Policją a obywatelem. Szybka reakcja na zgłoszenie telefoniczne zwiększała zadowolenie mieszkańców i przyczyniała się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.

Badania kryminologiczno-socjologiczne doprowadziły do rozwoju nowej strategii *community policing*, która polega na ogólnospołecznych działaniach mających na celu prowadzenie działalności profilaktycznej i zwalczanie przestępczości oraz:

- poprawę jakości życia w społecznościach lokalnych,
- poprawę współpracy pomiędzy Policją a społeczeństwem,
- kształtowanie koalicji na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- współpracę samorządu terytorialnego, Policji i podmiotów pozarządowych, m.in. w ramach prewencji kryminalnej,
- inicjowanie aktywności obywatelskiej.

Jest to także kształtowanie „partnerstwa zrozumienia”, czyli tworzenie partnerskiej wspólnoty policjanta z obywatelem w społecznościach lokalnych, razem z samorządem terytorialnym i wszystkimi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i porządek publiczny, którym zależy na dobrej jakości życia społecznego. Przykładowo jednostki oświatowe powinny w większym niż obecnie stopniu współpracować z odpowiednimi podmiotami w rozwiązywaniu problemów związanych z dziećmi i młodzieżą. Dużą rolę w tych działaniach powinna odgrywać Policja, która realizuje powyższe przedsięwzięcia w ramach swoich uprawnień wynikających z *Ustawy o Policji*.

Działania Policji w społeczności lokalnej powinny w dużej mierze opierać się na odpowiednio zorganizowanej służbie dzielnicowej. Instytucja dzielnicowej dobrze wpisana w działania prewencyjne Policji jest dużą szansą dla wszystkich: i dla społeczeństwa, i dla samej Policji. To przecież podczas służby dzielnicowej można redukować czynniki kryminogenne, wydatnie ograniczać lub eliminować powtarzające się wykroczenia czy też przestępstwa, udzielać informacji grupom społecznym szczególnie narażonym na stanie się ofiarą, rozpoznawać środowiska przestępcze, organizować i inicjować działania prewencyjne itd.

Community policing jest strategią, która wpływa na poczucie bezpieczeństwa obywateli, na porządek publiczny, na funkcjonowanie Policji i jej uspołecznianie oraz na poziom życia społecznego – począwszy od przestrzennej zabudowy osiedli, a skończywszy na pomocy społecznej. Obroną instytucji dzielnicowej jest fakt, iż to on załatwia indywidualne sprawy mieszkańców (kradzieże, włamania, rozboje), stąd obywatel właśnie przez ten pryzmat spostrzega Policję, a nie przez wykrywanie przestępstw aferowych. Bardzo ważne jest też dążenie Policji do usprawnienia szybkości reakcji na zgłoszenie interwencji⁵⁶. Należy

⁵⁶ Z. Żaróń, *Prewencja kryminalna. Podstawowe terminy*, Warszawa 2003, s. 16–19.

przy tym pamiętać, że *community policing* to działania strategiczne dotyczące nie tylko policjantów prewencji, lecz wszystkich funkcjonariuszy Policji, włącznie z pionem logistyki i pracownikami cywilnymi. Kierownicy jednostek Policji powinni większą uwagę zwracać na:

- właściwe relacje policjanta wobec obywatela i odwrotnie,
- rozpoznawanie i uwzględnianie potrzeb i oczekiwań w społecznościach lokalnych,
- organizowanie struktury jednostki Policji tak, aby policjant był bliżej spraw obywatela,
- określanie nowych zakresów obowiązków, odpowiedzialności, zadań i uprawnień dla komisariatów i rewirów dzielnicowych,
- zmianę oceny policjantów mundurowych ze szczególnym uwzględnieniem opinii społecznej,
- jakość życia w społeczności lokalnej,
- poczucie bezpieczeństwa, zaufania, akceptacji, partnerstwo w społeczności lokalnej,
- współpracę z samorządem administracji państwowej i podmiotami poza-rządowymi,
- organizację systemu podejmowania działań służbowych, które będą przybliżać Policję obywatelom,
- eliminowanie anonimowości w społecznościach lokalnych i doprowadzenie do sytuacji, podczas której policjant będzie znany w rejonie służbowym⁵⁷.

„*Community policing* to nowa filozofia sprawowania funkcji policyjnych, realizująca ideę bliskiej współpracy »sąsiedzkiego« policjanta z członkami lokalnej społeczności.”⁵⁸ Klasykami tej teorii są R. Trojanowicz i B. Bucqueroux⁵⁹, określający *community policing* jako partnerstwo między obywatelami a ich Policją. Zakładają oni, że jakość życia społecznego poprawi się pod warunkiem współpracy mieszkańców z Policją. W praktyce chodzi o codzienną pracę Policji lokalnej ze społecznością lokalną⁶⁰.

Przed oceną możliwości jej implementacji w Polsce dokonajmy pewnej analizy, wychodząc z założenia, że potrzebna jest nowa jakość zarządzania Policją, w tym konieczne są odpowiednie przygotowanie edukacyjno-szkoleniowe policjantów, otwarte i partnerskie relacje ze społecznością lokalną, zaangażowanie administracji terenowej oraz innych podmiotów pozarządowych. Dla lepszego zrozumienia idei *community policing* należy zwrócić uwagę na takie czynniki, jak:

⁵⁷ Tamże, s. 20–21.

⁵⁸ J. Czapska, J. Wójcikiewicz, *Policja w społeczeństwie obywatelskim*, Kraków 1999, s. 129.

⁵⁹ Za J. Czapską, J. Widacki (pod red.), *Bezpieczeństwo lokalne...*, s. 141; R. Trojanowicz, B. Bucqueroux, *Community Policing. How to Get Started*, Cincinnati 1984.

⁶⁰ Za J. Czapską, *Community policing w Polsce – możliwości i ograniczenia*, [w:] J. Czapska, J. Widacki (pod red.), *Bezpieczeństwo lokalne...*, s. 140–141.

- Określony sposób myślenia prospołecznego – jest to policyjna koncepcja otwartości i współpracy, w której ani policjant, ani obywatel nie są wrogami, wręcz przeciwnie, mają być partnerami we wspólnym tworzeniu społeczności bez strachu. Ten sposób myślenia wymaga perspektywy przestrzennej i długoterminowej cierpliwości, niekiedy zmiany mentalności, przewartościowania priorytetów w dotychczasowych stereotypowych zachowaniach.
- Dzielnicowy to profesjonalny menadżer i moderator podejmowania inicjatyw, ale pod warunkiem aktywności społeczności lokalnych, którym zależy na zapobieganiu przestępstwom, na zwiększeniu poczucia bezpieczeństwa, na relacjach partnerskich z Policją oraz na podniesieniu jakości życia. Społeczeństwo, samorząd terytorialny i Policja powinny ze sobą współpracować we wszystkich obszarach dotyczących bezpieczeństwa.
- *Community policing* obejmuje całą strukturę Policji. Aktualnie Policja realizuje nową *Strategię 2005–2010* we wszystkich jednostkach Policji; dotyczy ona nowej jakości w zarządzaniu oraz otwartości na administrację terenową i na podmioty pozarządowe. Współpracujący ze wszystkimi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo lub z podmiotami, którym zależy na porządku publicznym i dobrej jakości życia społecznego, muszą liczyć się z dłuższą perspektywą zauważalnych zmian na lepsze.
- *Community policing* jest ideą pomocną Policji w doprowadzeniu mieszkańców osiedli do świadomości nieuchronności kary i do ujawniania przestępstw i przestępców poprzez otwartą współpracę ze społeczeństwem. Policja dobrze poinformowana o patologii społecznej, o problemach społeczności lokalnej, w partnerskich relacjach z obywatelem jest silniejsza od przestępcy. Oczywiście, należy szczególną uwagę zwracać na osoby najbardziej narażone na zagrożenia (dzieci, młodzież, osoby niezaradne życiowo) oraz na takie zjawiska, jak bieda czy różnice wyznaniowe i kulturowe. Jednocześnie Policja zyskuje zaufanie, wsparcie, bardzo dobrą ocenę społeczeństwa i dobry wizerunek.
- Policjant pełniąc służbę, korzysta z uprawnień, wypełnia obowiązki i ponosi odpowiedzialność prawną, musi też mieć pewną swobodę działania, musi być elastyczny i dostosowywać swoje działania do oczekiwań społecznych. To nie społeczeństwo ma się zastosować do wymagań policjanta, lecz odwrotnie. Samoświadomość policjanta powinna opierać się na tym, iż jest gospodarzem, moderatorem środowiska, w którym pełni służbę. Policjant musi więc przejść odpowiednią edukację, aby być profesjonalistą o wysokich kwalifikacjach zawodowych i mieć umiejętności współpracy ze społeczeństwem.

Społeczeństwo przecież oczekuje policjanta o wysokiej kulturze osobistej, policjanta skutecznego, odpowiedzialnego, przestrzegającego zasad etyki zawodowej, cieszącego się zaufaniem społecznym, działającego zgodnie z prawem i sprawiedliwością społeczną.

- Policja jest dostępna obywatelom przez 24 godziny, przez siedem dni w tygodniu. Ważne jest, aby szybko reagowała na ich zgłoszenia, ale jeszcze ważniejsze, aby miała stały kontakt z nimi. Policjanci razem ze społeczeństwem mają poszukiwać nowych rozwiązań tam, gdzie występują zagrożenia lub sytuacje drażniące.
- Policjant powinien współpracować z ludźmi przestrzegającymi prawa, być niejako łącznikiem między nimi i różnymi instytucjami. Takie instytucje, jak Policja, administracja rządowa i samorząd terytorialny (choćby z racji współodpowiedzialności za bezpieczeństwo), podmioty pozarządowe, prywatne osoby i firmy, stowarzyszenia i fundacje, przedstawiciele środków masowego przekazu, Kościół oraz inni, którzy chcą działać na korzyść poczucia bezpieczeństwa – winni ściśle ze sobą współpracować⁶¹.

Badania potwierdzają, iż w Polsce jest bardzo wysoka liczba niezgłaszanych przestępstw. „Według wielu rodzimych kryminologów (J. Błachut z Katedry Kryminologii Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz A. Siemaszki z Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości) Polska należy do krajów o najwyższym poziomie niezgłaszanych przestępstw, czyli w naszym kraju mamy do czynienia z bardzo wysoką »ciemną liczbą przestępstw«.”⁶² W konsekwencji społeczeństwo nie jest zadowolone z poczucia bezpieczeństwa w swoich miejscowościach⁶³. Filozofia *community policing* może być bardzo przydatna w eliminowaniu niezadowolenia społecznego i strachu. Jak się okazuje, statystyka nie do końca obrazuje stan faktyczny, dlatego też egzekwowanie od policjantów określonej liczby mandatów wypisywanych podczas służby, manipulacje statystyczne oraz inne niewłaściwości – wszystkie czynione w dobrej wierze – nie służą ani Policji, ani społeczeństwu, a na pewno nie sprzyjają poczuciu bezpieczeństwa. Policjant według *community policing* jest widoczny w swoim rejonie służbowym, dostępny, otwarty, przyjazny i partnerski, poznaje mieszkańców, którzy uważają go „za swojego”, i odwrotnie: policjant uznaje społeczeństwo „za swoje”. Służba patrolowa jest okazją do wzajemnego osobistego poznania się obywatela z policjantem.

Należy jednak wskazać także na trudności i kontrowersje związane z *community policing*. Mianowicie, problematyczne wydaje się pytanie, co należy rozumieć przez wspólnotę

⁶¹ Tamże, s. 143–145.

⁶² A. Misiuk, *Zagrożenie przestępczością a poczucie bezpieczeństwa w środowisku lokalnym*, [w:] W. Ciczkowski (pod red.), *Bezpieczeństwo człowieka...jw.*, s. 123.

⁶³ Por. tamże s. 123–130.

lokalną, granice administracyjne, historyczne i zwyczajowe, rejony czy rewiry służbowe dzielnicowych. Warto tu mieć na uwadze współcześnie zachodzące zjawisko globalizacji, powodujące, że raczej się łączy niż dzieli. Współpraca Policji ze społeczeństwem oznacza lepszą jakość życia, lecz zagrożeniem dla niej może być rywalizacja grup społecznych, załatwianie osobistych i partykularnych interesów. Nie można zapomnieć również o zwykłej niechęci ludzi do współpracy z Policją. W tej sytuacji podstawowe pytania brzmią: Jak skutecznie zapoznać z ideą *community policing* i przekonać do niej nie tylko społeczeństwo, ale i każdego policjanta? Czy bliskość Policji będzie odpowiadać mieszkańcom? Następne problemy to zakres obowiązków i uprawnień dzielnicowego oraz jego relacje z innymi służbami.

Wśród trudności w implementacji *community policing* najczęściej wymienia się:

- niebezpieczeństwo upolitycznienia samej idei,
- niedostateczne zrozumienie filozofii *community policing* wśród obywateli, samorządów terytorialnych i samych policjantów,
- niebezpieczeństwo rozgrywania lokalnych interesów politycznych,
- brak właściwego usytuowania dzielnicowego (brak wizji dzielnicowego),
- brak środków finansowych na realizację *community policing*⁶⁴.

Mimo tych wątpliwości należy z całą stanowczością stwierdzić, że nie ma innej możliwości skutecznych zmian jak współpraca Policji ze społeczeństwem, gdyż sama Policja nie jest w stanie skutecznie zapewnić poczucia bezpieczeństwa obywatelom. Ta świadomość musi być powszechna wśród społeczeństwa. Jednocześnie trzeba stwierdzić, iż „Implementacja w warunkach polskich zasad *community policing* jest całkowicie zgodna z założeniami filozofii działania polskiej policji”⁶⁵.

Niewątpliwie bardzo dużą rolę w *community policing* odgrywa dzielnicowy. Niekiedy nie doceniamy jego możliwości, a priori zarzucając mu korupcję, kumoterstwo, zobojętnienie na problemy mieszkańców osiedli, małą skuteczność działania i nie pozwalając pracować przez długi czas w tym samym rejonie służbowym. W ten sposób można wszystkim, którzy w pracy mają bezpośredni kontakt z ludźmi, zarzucić rutynę i niebezpieczeństwo korupcji. Należy więc przełamywać stereotypy, uprzedzenia i pozytywnie oceniać przedsięwzięcia dzielnicowych, a nie krytykować tego, co jeszcze nie zaistniało. Dzielnicowy, jako że

⁶⁴ J. Czapska, *Community policing w Polsce...*, jw., s. 151.

⁶⁵ A. P. Przemyski, *Community policing po polsku*, [w:] J. Czapska, W. Krupiarz, *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, Warszawa 1999, s. 163.

sprawdził się już w tradycji polskiej, we współpracy ze społeczeństwem, obecnie wymaga dostosowania do wymagań społecznych i większego prestiżu w samej Policji.

Zadaniem Policji i społeczeństwa jest kształtowanie partnerstwa, zaufania, zrozumienia, odpowiedzialności, solidarności oraz wspólnoty pokoju. Odpowiedzialność powinna być przydzielona wszystkim według możliwości ochrony poczucia bezpieczeństwa. Należy dokonywać ewaluacji służby dzielnicowej w społeczeństwie. *Community policing* to również programy lokalne realizowane wspólnie z zainteresowanymi organizacjami czy instytucjami. Co ważne, trzeba zwracać uwagę na cechy pośrednie, które wpływają na nową jakość społeczną. Chodzi tu o umiejętność dostosowywania się do zmian, do gromadzenia zasobów intelektualnych i materialnych oraz do przyswajania struktur demokratyzacji życia społecznego.

Troską każdej Policji w strukturach demokratycznych jest zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom, brak ich zadowolenia i wzajemnego zaufania oraz tworzenie wspólnoty zrozumienia – ponieważ demokracja i wolność to nic innego jak życie bez strachu.

Współczesna rzeczywistość kojarzy się z dehumanizacją aksjologiczną życia społecznego, z brakiem autorytetów i z poczuciem bezkarności, dlatego bardzo istotnym zagadnieniem stają się postawy indywidualne i społeczne. Człowiek, jako niepowtarzalna i najwyższa wartość, nigdy nie może stać się przedmiotem, narzędziem czy środkiem do osiągnięcia zamierzonych celów przez drugiego. Zawsze musi być podmiotem i celem działania drugiego człowieka. Każdy cieszy się godnością osobową, ma swoją indywidualność i temperament, który jest naturalnym wyznacznikiem funkcjonowania osobowości. Osobowość jest permanentnie ubogacana otwartością na innych ludzi, na otaczającą rzeczywistość, a także na siebie samych. Społeczny wymiar człowieka sprawia, iż może się on rozwijać we właściwych relacjach życia społecznego, co w rezultacie czyni go wyjątkowym w rzeczywistości dnia codziennego. W tych uwarunkowaniach jednostka wartościowo uczestniczy w życiu intra- i interpersonalnym, kształtując swoją godność osobistą, realizując siebie poprzez pracę i samorealizację. Reprezentując zachowania altruistyczne, uczestniczy w rozwoju kultury narodowej, niejednokrotnie z gotowością do ofiarowania życia dla narodu lub innych,⁶⁶

Ojczyzną człowieka zawsze będzie świat pełen najwznioślejszych wartości humanistycznych⁶⁷. Nie ulega żadnej wątpliwości, iż jednostka rozwija i ubogaca osobowość,

⁶⁶ W. Pomykało (pod red.), *Encyklopedia pedagogiczna*, Warszawa 1993, s. 33.

⁶⁷ B. Suchodolski, *Świat humanistyczny*, [w:] B. Suchodolski (pod red.), *Alternatywna pedagogika...jw.*, s. 19.

tworząc tożsamość w określonej kulturze społecznej⁶⁸. W. Szewczuk, określając *osobowość*, wskazuje, że jest ona „społecznie ukształtowanym sposobem świadomego istnienia jednostki, na które składają się: oparte na poznaniu rzeczywistości cele, działalność realizacyjna, ustosunkowania do świata, do innych ludzi i do samego siebie oraz mechanizmy samoregulujące zabarwione w swej dynamice temperamentalnymi właściwościami organizmu”⁶⁹. Z kolei *temperament* jako jeden z elementów osobowości według tego samego autora jest „biologicznym wyznacznikiem dynamiki psychicznego funkcjonowania człowieka jako osobowości”⁷⁰. Charakteryzując osobowość pod kątem postaw, należy zwrócić uwagę na takie cechy, jak: charakter, zdolności, samokontrola, samoocena, samokorelacja, światopogląd, zamiłowania, plan życiowy⁷¹.

Kształtowanie postaw jest procesem, który dokonuje się ustawicznie na wszelkich możliwych płaszczyznach psychologicznych, motywacyjnych, społecznych, kulturalnych, w kręgu najbliższego otoczenia w pracy, w rodzinie, wśród kolegów i przyjaciół – właściwie w całej rzeczywistości dnia codziennego. W ten sposób człowiek tworzy tzw. wielką historię⁷². Przeszkodą w urzeczywistnianiu wartości humanistycznych jest m.in. brak poczucia bezpieczeństwa, tzw. syndrom zagrożenia⁷³. Bierze się on z bojaźni przed przyszłością czy możliwością utraty pracy, mieszkania, a także z liczby przestępstw i wzrastającej agresji i przemocy. Aby kształtować właściwe postawy, należy wartościowo układać się z otaczającą rzeczywistością. „Wychowując nowe pokolenie, należy zmierzać do kształtowania ludzi o osobowości rozwiniętej, dojrzałej, których cechuje zdolność do prawidłowego, twórczego przystosowania się i otwartości na doświadczenia; ludzi umiejących kierować się własnym, uporządkowanym i zaakceptowanym przez siebie systemem wartości (wewnętrznych); ludzi, których relacje z innymi będą przesycane zrozumieniem, empatią, szacunkiem i otwartością, a nie wrogością i przemocą”⁷⁴.

Community policing jest filozofią, która doskonale koresponduje z nauką Soboru Watykańskiego II. Kościół jako społeczność wierząca poprzez parafie tworzy wspólnoty pokoju, czyli także bezpieczeństwa i porządku publicznego. Coraz częstsze uczestnictwo

⁶⁸ J. Reykowski (pod red.), *Osobowość a społeczne zachowanie się ludzi*, Warszawa 1980, s. 13–14.

⁶⁹ W. Szewczuk, *Psychologia...*, s. 205.

⁷⁰ Tamże, s. 16–17.

⁷¹ Tamże; por. S. Siek, *Osobowość a higiena psychiczna*, Warszawa 1980.

⁷² W. Pomykała (pod red.), *Encyklopedia pedagogiczna...*, s. 516.

⁷³ Ł. Kabzińska, *Wybrane aspekty bezpiecznego rozwoju osobowości w pedagogice kultury*, [w:] W. Ciczkowski (pod red.), *Bezpieczeństwo człowieka...*, s. 71–72.

⁷⁴ A. Rożnowska, *Skuteczność treningów psychologicznych w doskonaleniu umiejętności intra- i interpersonalnych*, Słupsk 2004, s. 5.

duchownych w działaniach prewencyjnych Policji jest widocznym znakiem zaangażowania Kościoła w kształtowanie poczucia bezpieczeństwa w społecznościach lokalnych.

Kierunkiem kształtowania postaw i zachowań są ogólne zasady moralne, a w niektórych grupach społecznych dodatkowo zasady etyki zawodowej. Zasady te a priori zakładają odpowiednie predyspozycje kandydata, np. aby zostać policjantem, należy wziąć pod uwagę, iż „służba wyższymi wartościami, służebność wobec społeczeństwa, ponadprzeciętne ryzyko zawodowe, waga społeczna i specyfika odpowiedzialności sprawiają, iż do zawodu policjanta potrzeba odpowiednich predyspozycji osobowościowych”⁷⁵. Każdy z nas realizuje swoje role społeczne, w obecnej rzeczywistości uzależnione od środowiska, w którym funkcjonujemy, od naszego uwikłania w interakcje społeczne, od osobowości, postaw oraz potrzeb. Wypadkowa tych elementów tworzy naszą tożsamość i urzeczywistnia nas w stosunku do siebie samych, kreuje naszą osobowość w odniesieniu do otaczającego środowiska, do wartości humanistycznych, do innych ludzi i do siebie. Jednocześnie kreuje postawy, czyli stałe przekonania, dojrzałość emocjonalną, nastawienia, motywy działania, światopogląd, uczucia; w konsekwencji są to zachowania człowieka, które go oceniają i ustawiają w perspektywie transcendentnej, odnosząc się do otaczającej rzeczywistości, idei, innej osoby. To właśnie postawa konstruuje świat wartości indywidualnych i społecznych człowieka⁷⁶. Na kształtowanie postaw wpływają już utrwalone normy życia społecznego oraz najbliższe środowisko⁷⁷. Kształtowanie postaw społecznych o wysokich wartościach humanistyczno-etycznych wymaga pewnych uwarunkowań zewnętrznych, m.in. poczucia bezpieczeństwa osobistego i społecznego, socjalnego i kulturalnego. „Postawa względem przedmiotu Y jest to czynnik hipotetyczny (zmienna utajona, dyspozycja), przejawiający się w zachowaniach różnorodnych, ale posiadających pewną wspólną cechę, mianowicie określony (pozytywny lub negatywny) stosunek do danego przedmiotu.”⁷⁸ Postawa to nie sporadyczne zachowania, ale stała reakcja na określone sytuacje i okoliczności miejsca i czasu. Jest pewnym standardem, nastawieniem i gotowością do interakcji zgodnej z osobowością i dotychczasowym doświadczeniem życiowym. Motyw działania człowieka w odniesieniu do postawy można określić jako „takie sformułowanie środków i celu działania, które pozostaje w zgodzie lub w najmniejszej sprzeczności ze wszystkimi postawami związanymi

⁷⁵ M. Stefański, *Etyka zawodowa policjanta*, Słupsk 1996, s. 7.

⁷⁶ E. Aronson, D. T. Wilson, M. R. Akert, *Psychologia społeczna. Serce i umysł*, Poznań 1997, s. 30.

⁷⁷ Tamże.

⁷⁸ K. Obuchowski, *Psychologia dążeń ludzkich*, Warszawa 1983, s. 61.

z sytuacją, której motyw dotyczy”⁷⁹. Motywy działania czy kształtowanie postaw są nierozdzielnie wpisane w osobowość, doświadczenia i rzeczywistość funkcjonalną. Można uznać, że motywy i postawy stanowią „produkt doświadczenia człowieka w płaszczyźnie stosunków społecznych”⁸⁰. „Czyli motyw to czynnik wewnętrzny, który uruchamia całe doświadczenie, aktualną sytuację życiową, zarówno tę wewnętrzną, jak i społeczną. Jednocześnie jest motorem ukierunkującym dynamikę człowieka na cel posiadający dla niego w tych akurat okolicznościach wartość największą. Należy tu zauważyć, iż cały ten proces ma znamiona działania subiektywnego. Motywy zachowania nie są wolne od sprzeczności czy trudności w podejmowaniu decyzji. Na takie trudności narażeni są choćby funkcjonariusze Policji. Uciążliwy może być np. konflikt wewnętrzny, który występuje w przypadku powstania motywów sprzecznych w konkretnej sytuacji. Są to motywy, które pobudzają do takiego, a nie innego zachowania, a z drugiej strony hamują działanie. W takiej sytuacji znajduje się policjant, który musi podejmować decyzję na przykład w postępowaniu mandatowym. W pracy policjanta może także zaistnieć konflikt moralny, który występuje w chwili, gdy łamie się jedną normę moralną, aby zachować drugą.”⁸¹

Policjant odgrywa rolę służebną wobec społeczeństwa, dlatego stawia się mu nowe wyzwania, które wiążą się z procesem zmian, m.in. demokratyzacją państwa. Społeczeństwo oczekuje od policjanta wysokiego profesjonalizmu, a tym samym kultury osobistej i przestrzegania zasad moralnych.

Uspołecznianie Policji to proces ustawicznie realizowany w demokratycznej strukturze państwa. W obecnej rzeczywistości coraz większą uwagę zwraca się na postawy oddziaływania prospołecznego, które uwzględnia potrzeby ludzi. Potrzeba bezpieczeństwa jest prawem człowieka i dlatego społeczeństwo słusznie domaga się od każdego rządu jego zapewnienia. Dysfunkcja życia społecznego jest często źródłem przestępczości. Zachowania patologiczne oraz antyspołeczne są główną przyczyną podejmowania interwencji policyjnej, ponieważ naruszają nie tylko normy obyczajowo-moralne, ale także obowiązujące przepisy prawne⁸². Funkcjonując w określonej społeczności, odgrywamy odpowiednie role i wykonujemy zadania, dzięki czemu urzeczywistniamy swoje potrzeby, rozwój indywidualny i społeczny. Nasze zachowania uwzględniają dobro własne oraz nastawione są również na interesy innych ludzi. Umiejętna komunikacja społeczna, profilaktyka zapobiegania przestępczości, profesjonalne działanie Policji, która dba o bezpieczeństwo i porządek prawny, mogą być gwarancją

⁷⁹ Tamże, s. 65.

⁸⁰ Tamże, s. 69.

⁸¹ M. Stefański, *Sytuacyjne i podmiotowe...*, jw., s. 21.

⁸² M. Ciosek, *Psychologia sądowa i penitencjarna*, Warszawa 2001, s. 23.

poprawnych więzi i relacji społecznych, pod warunkiem uspołeczniania Policji. Działania Policji muszą odbywać się w społeczeństwie, dla społeczeństwa i razem z nim.

Powyższe zasady tworzą w policjantach postawy przyjazne społeczeństwu. Wartości te pielęgnuje się podczas realizacji podstawowego szkolenia policyjnego, czyli już na etapie pierwszego zetknięcia z policyjnym rzemiosłem. Kontynuacja pożądaných społecznie zachowań odbywa się następnie podczas doskonalenia zawodowego i służby każdego policjanta, tak aby w rezultacie kształtowane były jak najlepsze postawy społeczne.

Demokratyczne struktury państwa stawiają przed Policją nowe wyzwania. Wynikają one przede wszystkim z wymogu uspołeczniania działań Policji, a tym samym z umiejętności stosowania komunikacji interpersonalnej. Służba policjanta, aż do granicy narażenia życia⁸³, ma dużo wspólnego z powołaniem zawodowym na rzecz harmonii i sprawiedliwości życia społecznego. Społeczne oczekiwania wobec policjanta prewencji, w tym i dzielnicowego, są również impulsem do zmian w szkolnictwie policyjnym dotyczących procesu dydaktycznego, programu nauczania, mentalności, komunikacji interpersonalnej oraz klimatu społecznego. Zmiany programowe są początkiem kształcenia według oczekiwań społecznych, oczekiwań przełożonych oraz kształcenia właściwych postaw społecznych. Dzięki nim relacje między policjantem a obywatelem staną się partnerskie, pełne zrozumienia i współpracy oraz zaistnieje większe poczucie bezpieczeństwa i zaufania społecznego.

Policjant bezpośrednio współpracując ze społeczeństwem, musi mieć odpowiednie predyspozycje osobowościowe, m.in. łatwość nawiązywania kontaktów interpersonalnych i wpływania socjotechnicznego. Powinny go także cechować otwarcie na problemy innych, wola zapobiegania patologiom społecznym oraz skłonność do podejmowania inicjatyw. W skoszarowanych warunkach trudno mówić o kształtowaniu powyższych cech. Kształtowanie osobowości policjanta dzielnicowego w militarnej dyscyplinie raczej dystansuje go od społeczeństwa. Otwarty system wychowawczy wzorem państw zachodnich umożliwia naturalną weryfikację kandydatów do pracy w Policji i wykształcenie pożądaných postaw, nawyków, zachowań i wysokich kwalifikacji zawodowych uspołeczniających działania policjanta⁸⁴.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 czerwca 2002 roku w sprawie opiniowania służbowego funkcjonariuszy Policji oraz wzoru opinii służbowej zwraca uwagę m.in. na:

⁸³ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179 z późn. zm.), rozdz. V, art. 27.

⁸⁴ M. Stefański, *Sytuacyjne i podmiotowe...*, jw., s. 190–191.

- przygotowanie zawodowe, kwalifikacje specjalistyczne oraz znajomość języków obcych,
- znajomość obowiązujących przepisów i procedur oraz umiejętności właściwej oceny problemu,
- rozwój własny, podnoszenie kwalifikacji oraz zdobywanie informacji niezbędnych w pracy zawodowej, umiejętność myślenia strategicznego,
- planowanie i organizowanie pracy, umiejętność pracy w zespole i nie-stwarzanie sytuacji konfliktowych, komunikację społeczną,
- zdolność analityczną, kreatywną i umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych⁸⁵.

Analizując sylwetkę osobowościową policjanta prewencji, należy wziąć pod uwagę oczekiwania społeczne i zawodowe, umiejętność komunikacji interpersonalnej, a także zasady służebności wobec obywatela i państwa.

Policja w zasadzie reformuje się sama, uwzględniając nowe realia demokratyzacji państwa oraz na bazie istniejących środków finansowych i technicznych. Ponadto wykorzystuje każdą możliwość rozwoju, włącznie z uzyskiwaniem certyfikatu zarządzania jakością. Wszystkie te przedsięwzięcia służą uspołecznianiu Policji z uwzględnieniem badań opinii publicznej i naukowych konferencji poświęconych działaniom policjanta w środowiskach lokalnych. Trudno wyobrazić sobie nowoczesne państwo prawa, w którym obywatele odczuwają realne zagrożenie bezpieczeństwa osobistego.

Jak wynika z powyższego, obraz Policji w państwie demokratycznym powinien być prospołeczny, nastawiony na współpracę ze społeczeństwem dla jego dobra. Zapotrzebowanie obywateli naszego państwa na poczucie osobistego bezpieczeństwa jest obecnie większe niż kiedykolwiek.

Mając na uwadze uspołecznianie Policji, należy rozważyć następujące formy działania:

- bardziej związać Policję z samorządem terytorialnym, a tym samym ze środowiskiem lokalnym,
- poprzez różne formy komunikacji społecznej upowszechnić wiedzę dotyczącą prawnych aspektów działania policyjnego,
- rozważyć nową rolę dzielnicowego w budowaniu porozumienia między Policją a obywatelem w małym środowisku lokalnym,
- sprzyjać upowszechnianiu uczestnictwa obywatela w informowaniu o niebezpieczeństwach w jego miejscu zamieszkania,

⁸⁵ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 czerwca 2002 roku w sprawie opiniowania służbowego funkcjonariuszy Policji oraz wzoru opinii służbowej, § 6.1.

- rozważyć możliwość rozpatrywania skarg z udziałem przedstawiciela społecznego.

Nowa strategia działań dzielnicowego wiąże się ze zmianą mentalności. Otwiera się na społeczeństwo, uspołecznia Policję, czyniąc ją bliższą obywatelowi. „*Community policing* – rozumiana jako uspołecznianie działań Policji nie może być porównywana do dawnych wypróbowanych niegdyś działań z epoki Milicji Obywatelskiej. Podstawową różnicą w tej materii jest fakt, że nowa filozofia działania Policji podkreśla rangę pracy policyjnej na rzecz i w środowisku tzw. zdrowego społeczeństwa, nie naruszającego norm prawnych. Dotychczas główna uwaga Policji skupiona była na osobach ze środowisk patologicznych oraz naruszających normy prawne i wokół nich skupiało się szereg prowadzonych czynności – w tym również prowadzonych przez dzielnicowych. Idea przyświecająca twórcom nowej filozofii to stała obecność w terenie policjanta, który będzie wspierał lokalne społeczności przy rozwiązywaniu przez nich kluczowych problemów danego środowiska.”⁸⁶

„W ostatnich latach w kryminologii i nauce o Policji coraz częściej spotykamy się z takimi pojęciami, jak: *community crime prevention*, *community policing*, *community safety*, co wskazuje na przyznawanie rosnącego znaczenia małym, lokalnym, właściwie sąsiedzkim wspólnotom społecznym. W ten sposób zwraca się również uwagę na wzrost znaczenia społeczeństwa dla zapewnienia bezpieczeństwa i walki z przestępczością, jak też aktywny udział obywateli oraz rolę decentralizacji w nowym podziale odpowiedzialności za przestępczość i jej kontrolę.”⁸⁷ Filozofia *community policing* polega na tym, iż policjanci są wśród społeczeństwa poprzez stałą obecność w rejonie służby i rozwój bliższych relacji z obywatelami. Poprawa skuteczności działania Policji to przede wszystkim związanie Policji ze społecznościami lokalnymi. Należy zmienić dotychczasowy model funkcjonowania Policji, który się nie sprawdził, na rzecz skoncentrowania się na potrzebach społeczności lokalnych, gdyż i obywatele muszą zaangażować się w poprawę jakości życia w swoim sąsiedztwie⁸⁸.

Policja nie może być wyalienowana ze środowiska lokalnego, wręcz przeciwnie – jest częścią społeczeństwa, funkcjonuje w nim i dla niego. Dlatego musi dostosować się do wymagań i oczekiwań społecznych, co wiąże się również z decentralizacją Policji, idącą w kierunku organizacji małych komisariatów. Ideę koalicji na rzecz bezpieczeństwa obrazuje poniższy schemat.

⁸⁶ A. Tyburska, *Dzielnicowy jako główny realizator nowej filozofii działań Policji...*, jw., s. 163.

⁸⁷ J. Czapska, J. Wójcikiewicz, *Policja w społeczeństwie...*, jw., s. 130–131.

⁸⁸ Por. tamże, s. 139–141.

Schemat 1. Współpraca Policji z innymi podmiotami w ramach *community policing*

Źródło: opracowanie własne.

Przykładem wspólnych działań wielu podmiotów w jednej sprawie mogą być przedsięwzięcia związane z zachowaniem ucznia, który sprawia duże problemy wychowawcze w szkole, ponieważ są to problemy nie tylko wychowawcy, pedagoga szkolnego czy w ogóle szkoły, ale powinny być przedmiotem zainteresowania takich podmiotów, jak:

- nauczyciel wychowawca klasy – ponieważ najczęściej jako pierwszy otrzymuje informacje o patologicznych zachowaniach ucznia,
- pedagog szkolny – który podejmuje profesjonalne działania wychowawczo-korygujące (psycholog szkolny, dyrektor),
- rada rodziców – która powinna być informowana o problemach wychowawczych występujących w szkole (powinna także funkcjonować rada szkoły),
- dzielnicowy – który powinien ściśle współpracować ze szkołą, uczestniczyć w radach pedagogicznych, razem z pedagogiem szkolnym podejmować inicjatywy realizowania

programów prewencyjnych (dzielnicowy z racji wypełniania swoich obowiązków ma informację o uczniach sprawiających trudności wychowawcze),

- specjalista ds. nieletnich i patologii społecznej – z wydziału prewencji właściwej komendy lub komisariatu, administracja samorządowa (pomoc społeczna),
- kurator rodzinny – jeśli zajmuje się problemem ucznia,
- przedstawiciel pomocy społecznej – jeśli rodzina potrzebuje wsparcia materialnego i wychowawczego,
- organizacje rządowe i pozarządowe zajmujące się patologią rodziny,
- duchowni realizujący zajęcia dydaktyczne w szkole.

Odpowiednio dobrana koalicja na rzecz rozwiązania wychowawczego problemu ucznia może liczyć na wiele szybszy sukces niż działanie w pojedynkę.

Podobna sytuacja dotyczy problemu lokalnego związanego np. z miejscem, które w opinii mieszkańców jest niebezpieczne i gdzie gromadzi się młodzież spożywająca alkohol. Współpraca odpowiednich podmiotów powinna odbywać się według wyżej przedstawionego schematu.

Każda sytuacja wymaga zaangażowania wielu podmiotów, którym zależy na poczuciu bezpieczeństwa i porządku publicznym. Współpraca ze społecznością lokalną jest punktem wyjścia do podwyższania jakości życia społecznego.

1.4. WIZERUNEK POLICJI W PERCEPCJI OPINII SPOŁECZNEJ

Współczesna rzeczywistość kojarzy się z dehumanizacją aksjologiczną życia społecznego, z brakiem autorytetów i z poczuciem bezkarności, dlatego bardzo istotnym zagadnieniem stają się postawy indywidualne i społeczne. Człowiek, jako niepowtarzalna i najwyższa wartość, nigdy nie może stać się przedmiotem, narzędziem czy środkiem do osiągnięcia zamierzonych celów przez drugiego. Zawsze musi być podmiotem i celem działania drugiego człowieka. Każdy cieszy się godnością osobową, ma swoją indywidualność i temperament, który jest naturalnym wyznacznikiem funkcjonowania osobowości. Osobowość jest permanentnie ubogacana otwartością na innych ludzi, na otaczającą rzeczywistość, a także na siebie samych. Społeczny wymiar człowieka sprawia, iż może się on rozwijać we właściwych relacjach życia społecznego, co w rezultacie czyni go wyjątkowym w rzeczywistości dnia codziennego. W tych uwarunkowaniach jednostka wartościowo uczestniczy w życiu intra- i interpersonalnym, kształtując swoją godność

osobistą, realizując siebie poprzez pracę i samorealizację. Reprezentując zachowania altruistyczne, uczestniczy w rozwoju kultury narodowej, niejednokrotnie z gotowością do ofiarowania życia dla narodu lub innych,⁸⁹. W tą rzeczywistość wkomponowuje się poczucie bezpieczeństwa, które jest impulsem do działań prospołecznych. Na jakość życia społecznego składa się bardzo wiele komponentów zewnętrznych jak i wewnętrznych. W tym m.in. poczucie bezpieczeństwa, brak zagrożeń społecznych, gospodarczych, możliwość realizacji własnych planów, zabezpieczenia socjalne, ale również zaufanie i dobra ocena Policji. Komenda Główna Policji od szeregu lat zleca przeprowadzanie ogólnopolskich badań dotyczących zaufania, oceny pracy Policji oraz poczucia bezpieczeństwa obywateli. Badania opinii publicznej przedstawiają się następująco.

Tabela 1

Czy Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie

Lata	Poczucie bezpieczeństwa dane w %	
	tak czuję się bezpiecznie	nie czuję się bezpiecznie
IV/2001	18	81
IV/2002	27	71
IV/2003	34	62
III/2004	33	65
III/2005	46	49
IV/2006	43	53
X/2006	54	44

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - CBOS

Polacy przez ostatnie 5 lat czują się coraz bezpieczniej co należy ocenić bardzo dobrze w perspektywie budowania państwa obywatelskiego, ponieważ stan ten wskazuje na dobrą współpracę społeczeństwa z Policją. Państwo prawa jest przewidywalne i daje poczucie sprawiedliwości.

Tabela 2

⁸⁹ W. Pomykało (pod red.), *Encyklopedia pedagogiczna*, Warszawa 1993, s. 33.

Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania respondenta w latach 2002-2006 w Polsce⁹⁰

Lata	Poczucie bezpieczeństwa		
	dane w %		
	tak czuję się bezpiecznie	nie czuję się bezpiecznie	trudno powiedzieć
X/2002	56	42	2
V/2003	65	33	2
XI/XII/2003	62	36	2
VI/2004	61	37	2
XI/2004	62	36	2
XI/2005	63	35	2
III/2006	68	30	2
VIII/2006	70	28	2

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - OBOP

Zdecydowanie lepiej przedstawia się poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania co jest istotne ze społecznego punktu widzenia. Bezpieczeństwo w społeczności lokalnej służy rozwojowi inicjatyw obywatelskich i jest komfortową sytuacją w rozwoju swoich przedsięwzięć życiowych. Interakcje społeczne sprzyjają współpracy wielu podmiotów odpowiedzialnych za podnoszenie jakości życia społecznego.

Tabela 3

Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania respondenta w latach 2002-2005 w województwie pomorskim⁹¹

Lata	Poczucie bezpieczeństwa		
	dane w %		
	czuję się bezpiecznie	nie czuję się bezpiecznie	trudno powiedzieć

⁹⁰ Wizerunek Policji w oczach opinii publicznej, Warszawa 2006, s. 25, www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku.

⁹¹ Wizerunek Policji w oczach opinii publicznej... jw., s.100, www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku.

X/2002	48	51	1
V/2003	62	37	1
XI/XII/2003	54	42	4
VI/2004	59	40	1
XI/2004	63	35	2
XI/2005	56	43	1

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - OBOP

Poczucie bezpieczeństwa w województwie pomorskim w porównaniu z wskaźnikami w miejscu zamieszkania respondenta (tab. nr 2). Wyniki te dobitnie wskazują, iż poczucie bezpieczeństwa w woj. pomorskim wymaga poprawy. Należy nie tylko zwiększyć ilość patroli policyjnych, ale dokonywać reform Policji w kierunku uspołecznienia. Służba dzielnicowa wymaga większej otwartości na potrzeby i oczekiwania społeczne. Policjanci służb patrolowo-interwencyjnych muszą być bardziej nastawieni na bezpośredni kontakt ze społeczeństwem w stałym rejonie swojego działania. Analizując poczucie bezpieczeństwa respondentów w miejscu zamieszkania w ostatnich latach poprawia się szczególnie w roku 2006.

Niewątpliwie na ten stan rzeczy ma ocena pracy Policji, która w ostatnich latach przedstawia się następująco.

Tabela 4

Ocena pracy Policji w Polsce w latach 2002-2006⁹²

Lata	Ocena Pracy dane w %		
	dobra ocena	zła ocena	trudno powiedzieć
X/2002	68	25	7
V/2003	66	26	8
XI/XII/2003	67	27	6
VI/2004	63	31	6
XI/2004	66	27	7

⁹² Tamże, s. 14.

XI/2005	62	30	8
IV/2006	65	26	9
IX/2006	69	22	9

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - OBOP

Pozytywnie należy odnieść się do oceny Policji przez respondentów, którzy coraz lepiej spostrzegają policjantów. Świadczy to, iż podnoszą oni swoje kwalifikacje zawodowe i profesjonalnie pełnią swoje obowiązki służbowe. Również oczekiwania społeczne nabierają coraz większego znaczenia w strategii policyjnych działań.

Tabela 5

*Ocena pracy Policji w województwie pomorskim w latach 2002-2005*⁹³

Lata	Ocena Pracy dane w %		
	dobra ocena	zła ocena	trudno powiedzieć
X/2002	69	25	6
V/2003	71	27	2
XI/XII/2003	67	30	3
VI/2004	60	33	7
XI/2004	66	30	4
XI/2005	56	34	10

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - OBOP

Ocena pracy Policji w Polsce w porównaniu z województwem pomorskim jest nieznacznie lepiej oceniana przez respondentów. Jest to niewątpliwie wyzwanie dla Policji pomorskiej, aby lepiej realizowała swoje obowiązki służbowe. Należy szczególną uwagę zwrócić na lepszą współpracę społeczeństwa z funkcjonariuszami Policji.

Tabela 6

*Zaufanie do Policji w Polsce w latach 2002-2006*⁹⁴

⁹³ Tamże, s. 98.

⁹⁴ Wizerunek Policji w oczach opinii publicznej...jw., s. 9, www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku.

Lata	dane w %
2002	72
2003	72
2004	65
2005	68
2006	70

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - OBOP

Policja poprzez profesjonalne słuźenie społeczeństwu może oczekiwać większego zaufania. Jest one bardzo ważne, chociażby biorąc pod uwagę szeroko rozumianą współpracę w tym także, chęć przekazywania istotnych informacji dotyczących czynów przestępczych lub wykroczeń.

Tabela 7

Zaufanie do Policji w województwie pomorskim w latach 2002-2006⁹⁵

Lata	dane w %
2002	69
2003	68
2004	74
2005	68

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - OBOP

Zaufanie do Policji w Polsce i województwie pomorskim jest porównywalne, ale nie znaczy to, iż jest ogólnie zadawalające. Nie ulega żadnym wątpliwości, że zaufanie jest na tyle istotnym parametrem w relacjach obywatel – funkcjonariusz Policji, iż wymaga permanentnego monitorowania i poprawy.

Poprawa wizerunku Policji wymaga szeregu aktywniejszych przedsięwzięć związanych z działaniem prewencyjnym, ściganiem sprawców przestępstw i wykroczeń, wykrywczym, dbaniem o porządek prawny, kształtowaniem poczucia bezpieczeństwa czy uspołeczniającym. Jednocześnie czynnikiem wspomagającym skuteczność, trafność i

⁹⁵ Tamże, s. 97, www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku.

społeczny aspekt działania Policji są badania empiryczne. Ponieważ wskazują jak opinia społeczna, której ocena jest rozstrzygająca w służebnej roli Policji wobec społeczeństwa, spostrzega policjantów jak i strukturę organizacyjną samej Policji. Na podstawie analizy i wyników badań empirycznych można dokonywać zmian i reform sprzyjających lepszemu funkcjonowaniu Policji. W konsekwencji przedsięwzięcia te służą każdemu obywatelowi w podnoszeniu jakości życia społecznego.

Rozdział II

METODOLOGIA BADAŃ

2.1. CEL PRACY

Potrzeba bezpieczeństwa jest jedną z czterech najistotniejszych potrzeb psychicznych w życiu człowieka. Jest ona tożsama z brakiem cierpienia i lęku, ale także poczuciem porządku i stabilności w środowisku człowieka⁹⁶. Poczucie bezpieczeństwa należy więc do kategorii pojęć subiektywnych o charakterze wieloaspektowym. Ów subiektywny stan, może lecz nie musi opierać się na faktycznie istniejącym zagrożeniu. Adekwatnie przedstawia się kwestia poczucie bezpieczeństwa publicznego, którego również nie należy utożsamiać ze stanem stabilnym, ale rozumieć je raczej jako nieustannie oscylujący proces psychospołeczny, stanowiący nieodłączny składnik życia społecznego. Oczywiście ani w życiu społecznym ani indywidualnym całkowite wyeliminowanie poczucia zagrożeń nie jest możliwe ani nawet konieczne. Z punktu widzenia pedagogiki społecznej i psychologii, całkowita eliminacja z życia społecznego poczucia jakichkolwiek niebezpieczeństw mogłoby bowiem zagrażać inercją społeczną, całkowitym rozprężeniem i zaniechaniem działań zmierzających do aktywnej dbałości o bezpieczeństwo własne i cenionych przez człowieka wartości.

Na realny stan zagrożeń na terenie miasta oraz skuteczność policji wskazują statystyki policyjne. Nie było zatem naszym celem zajmowanie się oceną stanu rzeczywistych zagrożeń kryminalnych ani negatywnych zjawisk natury społecznej. Przez bezpieczeństwo należy jednak rozumieć nie tylko brak zagrożeń, ale także podmiotowe poczucie braku zagrożeń dotyczących najistotniejszych dla człowieka wartości. Kierując się powyższymi przesłankami teoretycznymi, dostrzeżono potrzebę podjęcia badań społecznych, dotyczących

⁹⁶.K. Oleś, *Wprowadzenie do psychologii osobowości*, Wyd. Scholar Warszawa 2005, s.294

subiektywnych odczuć mieszkańców Słupska dotyczących poczucia bezpieczeństwa w miejscu swojego zamieszkania oraz roli, jaką w kształtowaniu tegoż poczucia bezpieczeństwa w społeczności lokalnej odgrywa wizerunek policji. Potrzebę podjęcia badań nad poczuciem bezpieczeństwa publicznego na terenie Słupska pogłębia fakt, że w dotychczasowych badaniach nad bezpieczeństwem publicznym niewiele miejsca poświęcono bezpieczeństwu społeczności lokalnych i w przeważającej większości są one zakrojone na skale ogólnopolską. Niewątpliwe walory jakie wynikają z szeroko zakrojonych badań sondażowych wśród mieszkańców Polski, obarczone są jednak istotnym mankamentem. Swoista etyka badań społecznych zakłada bowiem, że powinny one przyczyniać się do naprawiania świata, a zatem wymagana jest nie tylko ich wartość diagnostyczna, ale również walor praktyczności. Ta pożądana cecha badań nad bezpieczeństwem publicznym wymaga zatem odwoływania się do specyfiki określonych miast czy regionów, aby w sposób praktyczny mogły one posłużyć podjęciu działań na konkretnych terenach nadzorowanych przez określone organa policji.

Już niemal całkowicie brak jest natomiast w literaturze opracowań dotyczących całościowego spojrzenia na poczucie bezpieczeństwa, obejmującego systematyczną analizę sekwencji czynnikowych generujących poczucie zagrożenia mieszkańców w konkretnych dzielnicach miasta. Dodatkowo należy zaznaczyć, że znane autorom dotychczasowe badania nad bezpieczeństwem, obejmują jedynie analizę proporcji przedstawianą na ogół w postaci wskaźników procentowych. Nie dostarczają one zatem w pełni rzetelnej wiedzy naukowej o statystycznej istotności zmian zachodzących w rzeczywistości społecznej, a dotyczących dobrostanu psychicznego mieszkańców określonych regionów, wynikającego z poczucia bezpieczeństwa.

Celem badań jest zatem przede wszystkim ich wymiar praktyczny, polegający na dostarczeniu konkretnych wskazówek dotyczących zapobiegania zagrożeniom na terenie miasta Słupska i kształtowania pozytywnego wizerunku policji w ocenie społeczności lokalnej. Celem autorów jest również rozszerzenie badań naukowych zakresie bezpieczeństwa publicznego na teren całego kraju, w których próby badawcze dobrane byłyby jednak, nie jak dotychczas z populacji ogólnopolskiej, lecz wywodziłyby się spośród mieszkańców konkretnych miast i regionów kraju, dostarczając konkretnych wskazówek władzom i policji lokalnej.

W taktyce badawczej przyjęto jedną główną zmienną zależną, którą stało się omówione w rozdziale teoretycznym poczucie bezpieczeństwa publicznego. Wśród zmiennych niezależnych związanych z percepcją poczucia bezpieczeństwa, znalazły się natomiast przede wszystkim: wizerunek policji (kompetencje zawodowe, kultura osobista,

komunikatywność, pomocowość); zaufanie do policji; dostępność kontaktu z policją, znajomość i możliwość stałego kontaktu z dzielnicowym oraz chęć współpracy społeczności lokalnej z policją. Jako zmienne niezależne potraktowano także miejsce zamieszkania respondentów (określony rejon miasta).

Badania empiryczne poprzedzono skonstruowaniem pytań badawczych dotyczących zarówno natężenia badanej cechy (poczucia bezpieczeństwa), jak i relacji pomiędzy poszczególnymi zmiennymi. I tak głównymi problemami, jakie postawiono przed rozpoczęciem badań były:

Jaki poziom podmiotowego poczucia bezpieczeństwa publicznego występuje wśród mieszkańców Słupska?

oraz: *Jaki jest wizerunek słupskiej policji w percepcji mieszkańców miasta?*

W celu rozstrzygnięcia powyższych problemów, postawiono także pytania szczegółowe dotyczące poszczególnych zmiennych:

1. Jakie jest subiektywne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Słupska w poszczególnych rejonach miasta?

2. Jakie zagrożenia kryminalne budzą największą obawę społeczności Słupska?

3. Jakie problemy o negatywnym zabarwieniu społecznym budzą największy niepokój Słupszczan?

4. Jak przedstawia się indywidualne poczucie bezpieczeństwa publicznego w zależności od dostępności do patroli policyjnych w miejscu zamieszkania?

5. Jakie czynniki zdaniem obywateli Słupska warunkują obniżanie poczucia bezpieczeństwa w mieście?

6. Jak przedstawia się ogólna ocena pracy Policji w mieście?

7. Jaką wolę współpracy z organami policji wykazują mieszkańcy Słupska?

8. Jakich działań oczekuje społeczność Słupska od organów Policji w celu poprawy poczucia bezpieczeństwa?

9. Jaki wizerunek policji opiniuje społeczność lokalna?

10. Jaka jest dostępność mieszkańców poszczególnych rejonów miasta do bezpośredniego kontaktu z dzielnicowym?

Tak więc, odnosząc się do kryterium celu należy stwierdzić, że prowadzone badania należy określić zarówno, jako diagnostyczne (dotyczące poziomu poczucia bezpieczeństwa w mieście), jak i eksplanacyjne (szukające związków pomiędzy badanymi zmiennymi a głównie

relacji pomiędzy wizerunkiem policji a poczuciem bezpieczeństwa oraz związku pomiędzy zamieszkiwaną dzielnicą miasta a odczuciami związanymi ze spokojem publicznym).

2.2. METODY BADAŃ

Merytorycznym kryterium doboru metody badań były nie tylko pobudki naukowe, ale także takie czynniki, jak planowana liczba badanych i czas, w którym zamierzano przeprowadzić badania. Ze względu na przewidywaną liczbę około tysiąca respondentów wybrano metodę sondażu diagnostycznego i odpowiadająca jej technikę ankiety.

W badaniach posłużono się specjalnie skonstruowanym do tego celu kwestionariuszem ankiety. Impulsem do skonstruowania własnego narzędzia badawczego, mierzącego subiektywne poczucie bezpieczeństwa publicznego w percepcji mieszkańców miasta, była potrzeba ujęcia w jednym kwestionariuszu ogółu indywidualnych czynników generujących poczucie bezpieczeństwa lub jego brak w opinii społecznej. Ponadto w kwestionariuszu ankiety zasadne było również wyodrębnienie wskaźników dotyczących oceny pracy policji oraz jej wizerunku na terenie miasta. Pomiar poszczególnych zmiennych można napotkać w innych badaniach dotyczących bezpieczeństwa publicznego na terenie naszego kraju, nie są one jednak zawarte w jednym narzędziu badawczym. Niemniej można zauważyć, że część pytań zawartych w kwestionariuszu najbardziej koresponduje z pytaniami zawierającymi się w narzędziu badawczym użytym w badaniach prowadzonych przez CBOS 2006. Listę pytań zawartych w kwestionariuszu skonstruowano więc w oparciu o dotychczasowe badania empiryczne, jednak przede wszystkim na podstawie przesłanek natury teoretycznej.

Z punktu widzenia efektywności badań oraz ich ujęcia eksplanacyjnego niezbędne było także, przynajmniej w zakresie niektórych zmiennych, zastosowanie pytań o pięciostopniowej skali odpowiedzi. I tak w pytaniach 1,2,8 (dotyczących poczucia bezpieczeństwa) oraz 9,10 (dotyczących gotowości do współpracy z policją), skala zawierała odpowiedzi: zdecydowanie tak, raczej tak, trudno powiedzieć, raczej nie, zdecydowanie nie. Natomiast pytania: 16,17,18,19 oraz 21,22,23,24 (obejmujące wskaźniki dotyczące wizerunku policji), opatrzone były pięciostopniową skalą odpowiedzi: zdecydowanie dobrze, raczej dobrze, trudno powiedzieć, raczej źle, zdecydowanie źle. Odpowiedziom tym, przyznano określoną liczbę punktów – odpowiednio: 5,4,3,2,1. Takie skonstruowanie pytań pozwoliło zastosowanie nie tylko analizy proporcji, ale także ich

rzetelny opis statystyczny oraz określenie realnego poziomu intensywności badanych zmiennych.

W sumie, skonstruowany kwestionariusz ankiety składa się z 30 pytań, z których 6 stanowi niezbędna do analizy badawczej metryczkę, a pozostałe 24 dotyczą określonych celem badań zmiennych: poczucia bezpieczeństwa publicznego w miejscu zamieszkania, dostępności do organów policji, zaufania do policji, chęci współpracy z organami policji, oceny pracy policji w zakresie dbałości o bezpieczeństwo w konkretnych rejonach miasta, czynników generujących zagrożenia na terenie miasta, oczekiwanych przez społeczeństwo inicjatyw ze strony policji zmierzających do poprawy bezpieczeństwa, oceny kompetencji zawodowych, kultury osobistej, umiejętności interpersonalnych i pomocowości funkcjonariuszy policji oraz znajomości i oceny pracy dzielnicowego.

Większość pytań w kwestionariuszu stanowią pytania zamknięte (z wyjątkiem pytania 14 - półotwartego), jednak na zakończenie sondażu pozostawiono respondentom miejsce na swobodną wypowiedź rejestrowaną przez ankietera.

Swoistą nowością kwestionariusza jest umieszczenie w rubryce *Nr respondenta*, sygnatury liczbowej oznaczającej rejon miasta zamieszkały przez respondenta. Zabieg ten pozwolił na analizę czynnikową poczucia bezpieczeństwa nie tylko na terenie miasta, ale w jego konkretnych strefach. Tym samym zamierzano zwrócić uwagę na ewentualne problemy mieszkańców, odpowiedzialnych za określony rejon jednostek policji.

W analizie kwestionariusza należy zwrócić także uwagę na pytanie 12 dotyczące genezy braku poczucia bezpieczeństwa w percepcji opinii społecznej. Etiologię obniżonego poczucia bezpieczeństwa na terenie miejsca zamieszkania poklasyfikowano w pięć grup czynnikowych, w zakresie których zawarto po trzy wskaźniki, dotyczące odpowiednio: ogólnych patologii społecznych (odpowiedzi: 132,137,146), podłoża rodzinnego (odpowiedzi:134,138,145), dysfunkcjonalności policji (133,135,139) braku optymalnej interakcji społeczeństwa z policją (odpowiedzi:136,142,144) oraz pozostałych środowisk i instytucji (odpowiedzi: 140,141,143).

2.3. ORGANIZACJA I PRZEBIEG BADAŃ

Poczucie bezpieczeństwa należy nie tylko do zjawisk społecznych, ale także do idei sięgających w głąb psychiki człowieka. Aksjologiczny kierunek bezpieczeństwa determinowany najbardziej istotnymi w życiu człowieka wartościami, stał się imperatywem ukierunkowującym organizację badań. Swoista etyka badań, których celem była, nie tylko

diagnoza lecz przede wszystkim – w perspektywie - optymalizacja poczucia bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta, nakazywała nie tylko naukową, lecz (jakkolwiek górnolotnie mogą zabrzmieć te słowa) obywatelską dbałość o ich rzetelność i użyteczność.

Badania, poprzedzone skonstruowaniem omówionego już kwestionariusza ankiety, przygotowano z zachowaniem szczególnej ostrożności poznawczej, zarówno jeśli chodzi o próbę badawczą (jej dobór i liczebność), jak i sam przebieg badań. Przygotowania wstępne objęły podział miasta na interesujące poznawczo rejony, w których z uwagi na standard życia mieszkańców, zakładano hipotetyczne różnice w poziomie poczucia bezpieczeństwa oraz występowania zjawisk o zabarwieniu patologicznym. Strefy te, obejmujące konkretne ulice, zostały wyodrębnione przez badaczy w ścisłej współpracy z Komendą Miejską Policji w Słupsku oraz Urzędem Miasta. I tak, ze względu na lokalizację oraz standard zabudowy wyodrębniono: *Śródmieście* (Centrum), *Osiedla mieszkaniowe* (tzw. blokowiska), *Stare budownictwo* o niskim standardzie zabudowy oraz *Osiedla domków jednorodzinnych*.

Ze względu na planowany odsetek społeczności Słupska, którą zamierzano objąć badaniami oraz równomierne objęcie badaniami wszystkich rejonów miasta, istotne było określenie rozmieszczenia ludności na badanym terenie. Na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Słupsku z dnia 25 października 2006 roku określono nie tylko liczbę mieszkańców Słupska, ale także ilość ludności zamieszkującej poszczególne rejony i należące do nich poszczególne ulice. I tak odpowiednio: Liczba mieszkańców Słupska wynosiła ogółem – 96041 osób, z czego w Śródmieściu zamieszkiwało – 13869 osób, na Osiedlach mieszkaniowych (blokach) – 50954 osoby, w Starym budownictwie (kamienice) – 20365 osób oraz na Osiedlach domków jednorodzinnych – 10853 osoby. Powyższe dane rozbito także na poszczególne ulice, tak aby procedura badawcza nie ominęła żadnego zakątka miasta. Ponieważ założeniem badaczy było przeanalizowanie opinii około 1% ogółu mieszkańców, przygotowano w sumie 990 kwestionariuszy ankiety, z czego proporcjonalnie do liczby mieszkańców: 145 przeznaczonych było dla respondentów zamieszkujących Śródmieście, 510 dla mieszkańców tzw. blokowisk, 230 dla osób zamieszkujących ulice o starej i niskostandardowej zabudowie oraz 125 dla mieszkańców domków jednorodzinnych. Badania sondażowe poprzedzone zostały nagłośnieniem akcji w lokalnych mediach, tak aby przygotować mieszkańców Słupska na możliwość wizyty w ich domach ankieterów, wyposażonych w odpowiednie wizytówki oraz legitymacje studenckie. Ankietowanie przeprowadzono w grudniu 2006 roku na terenie miasta Słupska. W badaniach uczestniczyło 76 ankieterów będących studentami III roku kierunków pedagogicznych. Przygotowane kwestionariusze ankiety zostały rozdzielone wśród ankieterów z przypisaniem im nie tylko

poszczególnych rejonów miasta, ale konkretnych ulic wraz z odpowiadającą im pożądaną liczbą potencjalnych respondentów. Nadzór badawczy nad ankieterami sprawowali autorzy niniejszego opracowania, natomiast dbałość o ich bezpieczeństwo zapewnili Funkcjonariusze Policji, kierując w określonym czasie zintensyfikowane patrole policji w rejony miasta odwiedzane przez ankieterów. Dobór próby badawczej odbywał się w sposób nie tendencyjny. W przypisanych ankieterom dzielnicach miasta, odwiedzali oni przypadkowo wybrane lokale mieszkalne, w których przeprowadzali badania ankietowe. Czas potrzebny na wypełnienie jednego kwestionariusza oscylował w granicach 15-20 minut. W sumie badaniami objęto 987 dorosłych mieszkańców Słupska, z czego pięć osób udzieliło odpowiedzi zawartych w kwestionariuszach w sposób niekompletny, co uniemożliwiło ich rzetelną interpretację. Kwestionariusze te zostały wyłączone z analizy statystycznej.

2.4. CHARAKTERYSTYKA BADANEJ POPULACJI

W ostatecznej wersji, w badaniach dotyczących poczucia bezpieczeństwa publicznego i wizerunku policji uzyskano opinię 863 dorosłych osób, zamieszkujących w równych proporcjach wszystkie tereny mieszkalne Słupska. Liczba respondentów przekracza więc 1% ogółu dorosłych mieszkańców. Z liczby tej odpowiednio: 141 osób było mieszkańcami *Śródmieścia* (centrum miasta), 446 osoby zamieszkiwały *Osiedla mieszkaniowe* (bloki), w starych dzielnicach miasta o niskim standardzie zabudowy (*Stare budownictwo*) odpowiedzi udzieliło 154 respondentów, natomiast w *Osiedlach domków jednorodzinnych* zapytano o opinię 122 osób.

Przyjętym kryterium doboru próby badawczej stanowiło zamieszkiwanie respondentów na terenie Słupska oraz ukończony 18 rok życia.

Dane liczbowe zawarte w tabelach 1, 2 i 3 charakteryzują ogół badanych w zakresie sześciu zmiennych: płci, wieku, wykształcenia, pracy zawodowej, sytuacji materialnej oraz przekonań religijnych. Tabele zawierają wskaźniki liczbowe (L) oraz procentowe odnoszące się do probantów zamieszkujących poszczególne rejony miasta (SR – Śródmieście; OM – osiedla mieszkaniowe – bloki; SB – stare budownictwo; DJ – osiedla domków jednorodzinnych).

Tabela 8

Struktura badanych pod względem danych formalnych

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Rejon miasta								Ogólna liczba	
		SR		OM		SB		DJ			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Płeć	kobieta	87	61,7	265	59,4	108	70,1	67	54,9	572	61,1
	mężczyzna	54	38,3	181	40,6	46	29,9	55	45,1	336	38,9
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100
Wiek	< 20 lat	12	8,5	24	5,4	6	3,9	5	4,1	47	5,5
	21 – 25 lat	31	22,0	74	16,6	20	13,0	8	6,6	133	15,4
	26 – 30 lat	12	8,5	55	12,3	10	6,5	9	7,4	86	10,0
	31 – 40 lat	19	13,5	47	10,6	28	18,2	17	13,9	111	12,9
	41 – 65 lat	36	25,5	183	41,0	61	39,6	57	46,7	337	39,0
	> 65 lat	31	22,0	63	14,1	29	18,8	26	21,3	149	17,2
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100
Wykształcenie	podstawowe	12	8,5	22	4,9	20	13,0	11	9,0	65	7,5
	gimnazjum	2	1,4	7	1,6	2	1,3	3	2,5	14	1,6
	zawodowe	23	16,3	85	19,0	31	20,1	20	16,4	159	18,4
	średnie	61	43,2	195	43,8	62	40,3	49	40,1	367	42,5
	policealne	6	4,3	33	7,4	12	7,8	6	4,9	57	6,6
	wyższe I stopnia	6	4,3	10	2,2	6	3,9	4	3,3	26	3,1
	wyższe II stopnia	31	22,0	94	21,1	21	13,6	29	23,8	175	20,3
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 8 charakteryzuje respondentów pod względem danych formalnych, których proporcje ustalono zarówno dla terenu całego miasta jak i jego poszczególnych, objętych badaniami obszarów. Większość badanych (61,1%) to kobiety. Przewaga ankietowanych kobiet zaznacza się wyraźnie w każdym rejonie miasta, choć największego znaczenia nabiera w rejonach określonych w badaniach jako stare budownictwo (SB), gdzie wynosi aż 70,1%, najmniejsze zaś na osiedlach domków jednorodzinnych (DJ), gdzie kobiety stanowią 54,9%. To rozróżniające kryterium płci, nie wydaje się faktem bez znaczenia, dlatego w części analitycznej pracy poszczególne aspekty poczucia bezpieczeństwa publicznego oraz wizerunku policji zostaną przeanalizowane także przez pryzmat tej zmiennej. Wydaje się bowiem, iż subiektywne oceny jakich dokonywali respondenci mogą w znacznym stopniu być zależne także od psychicznej i fizycznej konstrukcji człowieka wyznaczonej przez płeć. Dane umieszczone w tabeli 1 ukazują także zróżnicowanie badanych pod względem wieku.

Najwięcej mieszkańców miasta biorących udział w badaniach, to osoby w przedziale wieku 41 – 65 lat (39,0). Osoby te wraz z respondentami przekraczającymi 65 rok życia stanowią większość badanych, wynoszącą 56,2% ogółu. Najmniejszą ilość badanych stanowią natomiast osoby przed 20 okiem życia (5,5%), a wraz z respondentami nie przekraczającymi 25 roku życia stanowią 20,9% wszystkich badanych mieszkańców. Tendencja ta zauważalna jest we wszystkich rejonach miasta, choć należy zauważyć, że najwięcej ludzi młodych (do 25 roku życia) biorących udział w badaniach było mieszkańcami śródmieścia (SR) - 30,5%, a najmniej - 10,7%, osiedli domków jednorodzinnych (DJ). Kryterium wieku zostanie także uwzględnione przy interpretacji wyników. Ostatnią, istotną dla potrzeb przeprowadzanych badań przesłanką formalną, zawartą w tabeli 8 jest wykształcenie respondentów, których największą część stanowią osoby z wykształceniem średnim (42,5% ogółu badanych mieszkańców), wykształcenie zawodowe posiada 18,4%, wyższe (I i II stopnia łącznie) – 23,4%, a niższe niż zawodowe w sumie 9,1%. Tak jak w przypadku poprzednich wskaźników tendencje te utrzymują się na terenie wszystkich badanych rejonów (zobacz tabela 8), jednak najniższym poziomem wykształcenia odznaczają się respondenci zamieszkali w rejonach określonych jako stare budownictwo (SB). Tam też najmniejsza ilość badanych posiada wykształcenie wyższe (17,5% mieszkańców tego obszaru).

Określenie powyższych wskaźników formalnych pozwoli na szerszą analizę zmiennych zależnych, która zostanie zaprezentowana w części badawczej pracy.

Jako istotne uznano także, aby charakterystyka populacji percypującej bezpieczeństwo w mieście obejmowała również jej strukturę w zakresie statusu życiowego, mającego niewątpliwie wpływ na percepcję rzeczywistości społecznej. Dane liczbowe i procentowe, dotyczące tego czynnika, zawarto w tabeli 9.

Tabela 9

Struktura badanych pod względem statusu życiowego

Zgodnie z danymi zawartymi w tabeli 9, największa grupa ankietowanych mieszkańców Słupska, to emeryci lub renciści, stanowiący 33,7% wszystkich respondentów. W każdym z analizowanych rejonów miasta, ta grupa badanych oscylowała w granicach 32,5% - 36,2%. Znaczące różnice pojawiły się natomiast w zakresie osób pozostających w sytuacji przymusowej bezczynności zawodowej. Choć ogólna liczba bezrobotnych stanowiła 11,2% ogółu badanych, to największy odsetek bezrobotnych uczestniczył w badaniach w

rejonach starego budownictwa, gdzie wynosił on aż 16,3%. Tam też największy odsetek osób zatrudnionych było, jako pracownicy najemni (20,1%) a najmniejsza procentowo ilość respondentów, to uczniowie lub studenci (6,5%). Uczniowie i studenci są natomiast, po emerytach i rencistach największą procentowo grupą ankietowanych mieszkańców śródmieścia (SR), gdzie stanowili 22% wszystkich badanych, choć wśród ogółu respondentów stanowią jedynie 13,4%. Tak więc, podobnie jak w przypadku bezrobotnych, tak w wypadku osób uczestniczących nadal w procesie edukacji, mieszkańcy poszczególnych rejonów miasta różnią się w sposób wyraźny, czego nie należy pomijać podejmując się interpretacji badań percepcji rzeczywistości społecznej w poszczególnych rejonach miasta. Zdecydowanie mniejsze i nie tak wyraźne zróżnicowanie respondentów wstępuje natomiast w zakresie innych rodzajów aktywności zawodowej mieszkańców. Własną działalność gospodarczą prowadziło 6,2% ogółu badanych mieszkańców Słupska, z czego największa procentowo liczba respondentów (9,9%) zamieszkiwała osiedla domków jednorodzinnych (DJ), pracownicy sfery budżetowej stanowili 16% ankietowych słupszczan, pracownicy najemni – 17,4%, a prowadzenie gospodarstwa domowego stanowiło zajęcie 2,1% mieszkańców.

Kolejnym analizowanym elementem była sytuacja materialna respondentów. I tak odpowiednio:

- Swoją sytuację materialną, jako bardzo dobrą lub dobrą deklarowało 37,4% mieszkańców Słupska, przy czym największy odsetek badanych (42,6%) o takim postrzeganiu swojego statusu materialnego, zamieszkiwał osiedla domków jednorodzinnych (DJ), a najmniejszy (22,7%) rejon starego budownictwa (SB).

- Jako przeciętną, własną sytuację materialną określiło 49,1%, ogółu respondentów, a ich największy odsetek (62,3%) zamieszkiwał interioery starego budownictwa (SB), a najmniejszy (41,1%) – śródmieście (SR).

- Indywidualne uwarunkowania materialne, jako trudne lub bardzo trudne określiło 13,5% badanych Słupszczan, przy czym wśród mieszkańców śródmieścia (SR) było to aż 17,1% respondentów, a wśród mieszkańców osiedli mieszkaniowych- tzw. bloków (OM) – 11,8%.

Rozdział III

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO I OCENA PRACY POLICJI

W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW SŁUPSKA W ŚWIETLE BADAŃ WŁASNYCH

3.1. POZIOM I SEKWENCJE CZYNNIKOWE POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA NA TERENIE MIASTA

Bez odwołania się do dylematów, z którymi borykają się społeczności lokalne, poczucie bezpieczeństwa publicznego może pozostawać jedynie kategorią prawną lub pustym konstruktem teoretycznym. W praktyce, ta nieco abstrakcyjna kategoria bezpieczeństwa powszechnego, wymaga dbałości o poczucie bezpieczeństwa na obszarach poszczególnych rejonów świata (w zakresie bezpieczeństwa globalnego), rejonów kraju (miast i wsi), ale także specyficznych obszarów miast i jego poszczególnych mieszkańców.

Badania sondażowe przeprowadzone na reprezentatywnej grupie 863 mieszkańców Słupska, równomiernie objęły swoim zasięgiem cały obszar miasta, proporcjonalnie do liczby mieszkańców zamieszkujących jego strefy terytorialne. Zamieszczone poniżej wyniki pozwalają zatem na analizę poczucie bezpieczeństwa Słupszczan zamieszkujących poszczególne rejony miasta, których podziału dokonano nie tylko ze względu na dzielnice administracyjne, lecz przede wszystkim ze względu na specyfikę zabudowy mieszkalnej, z którą mogą wiązać się określone rodzaje zagrożeń i patologii. Zgodnie z tak przyjętym kryterium, przyjęto podział miasta na cztery rejony opisywane z poniższych zestawieniach ilościowych i jakościowych. Jako pierwszą analizowaną strefę miasta obrano jego centrum, czy też śródmieście (określane w analizie jako SR) a następnie rozchodzące się wokół niego centrycznie: rejony starego budownictwa (SB), osiedla mieszkaniowe z wielkiej płyty (OM) oraz osiedla domków jednorodzinnych(DJ).

W celu uzyskania odpowiedzi o wartość (poziom) subiektywnego poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców Słupska posłużono się prostą analizą proporcji dokonaną po podsumowaniu rodzajów odpowiedzi w kwestionariuszu. Wyniki te zaprezentowane zostaną w postaci wskaźników procentowych i mają na celu ukazanie ogólnej sytuacji poczucia bezpieczeństwa oraz wizerunku policji w mieście. W celu określenia relacji pomiędzy badanymi zmiennymi, podobna analiza wydawała się jednak dalece nie wystarczająca. Dlatego też konieczna okazała się statystyczne wnioskowanie korelacyjne między zmiennymi analizowanymi w ujęciu wieloaspektowym. Działania statystyczne przeprowadzono przy zastosowaniu testu t Studenta

Tabela 10 obejmuje analizę proporcji subiektywnego poczucia bezpieczeństwa w wymienionych powyżej poszczególnych interiorach miasta.

Tabela 10

Subiektywne poczucie bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta w ciągu dnia

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia	zdecydowanie wysoki	61	43,26	179	40,13	51	33,12	69	56,56	360	41,71
	raczej wysoki	61	43,26	218	48,88	70	45,45	40	32,79	389	45,08
	przeciętny	9	6,38	24	5,38	16	10,39	5	4,10	54	6,26
	raczej niski	8	5,67	16	3,59	12	7,79	7	5,74	43	4,98
	zdecydowanie niski	2	1,42	9	2,02	5	3,25	1	0,82	17	1,97
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 11

Subiektywne poczucie bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta po zmroku

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Poczucie bezpieczeństwa po zmroku	zdecydowanie wysoki	19	13,48	62	13,90	21	13,64	38	31,15	140	16,22
	raczej wysoki	48	34,04	182	40,81	39	25,32	43	35,25	312	36,15
	przeciętny	29	20,57	92	20,63	23	14,94	18	14,75	162	18,77
	raczej niski	24	17,02	62	13,90	41	26,62	13	10,66	140	16,22

	<i>zdecydowanie niski</i>	21	14,89	48	10,76	30	19,48	10	8,20	109	12,63
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Zarówno przesłanki natury psychologicznej (jak odmienne postrzeganie rzeczywistości po zmierzchu), jak i obiektywnie zmieniające się warunki funkcjonowania środowiska w różnych porach doby, nakazywały, aby w analizie poczucia bezpieczeństwa dokonać rozróżnienia jego percepcji. Zgodnie z powyższym założeniem, interpretacji subiektywnego poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców Słupska, dokonano dwutorowo: w ciągu dnia oraz po zapadnięciu zmroku. Dane umieszczone w tabelach 10 i 11, już przy pobieżnych oględzinach pozwalają dostrzec dość wyraźne różnice, w zmieniającej się świadomości bezpieczeństwa w zależności od pory dnia.

Jako pierwszy, istotny i dość optymistyczny element, należy podkreślić niewątpliwie wysokie poczucie bezpieczeństwa ogółu mieszkańców Słupska w ciągu dnia. Aż 86,9% ankietowanych Słupszczan zadeklarowało zdecydowanie wysokie lub raczej wysokie poczucie bezpieczeństwa w okolicy swojego miejsca zamieszkania w ciągu dnia. Odsetek tak korzystnych odpowiedzi, w zbliżonych proporcjach, występuje w większości analizowanych rejonów miasta (zobacz tabela 10 i 11). Wyraźnie zmniejszony w stosunku do pozostałych obszarów odsetek ludności deklarującej zdecydowanie wysokie lub raczej wysokie poczucie bezpieczeństwa, występuje jedynie w rejonach określonych jako stare budownictwo (SB). Na obszarze tym 78,6% mieszkańców czuje się w swojej okolicy bezpiecznie w ciągu dnia i tylko 39% w po zapadnięciu zmroku. Najbardziej bezpiecznym, w odbiorze mieszkańców rejonem miasta są natomiast osiedla domków jednorodzinnych (DJ), gdzie 89,3% respondentów czuje się bezpiecznych w ciągu dnia i 66,4% po zmierzchu. W śródmieściu (SR) poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia deklaruje 86,5% badanych osób, a po zmroku 47,5%, natomiast na osiedlach mieszkaniowych w tzw. blokach (OM), za dnia czuje się zdecydowanie bezpiecznie lub raczej bezpiecznie 88,9% badanych, a po zmroku 54,7% osób. Natomiast raczej niskie lub zdecydowanie niskie poczucie bezpieczeństwa jest udziałem 6% ogółu mieszkańców Słupska w ciągu dnia i 28,9% po zmroku, przy czym odsetek ten zmienia się w zależności od miejsca zamieszkania respondentów. I tak, niskie poczucie bezpieczeństwa jest udziałem, odpowiednio: 7,9% mieszkańców śródmieścia (SR) za dnia i 31,9% po zmroku; 6,6% badanych na osiedlach mieszkaniowych (OM) za dnia oraz 24,7% po zmierzchu; 11% respondentów zamieszkałych w rejonach starego budownictwa (SB) za dnia i 36,1% po

zmroku; a także 6,6 % mieszkańców domków jednorodzinnych (DJ) w ciągu dnia i 18,9% po zapadnięciu zmroku. Rozkład proporcji poczucia bezpieczeństwa po zapadnięciu zmroku wśród mieszkańców w poszczególnych rejonach miasta, zilustrowano na wykresie 1.

Ta pobieżna analiza pozwala na dostrzeżenie trzech tendencji w zakresie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Słupska. Po pierwsze: w sposób znaczący obniża się ono po zapadnięciu zmroku - średnio o 34,3 punkty procentowe; po drugie: zdecydowanie najwyższe poczucie bezpieczeństwa zarówno w ciągu dnia jak i po zmroku występuje wśród mieszkańców domków jednorodzinnych (DJ) a najniższe wśród mieszkańców rejonów starego budownictwa (SB); oraz po trzecie: poczucie bezpieczeństwa ogółu mieszkańców Słupska można uznać za dość wysokie (co nie oznacza: w pełni zadowalające), przynajmniej w ciągu dnia. W tym miejscu wypada się odnieść do ostatnich badań przeprowadzonych w sierpniu 2006 roku przez OBOP, z których wynika, że poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania ogółu Polaków na przestrzeni ostatnich kilku lat, systematycznie wzrasta i obecnie kształtuje się na poziomie 70%. Analogiczne badania przeprowadzone przez CEBOS w październiku 2006 roku, diagnozują poczucie bezpieczeństwa Polaków na jeszcze wyższym poziomie 78%. Niezależnie od punktu odniesienia, możemy zatem przyjąć, że w ciągu dnia, wysokie lub raczej wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Słupska, dotycząc, jak pisano powyżej – 86,79% respondentów, plasuje się powyżej obu poziomów określonych zarówno przez OBOP jak i CEBOS. Interpretacje tą można by przyjąć za niezwykle optymistyczną, gdyby nie problemy interpretacyjne, wynikające z faktu, iż w ogólnopolskich badaniach sondażowych, nie stosowano rozróżnienia na poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia i po zmroku. Rozróżnienie to, jak wykazali autorzy tego opracowania, ukazuje diametralne zróżnicowanie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców w zależności od pory dnia i w istotny sposób obniża się po zapadnięciu zmroku. Różnice w poziomach poczucia bezpieczeństwa występują także w poszczególnych obszarach zamieszkania. Szczegółową analizę istotności różnic poczucia bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta prezentują tabele 12 i 13.

Wykres 1

Rozkład proporcji poczucia bezpieczeństwa po zmroku w poszczególnych rejonach miasta

Tabela 12

Średnie statystyczne (M) oraz odchylenia standardowe (SD) poziomów poczucia bezpieczeństwa w ciągu dnia oraz istotność różnic statystycznych pomiędzy poszczególnymi rejonami miasta

Tabela 13

Średnie statystyczne (M) oraz odchylenia standardowe (SD) poziomów poczucia bezpieczeństwa po zmroku oraz istotność różnic statystycznych pomiędzy poszczególnymi rejonami miasta

Analiza proporcji w wymiarze poczucia bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta, opisana procentowo w tabelach 10 i 11, wykazała różnice występujące w zakresie omawianej zmiennej w zależności od miejsca zamieszkania respondentów. W ten sposób ujawniono rejony najmniej i najbardziej bezpieczne w percepcji mieszkańców Słupska. Rzetelność badawcza nakazuje jednak zweryfikowanie, czy ujawnione różnice osiągają istotność statystyczną. Ustalenie istotności różnic statystycznych dokonano w oparciu o test *t Studenta*. Jak wynika z przeprowadzonej już analizy proporcji, najwyższym poczuciem bezpieczeństwa odznaczają się mieszkańcy Domków jednorodzinnych. Analiza statystyczna potwierdziła wysoką istotność różnic w poczuciu bezpieczeństwa po zapadnięciu zmroku pomiędzy respondentami zamieszkującymi osiedla domków jednorodzinnych a pozostałymi obszarami miasta. Istotności statystyczne przybierają w tym względzie poziom $p < 0,001$. Możemy zatem stwierdzić, że poziom poczucia bezpieczeństwa po zmroku, mieszkańców Domków jednorodzinnych jest w znaczący statystycznie sposób wyższy, niż w każdym z pozostałych obszarów miasta (zobacz tabela 13). Istotne statystycznie różnice te nie występują natomiast pomiędzy pozostałymi rejonami miasta po zapadnięciu zmroku. Inne zależności występują natomiast w zakresie poczucia bezpieczeństwa w ciągu dnia. W tym wymiarze, w sposób istotny statystycznie różni się pomiędzy sobą jedynie poczucie bezpieczeństwa pomiędzy mieszkańcami obszarów Starego budownictwa a mieszkańcami Śródmieścia oraz Domków jednorodzinnych (tabela 12). Pozostałe obszary miasta należy uznać za jednorodne statystycznie w zakresie poczucia bezpieczeństwa w ciągu dnia.

Tabela 14

Rodzaje zagrożeń naruszających poczucie bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta

Tabela 14 zawiera dane dotyczące zagrożeń najbardziej dotkliwie odczuwanych przez mieszkańców poszczególnych rejonów miasta. Powyższą klasyfikację zagrożeń oparto na wyróżnieniu przestępstw i wykroczeń najczęściej występujących w strukturach miast⁹⁷. W

⁹⁷ B. Hołyst, *Kryminologia*, Warszawa 2007

klasyfikacji opartej o kodeks karny będą to więc przede wszystkim przestępstwa z zakresu: kradzieży cudzej rzeczy (w tym kradzieży samochodu), kradzieży z włamaniem, kradzieży rozbójniczej, rozboje i wymuszenia, udział w pobiciu oraz przestępstwa przeciw obyczajowości.

Zgodnie z tabelą 14, subiektywne poczucie zagrożenia wśród mieszkańców Słupska obejmuje przede wszystkim obawę przed agresywnymi zaczepkami. Brak poczucia bezpieczeństwa w tym zakresie deklarowało 38% ankietowanych mieszkańców Słupska, proporcje te w sposób bardzo zbliżony rozkładają się we wszystkich rejonach miasta i tak, odpowiednio: Śródmieście (SR) – 36%; Osiedla mieszkaniowe (OM)– 37%; Stare budownictwo (SB) – 40%; Domki jednorodzinne (DJ) – 34%. Dane te pozataja zauważyć, że najmniej bezpiecznie w zakresie obawy o agresywne zaczepki czują się mieszkańcy rejonów miasta o starej zabudowie, a najbardziej bezpiecznie mieszkańcy domków jednorodzinnych. Niezwykle ciekawe jest natomiast zestawienie subiektywnego poczucia zagrożenia a rzeczywistego doświadczenia agresywnych zaczepek, bądź to, jako poszkodowanego, bądź jako świadka powyższego zdarzenia, w tym wypadku – osobami poszkodowanymi było średnio 4,6% mieszkańców Słupska, a więc o 33,4 punkty procentowe mniej niż osób odczuwających subiektywną obawę. Podobnie w przypadku bycia świadkiem agresywnych zaczepek, odsetek osób wynosi 5,1% ogółu mieszkańców Słupska. Tym razem proporcje doświadczenia zaczepek lub bycia ich świadkiem w sposób zdecydowany w większym stopniu dotyczą mieszkańców starego budownictwa (SB), gdzie doświadczyło ich aż 9,1% mieszkańców, a było świadkiem 7,8% badanych osób. Najmniejsze realne zagrożenie w tym zakresie występuje na osiedlach domków jednorodzinnych, dotykając 3,3% respondentów zamieszkałych w tym rejonie.

Kolejnym z silnie odczuwanych zagrożeń są włamania do mieszkania, których obawia się średnio 36% mieszkańców Słupska. Obawa ta rozkłada się zdecydowanie nierównomiernie w poszczególnych analizowanych obszarach. To subiektywne doznanie towarzyszy aż 53% mieszkańców osiedli domków jednorodzinnych (DJ), a najmniejsza jest na osiedlach mieszkaniowych – w blokach (OM), gdzie wynosi 33%. Dane te mają swoje rzeczywiste odzwierciedlenie w osobistym lub pośrednim doświadczeniu powyższego zagrożenia w analizowanych rejonach. I tak, włamania do mieszkania doświadczyło 5,7% mieszkańców domków jednorodzinnych, a było ich świadkiem 3,3% badanych osób, co plasuje ten rejon mieszkalny na pierwszym miejscu nie tylko w zakresie subiektywnego poczucia lecz także realnie występującego zagrożenia.

Włamania do samochodu, to kolejne przestępstwo, które budzi największy niepokój mieszkańców miasta (31%), poczucie to rozkłada się stosunkowo równomiernie we wszystkich analizowanych rejonach, a doświadczyło go osobiście średnio 4,4% wszystkich respondentów, z tym, że najczęściej osoby te zamieszkiwały rejony starego budownictwa (8,4%) oraz osiedla domków jednorodzinnych (7,4%). Najrzadziej poszkodowanymi w tym zakresie byli natomiast mieszkańcy osiedli mieszkaniowych – bloków (2,5%) oraz śródmieścia (3,6%). Tendencja ta utrzymuje się także w zakresie bycia świadkiem powyższego zagrożenia.

Bliższej interpretacji domagają się także zagrożenia związane z handlem narkotykami, których średnio obawia się 11% mieszkańców Słupska. Jednocześnie, zaledwie 4 spośród wszystkich 863 ankietowanych mieszkańców oświadczyło, że osobiście doświadczyło tego procederu (?), natomiast bycie świadkiem owego przestępstwa zadeklarowało 2,6% ogółu mieszkańców, z czego największy odsetek osób zamieszkiwał śródmieście (4,3%) a najmniejszy osiedla domków jednorodzinnych (0,8%).

Interesującym wnioskiem jest fakt, że rzeczywiste doświadczenie zagrożeń stanowi średnio około 10% respondentów odczuwających subiektywny brak poczucia bezpieczeństwa w zakresie wszystkich analizowanych przestępstw i wkróczeń. Fakt ten mógłby posłużyć do głębszej analizy socjologicznej i psychologicznej.

Kolejny wniosek dotyczy istotności analizowania poczucia zagrożeń w poszczególnych rejonach miasta a nie tylko całego terytorium, wyraźnie bowiem, zaznaczają się różnice w zakresie obawy i rzeczywistych zagrożeń występujących w analizowanych rejonach:

- Mieszkańcy Domków jednorodzinnych (DJ) najbardziej obawiają się włamania do mieszkania (53%), agresywnych zaczepek (39%) oraz tak bardzo jak w żadnym z pozostałych rejonów – brawurowej jazdy kierowców (38%). Najbezpieczniej czują się natomiast w zakresie handlu narkotykami (1,6%) i poczucie to jest w niebagatelny sposób niższe niż w pozostałych analizowanych obszarach; oraz drobnych kradzieży (1,6%), co jednak jest ogólną tendencją w mieście.

- Najsilniej odczuwane zagrożenia w Śródmieściu (SR) to: agresywne zaczepki (36%) oraz włamania do mieszkania (34%) i samochodu (33%). Najmniej mieszkańcy śródmieścia obawiają się natomiast awanturnictwa sąsiadów (5,2%) oraz przestępstw przeciw obyczajowości (6,2%). W mniejszym stopniu niż w pozostałych rejonach miasta, niepokój mieszkańców śródmieścia budzi także brawurowa jazda kierowców (11%) oraz niepokój o pobicie (14%). Wśród respondentów zamieszkałych w śródmieściu w ogóle nie posiada

poczucia zagrożenia 6,1%, co jest wynikiem bardziej korzystnym niż uzyskana ogólna średnia wszystkich mieszkańców Słupska.

- Mieszkańcy rejonów Starego budownictwa o niskim standardzie zabudowy (SB), najczęściej obawiają się agresywnych zaczepek (40%), co jest wynikiem najbardziej niekorzystnym na terenie całego miasta oraz włamania do mieszkania (35%). Najmniej obawiają się natomiast zachowań przeciw obyczajowości (7,8), co jednak i tak plasuje tą grupę mieszkańców na miejscu najsilniej odczuwanego zagrożenia w tym zakresie wśród wszystkich Słupszczyzan. Rejon ten jest także obszarem o najmniejszym subiektywnym poczuciu mieszkańców o braku zagrożeń (5,8%), najmniej też osób nie doświadczyło tam rzeczywistego zagrożenia (38%) lub nie było jego świadkiem (35%). Rejon ten należałoby więc uznać za najmniej bezpieczny zarówno w subiektywnym odczuciu jak i obiektywnym doświadczeniu mieszkańców.

- Wśród mieszkańców Osiedli mieszkaniowych – bloków (OM), najczęściej odczuwanym zagrożeniem są agresywne zaczepki (37%) oraz włamania do mieszkań (33%) i samochodu (31%). Najmniej wśród wszystkich mieszkańców Słupska obawiają się natomiast awanturnictwa sąsiadów (3,8%) oraz zachowań nieobyczajnych (3,5%). Mieszkańcy tego rejonu deklarują najmniejsze poczucie zagrożeń w ogóle w porównaniu z respondentami zamieszkałymi na pozostałych obszarach (9,4%), podnosząc ogólną i tak niską, średnią procentową poczucia nieobecności zagrożenia w mieście (do 8%).

- W podsumowaniu należy także jasno określić, że ogólnie na terenie całego miasta, zagrożeniami wzbudzającymi największą obawę są agresywne zaczepki (38%), włamanie do mieszkania (36%) – tu jednak średnią zdecydowanie podnieśli mieszkańcy domków jednorodzinnych; oraz włamania do samochodu (31%) wzbudzające równomierną obawę wśród wszystkich Słupszczyzan. W dalszej kolejności obawy mieszkańców Słupska wzbudzają: napady i rozboje (28%) – tych najbardziej obawiają się mieszkańcy domków jednorodzinnych (34%), a najmniej osiedli mieszkaniowych – bloków (25%); włamania do piwnicy (26%), które najmniejszą obawę budzą w domkach jednorodzinnych (10%), a największą w śródmieściu i na osiedlach mieszkaniowych (po 30%); wandalizm i niszczenia mienia (25%), którego najbardziej obawiają się mieszkańcy domków jednorodzinnych; brawurowa jazda kierowców (16%) budząca dominująco największą obawę mieszkańców domków jednorodzinnych (38%); pobicia (16%), o które obawa rozkłada się względnie równomiernie na terenie całego miasta; oraz handlu narkotykami (11%), przy którym poczucie zagrożenia ma tylko 1,6% mieszkańców domków jednorodzinnych, co stanowi skrajnie niski odsetek w porównaniu w pozostałymi rejonami Słupska.

Najmniej mieszkańcy Słupska obawiają się awanturnictwa sąsiadów (4%), przestępstw przeciw obyczajowości (5%); oraz drobnych kradzieży (9%). Brak poczucia zagrożenia na terenie miasta odczuwa zaledwie 8% wszystkich mieszkańców.

Najmniej bezpiecznym rejonem w percepcji mieszkańców jest obszar starego budownictwa o niskim standardzie zabudowy (5,8%), a najbardziej bezpieczne czują się mieszkańcy osiedli mieszkaniowych – bloków (9,4%).

Tabela 15 *Negatywne zjawiska społeczne zakłócające porządek publiczny w poszczególnych rejonach miasta*

<i>Rodzaj zjawiska patologicznego</i>	<i>Rejon miasta</i>								<i>Ogółem</i>	
	<i>SR</i>		<i>OM</i>		<i>SB</i>		<i>DJ</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
chuligaństwo	77	55	208	47	85	55	68	56	438	51
nadużywanie alkoholu/ narkotyki	67	48	151	34	85	55	34	27	336	39
włóczęgostwo / bezdomność	27	19	61	14	14	9,1	22	18	124	14
bójki międzyosiedlowe	16	11	29	6,5	16	10	2	1,6	63	7,3
dewastacja klatek schodowych	45	32	121	27	69	45	15	12	250	29
wulgarnie zachowania młodzieży	54	38	172	39	71	46	52	42	349	40
zaczepianie przechodniów	18	13	55	12	24	16	16	13	113	13
żebractwo	18	13	64	14	15	9,7	24	20	121	14
uciążliwość sąsiadów	19	13	57	13	20	13	10	8,2	106	12
zakłócenia ciszy nocnej	35	25	82	18	38	25	25	20	180	21

Porządek publiczny w mieście bywa zakłócany nie tylko poprzez zachowania o charakterze przestępczym lub antysocjalnym, ale także przez negatywne zjawiska społeczne. Zjawiska te nie zawsze muszą posiadać charakter kryminogenny, na ogół wywołują jednak poczucie dyskomfortu mieszkańców i są świadectwem asocjalności ich sprawców.

Wśród tych zjawisk największym problemem, zdaniem mieszkańców Słupska są zachowania o charakterze chuligańskim. Chuligaństwo stanowi najbardziej istotny problem społeczny dla 51% ogółu mieszkańców Słupska, lecz odsetek ten nie jest rozłożony równomiernie we wszystkich analizowanych rejonach miasta. Najmniej dotkliwy, problem chuligaństwa okazuje się dla mieszkańców osiedli mieszkaniowych – bloków (OM), gdzie wynosi 47%, w pozostałych obszarach miasta oscyluje natomiast w granicach 55 – 56% (zobacz tabela 15).

Istotnym problemem w percepcji Słupszczyzan jest również wulgarnie zachowanie się młodzieży, na które uskarża się 40% ogółu mieszkańców. Największy problem wulgarności młodzieży stanowi dla osób zamieszkałych w rejonach starego budownictwa (SB), gdzie uskarża się na nie 46% ankietowanych. Odsetek ten w zauważalny sposób przewyższa pozostałe wyodrębnione obszary miasta (tabela 15, wykres 2).

Niebagatelny problem dla Słupszczyzan jest także nadużywanie alkoholu lub narkotyzowanie się pozostałych mieszkańców dzielnicy. Problem ten jest udziałem 39% respondentów. Wyraźnie należy jednak dokonać tu rozróżnienia percepcji tej kwestii w zależności od obszaru miasta zamieszkiwanego przez badanych. Nadużywanie alkoholu, to przede wszystkim problem mieszkańców rejonów starego budownictwa o niskim standardzie zabudowy, gdzie przeszkadza ono 55% osób, najmniej dotyczy natomiast mieszkańców domków jednorodzinnych, gdzie stanowi problem dla 27% badanych. Odsetek osób skarżących się na zakłócanie porządku w wyniku nadużywania alkoholu przez innych mieszkańców rozkłada się nierównomiernie także w pozostałych analizowanych rejonach. Tak więc, stanowi znaczny problem dla 48% mieszkańców śródmieścia (SR) i 34% osiedli mieszkaniowych - bloków (OM).

Mieszkańcom Słupska dokuczają także dewastacja klatek schodowych, która jest istotnym problemem dla 29% respondentów, jednak najdotkliwiej odczuwają go mieszkańcy starego budownictwa (SB). W rejonie tym na dewastację klatek schodowych skarży się 45% badanych mieszkańców. Z oczywistych przyczyn, dewastacja klatek schodowych jest najmniej istotną kwestią dla osób zamieszkałych na osiedlach domków jednorodzinnych. Inne negatywne zjawiska społeczne wskazane przez mieszkańców Słupska w ich miejscu zamieszkania to: żebractwo (14%) – najdotkliwiej odczuwane w rejonie domków jednorodzinnych (20%) i najmniej dokuczliwe w starym budownictwie (9,7%); zakłócenie ciszy nocnej (21%) – problem ten okazuje się najmniej istotny na osiedlach mieszkaniowych – blokach; włączęgostwo i bezdomność (14%) – dokuczliwe zwłaszcza w śródmieściu (19%); zaczepianie przechodniów (13%), na które najczęściej skarżą się osoby zamieszkałe w

rejonach starego budownictwa. Wśród zjawisk najmniej dokuczliwych Słupszczanie wymienili: uciążliwość sąsiadów (12%) – przy czym najmniejszym stopniu doświadczają jej mieszkańcy domków jednorodzinnych (8,2%) oraz bójki międzyosiedlowe (7,3%).

Odnosząc analizę do poszczególnych rejonów miasta możemy stwierdzić:

- Mieszkańcy śródmieścia (SR) za największy problem uważają, podobnie jak innych analizowanych rejonach - chuligaństwo (55%); nadużywanie alkoholu (48%), a w następnej kolejności: wulgarne zachowanie młodzieży (38%) i dewastację klatek schodowych (32%), najmniej dokuczają im natomiast, tak jak w pozostałych obszarach miasta - bójki międzyosiedlowe.

- Na osiedlach mieszkaniowych (OM) za najpoważniejszy problem uznano, tak jak powyżej – chuligaństwo (47%) i nadużywanie alkoholu (34%) i analogicznie za najmniejszy – bójki międzyosiedlowe (6,5%). W rejonie bloków mieszkalnych daje się zauważyć ogólnie najniższy poziom zakłócania porządku publicznego przez wszelkiego typu negatywne zjawiska społeczne.

- W starym budownictwie (SB) obok chuligaństwa, nadużywania alkoholu i wulgarne zachowania młodzieży, największy w mieście problem stanowi dewastacja klatek schodowych (45%), najmniej dotkliwie w całym Słupsku odczuwają natomiast problem żebractwa (9,7%).

- Osiedla domków jednorodzinnych (DJ), to rejon, w którym największym problemem jest chuligaństwo (56%) oraz wulgarne zachowanie młodzieży. Zamieszkałym tam respondentom nie dokucza tam jednak, tak jak w innych obszarach alkoholizm. Najmniej także, doświadczają uciążliwości sąsiadów. W minimalnym stopniu ich udziałem jest natomiast dewastacja klatek schodowych i bójki międzyosiedlowe, co wydaje się zjawiskiem w pełni zrozumiałym.

Wykres 2

Rozkład proporcji negatywnych zjawisk społecznych w poszczególnych rejonach miasta

Tabela 16

Płeć, wiek, wykształcenie badanych a poczucie bezpieczeństwa

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Poziom poczucia bezpieczeństwa		Wynik <i>t</i> Studenta	Poziom istotności
		M	SD		
Płeć	kobieta	3,47	6,1794	-1,3789	ni
	mężczyzna	4,12	7,6173		

Wiek	18 - 40 lat	3,94	7,2151	0,8429	ni
	41lat <	3,55	6,3242		
Wykształcenie	podstawowe - zawodowe	4,11	9,0390	1,0319	ni
	średnie - wyższe	3,58	5,6843		

Analizy poczucia bezpieczeństwa dokonano także w oparciu o takie zmienne jak płeć, wiek oraz wykształcenie badanych. Tabela 16 zawiera średnie statystyczne oraz istotności różnic pomiędzy analizowanymi grupami. Rozpatrując wymienione kryteria, możemy stwierdzić, że w zakresie średnich statystycznych, mniejsze poczucie bezpieczeństwa posiadają kobiety (3,47) niż mężczyźni ((4,12), osoby powyżej 41 roku życia (3,55) niż ankietowani do 40 roku życia (3,94), a także osoby posiadające wykształcenie średnie lub wyższe (3,58) niż osoby z wykształceniem zawodowym lub niższym od zawodowego (4,11). Różnice w zakresie średnich statystycznych nie przybierają jednak istotności statystycznych (tabela 16).

Tabela 17

Czynniki determinujące obniżone poczucie bezpieczeństwa na terenie miasta percepcji mieszkańców

<i>Czynniki determinujące poczucie bezpieczeństwa</i>	<i>Rejon miasta</i>								<i>Ogółem</i>	
	<i>SR</i>		<i>OM</i>		<i>SB</i>		<i>DJ</i>			
	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>
brak pracy	50	35	151	34	61	40	52	43	314	36
brak właściwego nadzoru policji	43	31	153	34	53	34	45	37	294	34
zbyt liberalne wychowanie w rodzinie	31	22	107	24	40	26	48	39	226	26
niekompetencja policji	24	17	60	13	14	9,1	6	4,9	104	12
brak współpracy z policją	45	31	107	24	41	27	38	31	231	27
ubóstwo	33	23	96	22	53	34	31	25	213	25
brak zainteresowania z strony rodziców	63	45	208	47	71	46	65	53	407	47
niewydolność policji	24	17	50	11	21	14	17	14	112	13

zbyt łagodne prawo karne	51	36	158	35	60	39	51	42	320	37
środki masowego przekazu	19	13	68	15	26	17	26	21	139	16
zbyt małą otwartość policji	8	5,7	43	9,6	12	7,8	7	5,7	70	8,1
brak nadzoru ze strony szkoły	19	13	56	12	12	7,8	7	5,7	94	11
brak współpracy policji ze szkołą	12	8,5	59	13	19	12	19	16	109	13
zbyt surowe wychowanie w rodzinie	1	0,7	11	2,5	4	2,6	2	1,6	18	2,1
nadużywane alkoholu/ narkotyki	33	23	145	32	70	45	45	37	293	34

Współczesna nauka dostarcza nam wielowymiarowych odpowiedzi na pytania dotyczące przyczyn zachowań o charakterze dewiatywnym, budzących poczucie zagrożenia w pozostałych członkach społeczeństwa. Nie zajmując się w tym miejscu etiologią zachowań antagonistycznych wobec społeczeństwa, należy jednak wymienić podstawowe czynniki determinujące powstawanie postaw zagrażających społeczeństwu. Wśród nich na niebagatelną rolę pełnią czynniki rodzinne implikujące prawidłowe uspołecznienie każdej jednostki ludzkiej. Wśród tych czynników badaniach zawarto pytania o to jak zdaniem mieszkańców Słupska na brak poczucia bezpieczeństwa (i występowanie na tym terenie realnych zagrożeń) wpływają style wychowania w rodzinie oraz prawidłowe interakcje między rodzicami i dziećmi. W genezie powstawania zagrożeń o charakterze niedostosowania społecznego nie należy także pomijać czynników kulturowych, wśród których w kwestionariuszu ankiety pojawiły się pytania o rolę bezrobocia, ubóstwa oraz patologii związanych z nadużywaniem alkoholu. Badaniami objęto także rozważania dotyczące roli, jaką w procesie wzbudzania zachowań destruktywnych, odgrywają zdaniem respondentów, takie czynniki jak patologia środowisk instytucjonalnych. W tym miejscu uwzględniono pytania o rolę szkoły, środków masowego przekazu oraz organów sprawiedliwości. Jedną z kluczowych kwestii w zakresie kształtowania poczucia bezpieczeństwa spełniają organa policji. Wśród sekwencji czynnikowych zawarto więc także dociekania o ocenę policji pod względem jej funkcjonalności w zakresie eliminowania zagrożeń.

Tabela 9 ukazuje wszystkie z wyżej wymienionych czynników w opinii mieszkańców Słupska. Jak wykazały badania, najwięcej osób, winą za powstawanie poczucia zagrożenia w mieście obwinia brak prawidłowych interakcji w rodzinie, w tym przede wszystkim brak zainteresowania okazywanego dzieciom i młodzieży ze strony rodziców. Taką opinię wydało 47% ankietowanych Słupszczan, przy czym wskaźnik ten najsilniej zaznacza się wśród

mieszkańców domków jednorodzinnych (DJ) – 53%, w pozostałych rejonach miasta oscyluje natomiast wokół 45 – 47%. Kolejny czynnik najczęściej wymieniany przez respondentów, to zbyt łagodne prawo karne – opowiedziało się za nim 37% badanych. Należy więc uznać, że mieszkańcy Słupska, upatrują możliwości poprawy bezpieczeństwa w podwyższaniu zagrożeń kodeksowych, mających zapewne służyć skuteczniejszemu odstraszaniu sprawców przestępstw i wykroczeń. Inne istotne elementy determinujące poczucie zagrożenia, to: bezrobocie – 36%, nadużywanie alkoholu – 34% - czynnik ten jest najsilniej podkreślany w rejonach starego budownictwa (45%) oraz także brak właściwego nadzoru policji – 34%, przy czym brak owego nadzoru najmniej doskwiera mieszkańcom śródmieścia (31%). Znaczące miejsce w generowaniu braku poczucia bezpieczeństwa zajmuje również zdaniem respondentów brak współpracy społeczeństwa z policją – takiej odpowiedzi udzieliło 27% mieszkańców Słupska oraz zbyt liberalne wychowanie w rodzinie – 26% mieszkańców. Nadmierny liberalizm w wychowaniu, w sposób najbardziej istotny doskwiera jednak przede wszystkim mieszkańcom domków jednorodzinnych (39%). Dla jednej czwartej Słupszczytan istotnym czynnikiem powodującym, że w okolicy ich miejsca zamieszkania nie można czuć się bezpiecznie, zajmuje ubóstwo – 25%. Czynnik ten jest najistotniejszy, tak jak w przypadku nadużywania alkoholu, dla mieszkańców starego budownictwa (34%). Mniejsze znaczenie ma natomiast dla ankietowanych: negatywny wpływ środków masowego przekazu (16%), choć w tym wypadku jest on najbardziej istotny dla osób zamieszkałych na osiedlach domków jednorodzinnych (21%).

Istotnym faktem ustalonym w badaniach, jest ten, iż mieszkańcy Słupska w niewielkim stopniu winą za brak bezpieczeństwa obarczają policję: o jej niekompetencji wypowiada się 12% Słupszczytan (w największym odsetku zamieszkujących śródmieście a w najmniejszym domki jednorodzinne); obwinia policję o niewydolność 13% mieszkańców; potępia zbyt małą współpracę policji ze szkołą – 13% ; oraz zarzuca policji zbyt małą otwartość na społeczeństwo – 8,1% respondentów. Mało istotnym czynnikiem okazuje się także dla społeczności Słupska brak nadzoru ze strony szkoły (11%). Minimalny odsetek badanych (2,1%) sądzi, że brak bezpieczeństwa generowany jest przez zbyt surowość w wychowaniu.

Poczucie bezpieczeństwa należące do kategorii pojęć subiektywnych, może być więc różnorodnie percypowane w zależności od indywidualnego punktu odniesienia i jak pokazują przeprowadzone badania, nie koniecznie za jego brak społeczność miejska musi obwiniać wyłącznie niewłaściwe funkcjonowanie policji. Interpretacja powyższych wyników wskazuje raczej, że w samych służbach policyjnych społeczeństwo Słupska w niewielkim zakresie

upatruje rozprzestrzeniania się zagrożeń – w mało znaczącym stopniu zarzucając jej niekompetencje, niewydolność, zbyt małą otwartość czy brak chęci współpracy. Od policji wymagany jest jednak wzmożony i bardziej skuteczny nadzór nad poszczególnymi rejonami miasta, a od samych siebie społeczeństwo Słupska wymaga większej współpracy z Policją w eliminowaniu zagrożeń. Częściej Słupszczanie upatrują brak poczucia bezpieczeństwa w ogólnych patologiach społecznych, jak bezrobocie, ubóstwo i nadużywanie alkoholu oraz nadmiernej liberalizacji wychowania i liberalizacji wymiaru sprawiedliwości. Opinie te (dotyczące nadmiernego liberalizmu), jednemu z autorów tego opracowania wydają się dość kontrowersyjne, jednak polemika dotycząca tych zagadnień nie mieści się w ramach celu tej pracy i stanie się przedmiotem oddzielnego opracowania. Jeszcze raz należy jednak podkreślić, że najistotniejsze miejsce w kształtowaniu bezpieczeństwa publicznego, odgrywa zdaniem badanych, prawidłowo funkcjonująca rodzina i okazywanie optymalnego zainteresowania dzieci i młodzieży w domu rodzinnym.

3.2. OCENA PRACY POLICJI W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW SŁUPSKA

Do podstawowych zadań policji zalicza się ochronę życia i zdrowia ludzi oraz mienia, ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców (Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, art.1). Taki zakres zadań postawionych przed policją sugeruje, że wszelkie jej działania skłaniają się ku zaspokajaniu oczekiwań społeczeństwa. Ocena tych działań stała się istotnym elementem badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Słupska.

Tabela 18

Częstotliwość patroli policyjnych w poszczególnych rejonach miasta w percepcji mieszkańców

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%

Częstotliwość patroli policyjnych	<i>co kilka dni</i>	29	20,6	51	11,4	15	9,7	12	9,8	107	12,4
	<i>kilka razy w miesiącu</i>	35	24,8	88	19,7	30	19,5	24	19,7	177	20,5
	<i>około 2 razy w miesiącu</i>	16	11,3	52	11,7	21	13,6	14	11,5	103	11,9
	<i>okazjonalnie</i>	42	29,8	184	41,3	73	47,4	42	34,4	341	39,5
	<i>wcale</i>	19	13,5	71	15,9	15	9,7	30	24,6	135	15,6
	<i>SUMA</i>	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Realizacja obowiązków postawionych przed Policją z mocy prawa, nakazuje między innymi zapobieganie występowaniu zachowań naruszających porządek prawny. W ramach tej profilaktyki znajduje się niewątpliwie częsty nadzór bezpieczeństwa publicznego prowadzony przez Policję we wszystkich zakątkach miasta. Ocenie ankietowanych poddano więc częstotliwość z jaką patrole Policji pojawiają się w poszczególnych rejonach Słupska. Należy jednak zaznaczyć, że ocena ta jest subiektywna i może, lecz nie musi korelować z rzeczywistym pojawianiem się patroli Policyjnych w analizowanym rejonie miasta.

Najwięcej osób spośród mieszkańców Słupska deklaruje, że patrole Policji są widywane w ich miejscu zamieszkania okazjonalnie – 39,5%. Znacznie lepiej ocenia sytuację 20,5% Słupszczan, którzy twierdzą, że Policjanci są widywani w ich dzielnicy kilka razy w miesiącu, a co kilka dni widuje ich 12,4% respondentów. Około dwóch razy w miesiącu patrole Policyjne pojawiają się w okolicy zamieszkania 11,9% badanych osób, a wcale nie widuje ich 15,6% ankietowanych. Sytuację tą należy jednak rozpatrzyć pod kątem poszczególnych rejonów miasta, gdyż uzyskane wyniki różnią się w tym zakresie w sposób istotny.

Najmniej korzystnie przedstawia się pod tym względem sytuacja na osiedlach domków jednorodzinnych, gdzie patrole Policyjne nie są widywane w ogóle w percepcji 24,6% mieszkańców, niewiele osób widuje je natomiast co kilka dni (9,8%). W tym miejscu należy jednak przypomnieć, że mieszkańcy domków jednorodzinnych deklarują jednocześnie największe poczucie bezpieczeństwa na terenie całego miasta. Najczęściej – co kilka dni – patrole Policji są widywane w śródmieściu (20,6%), tam też istotnie, wysoki lub raczej wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa jest udziałem 86,5% mieszkańców. Dane te

nakazują więc dodatkowego dookreślenia - czy widok patroli policyjnych jest czy nie jest skorelowany z poczuciem bezpieczeństwa mieszkańców, a przyczynia się do niego raczej realny poziom występujących zagrożeń.

Na to zagadnienie odpowiedzi mogą dostarczyć dane zawarte w tabeli 11.

Tabela 19

Subiektywne relacje pomiędzy poczuciem bezpieczeństwa publicznego a nadzorem policji w poszczególnych rejonach miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Zależności pomiędzy nadzorem policyjnym a poczuciem bezpieczeństwa publicznego	wysokie	36	25,5	132	29,6	46	29,9	64	52,4	278	32,2
	raczej wysokie	36	25,5	133	29,8	34	22,1	28	23,0	231	26,8
	przeciętne	31	22,0	75	16,8	32	20,7	12	9,8	150	17,4
	raczej niskie	17	12,1	77	17,3	26	16,9	13	10,7	133	15,4
	niskie	21	14,9	29	6,5	16	10,4	5	4,1	71	8,2
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Mieszkańców Słupska zapytano również jak na ich poczucie bezpieczeństwa wpływa widok patroli policyjnych miejscu zamieszkania. Większość Słupszczan potwierdziła pozytywną korelację pomiędzy pojawianiem się w okolicy patroli policyjnych o wzrostem subiektywnego poczucia bezpieczeństwa. Zdecydowanie wysoki lub raczej wysoki wzrost poczucia bezpieczeństwa w wyniku nadzoru policyjnego deklaruje 59% mieszkańców Słupska, dane te jednak nie rozkładają się równomiernie we wszystkich rejonach miasta. W sposób najbardziej istotny, nadzór policyjny wpływa na wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród respondentów zamieszkałych w domkach jednorodzinnych (DJ) - na wysoką lub raczej wysoką zależność pomiędzy widokiem patroli policyjnych a poczucie bezpieczeństwa, wskazuje tam aż 75,4% mieszkańców, co należałoby interpretować, jako wysoki wskaźnik zaufania mieszkańców osiedli domków jednorodzinnych do możliwości Policji w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom. Mniej istotne zależności w tym zakresie wykazują mieszkańcy

pozostałych analizowanych rejonów miasta, choć i tam wzrost subiektywnego poczucia bezpieczeństwa w wyniku widoku patroli policyjnych jest nadal bardzo znaczący i oscyluje w granicach 52% – 59,4% badanych osób. Tak więc, należy uznać, że u zdecydowanej większości respondentów widok patrolu policyjnego powoduje, że czują się oni bardziej bezpiecznie, u 17,4% wzrost ten jest raczej przeciętny, a 23,6% Słupszczytan nie odczuwa wcale lub prawie wcale różnicy w poczuciu bezpieczeństwa, niezależnie od pojawiających się patroli policyjnych. Jeszcze raz należy zwrócić uwagę, że choć Policja najrzadziej jest widywana na osiedlach domków jednorodzinnych, to właśnie na tym obszarze jej obecność jest jednocześnie najbardziej pożądana przez mieszkańców.

Tabela 20

Ogólna ocena pracy policji w zakresie dbałości o bezpieczeństwo w poszczególnych rejonach miasta

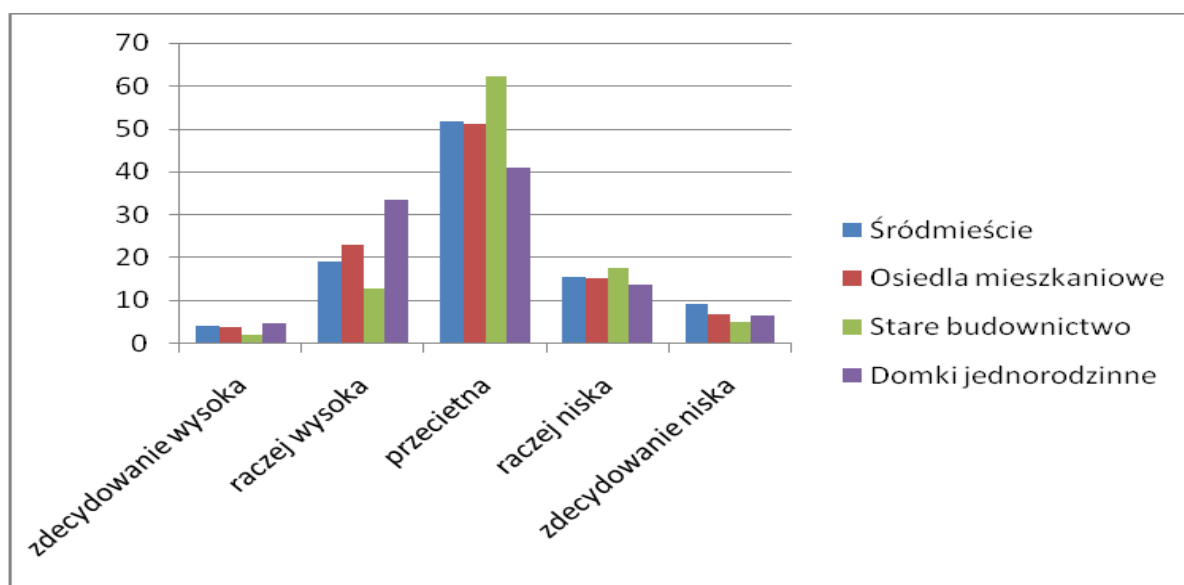
Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Ocena pracy policji	zdecydowanie wysoka	6	4,3	17	3,8	3	2,0	6	4,9	32	3,7
	raczej wysoka	27	19,1	102	22,9	20	13,0	41	33,6	190	22,0
	przeciętna	73	51,8	228	51,1	96	62,3	50	41,0	447	51,8
	raczej niska	22	15,6	68	15,2	27	17,5	17	13,9	134	15,5
	zdecydowanie niska	13	9,2	31	7,0	8	5,2	8	6,6	60	7,0
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Merytorycznie ważnym problemem badawczym było ustalenie ogólnej oceny pracy Policji w percepcji mieszkańców Słupska. Dotychczas zaprezentowana analiza mogłaby sugerować dość znaczne zaufanie respondentów do działań Policji zmierzających w kierunku poprawy bezpieczeństwa publicznego. Dane zawarte w tabeli 20 nie pozwalają jednak na tak optymistyczną ocenę słupskiej policji. Zdecydowanie wysoko, pracę Policjantów ocenia

zaledwie 3,7% badanych Słupszczan (32 osoby), a raczej wysoko – 22%, z czego największy odsetek zamieszkuje osiedla domków jednorodzinnych (zobacz tabela 12, wykres 3). Większość badanych ma raczej przeciętny stosunek do Policji w zakresie dbałości o bezpieczeństwo w mieście. 22,5% mieszkańców Słupska ocenia pracę Policji raczej nisko lub zdecydowanie nisko. Wykres 3 ilustruje jak proporcje te rozkładają się w poszczególnych rejonach miasta.

Wykres 3

Ocena pracy policji w poszczególnych rejonach miasta

Najwyżej praca Policji w krzesi dbałości o bezpieczeństwo jest oceniana przez mieszkańców domków jednorodzinnych (DJ), najgorzej problem ten przedstawia się natomiast w rejonach starego budownictwa, gdzie zdecydowanie wysoko oceniają Policję zaledwie 3 osoby (2%), a większość ankietowanych, wystawia Policji ocenę przeciętną (62,3%). W pozostałych rejonach miasta – w śródmieściu (SR) oraz na osiedlach mieszkaniowych – blokach (OM), wysoka i przeciętna ocena pracy policji utrzymuje się natomiast na podobnych poziomie (zobacz wykres 3, tabela 20). Między mieszkańcami poszczególnych rejonów Słupska nie występują także zasadnicze różnice w zdecydowanie niskiej lub raczej niskiej ocenie Policji w zakresie dbałości o bezpieczeństwo, i w sumie odpowiadają one średniej, negatywnej ocenie wszystkich Słupszczan – 22,5%.

Podsumowując – większość respondentów (51,8%) określa swój poziom oceny pracy Policji na poziomie przeciętnym, 25,7% mieszkańców – wysoko, a 22,5% - nisko. Dane te różnicują badane rejony jedynie w okolicach domków jednorodzinnych, gdzie poziom oceny

pracy policji, jest częściej wyższy od przeciętnego. O tym, czy różnice te przybierają istotność statystyczną, informuje tabela 21.

Tabela 21

Średnie statystyczne (M) oraz odchylenia standardowe (SD) oceny pracy policji oraz istotność różnic statystycznych pomiędzy poszczególnymi rejonami miasta

Rodzaj zmiennej	Zestawienia analizowanych rejonów miasta				Wynik <i>t</i> Studenta	Poziom istotności
Poziom oceny pracy policji	Śródmieście (SR)		Osiedla mieszkaniowe (OM)		0,1409	ni
	M	SD	M	SD		
	2,97	0,9265	2,95	0,8893		
	Śródmieście (SR)		Stare budownictwo (SB)		0,6728	ni
	M	SD	M	SD		
	2,97	0,9265	2,89	0,7799		
	Śródmieście (SR)		Domki jednorodzinne (DJ)		-1,6316	ni
	M	SD	M	SD		
	2,97	0,9265	3,16	0,9566		
	Osiedla mieszkaniowe (OM)		Stare budownictwo (SB)		0,5357	ni
	M	SD	M	SD		
	2,95	0,8893	2,89	0,7799		
	Osiedla mieszkaniowe (OM)		Domki jednorodzinne (DJ)		-1,8022	ni
	M	SD	M	SD		
	2,95	0,8893	3,16	0,9566		
	Stare budownictwo (SB)		Domki jednorodzinne (DJ)		-2,4206	p<0,02
M	SD	M	SD			
2,89	0,7799	3,16	0,9566			

Średnie statystyczne oraz odchylenia standardowe, umieszczone w tabeli 21 ukazują jednorodny obraz społeczności Słupska w zakresie oceny pracy Policji. Niewielkie różnice procentowe ukazane w tabeli 21 nie przybierają więc istotności statystycznych. Pewna istotność różnic w tym zakresie występuje jedynie pomiędzy mieszkańcami starego budownictwa a mieszkańcami domków jednorodzinnych ($p < 0,02$), gdzie jak już pisano percepcja ankietowanych w zakresie oceny pracy Policji jest zdecydowanie i w sposób istotny bardziej pozytywna.

Tabela 22

Ogólna ocena pracy Policji w zależności od płci, wieku, wykształcenia

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Poziom oceny pracy policji		Wynik <i>t</i> Studenta	Poziom istotności
		M	SD		
Płeć	kobieta	2,24	8,3015	-0,0151	ni
	mężczyzna	4,26	9,8166		
Wiek	< 20 - 40 lat	3,99	8,8392	-0,4667	ni
	> 41 lat	4,52	9,0913		
Wykształcenie	podstawowe - zawodowe	4,05	7,2670	0,6385	ni
	średnie - wyższe	4,89	13,0619		

Ogólnej oceny pracy Policji dokonano także w oparciu o wiek, płeć oraz wykształcenie respondentów. W zakresie tych zmiennych różnice między badanymi nie przybierają istotności statystycznych. W zakresie średnich statystycznych (zob: tabela 22) można jednak zauważyć, iż wyższą ocenę pracy Policji są skłonni przyznawać mężczyźni, osoby powyżej 41 roku życia oraz z wykształceniem średnim i wyższym.

3.3. SPOŁECZNA INKLINACJA DO WSPÓŁPRACY Z POLICJĄ

Brak współpracy społeczeństwa z policją w sposób nieunikniony powoduje powstawanie tzw. ciemnej liczby przestępstw. Nie zawsze jednak powodem tego stanu rzeczy jest nieumiejętność policji do współdziałania ze społeczeństwem. Nierzadko zdarza się, że pokrzywdzony lub świadek przestępstwa nie składa zameldowania o przestępstwie, kierując się w większości kryterium „nieopłacalności” zameldowania. Wśród czynników przyczynowych w literaturze wymieniane są:

- przestępstwo jest uważane za zbyt błahę;
- pokrzywdzony obawia się zemsty przestępców;
- straty poniesione w wyniku przestępstwa są minimalne, a wszczęcie postępowania karnego narazi pokrzywdzonego na stratę czasu;
- pokrzywdzony ma antagonistyczny stosunek do organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości;

- pokrzywdzony nie wierzy w skuteczność działania organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości;

- pokrzywdzony poszukuje sprawiedliwości na drodze samosądu.

Jaką chęć współpracy z Policją w ramach zwalczania zagrożeń i podnoszenia poczucia bezpieczeństwa wykazują mieszkańcy Słupska, prezentują dane zawarte w tabeli 17

Tabela 23

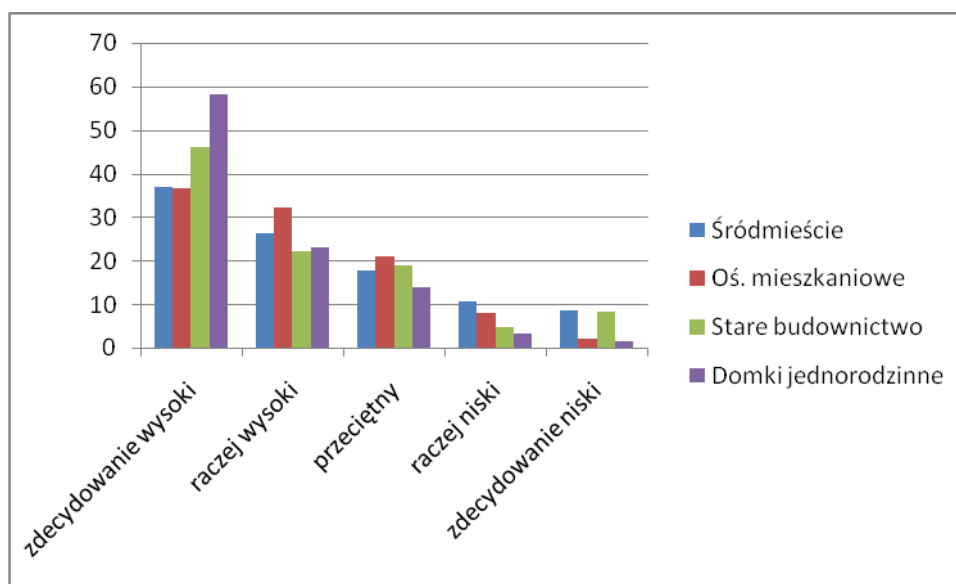
Deklarowanie współpracy z policją w zakresie dbałości o bezpieczeństwo na terenie poszczególnych rejonów miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Deklarowana współpraca z policją potencjalnych świadków przestępstw	zdecydowanie wysoki	52	36,9	163	36,6	71	46,1	71	58,2	357	41,4
	raczej wysoki	37	26,3	144	32,3	34	22,1	28	23,0	243	28,1
	nieokreślony	25	17,7	93	20,9	29	18,8	17	13,9	164	19,0
	raczej niski	15	10,6	36	8,0	7	4,6	4	3,3	62	7,2
	zdecydowanie niski	12	8,5	10	2,2	13	8,4	2	1,6	37	4,3
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100
Deklarowana współpraca z policją potencjalnych ofiar przestępstw	zdecydowanie wysoki	85	60,3	232	52,0	99	64,3	89	73,0	505	58,5
	raczej wysoki	18	12,8	129	28,9	29	18,8	16	13,1	192	22,2
	nieokreślony	25	17,7	62	13,9	21	3,6	11	9,0	119	13,8
	raczej niski	8	5,7	12	2,7	4	2,6	5	4,1	29	3,4
	zdecydowanie niski	5	3,5	11	2,5	1	0,7	1	0,8	18	2,1
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Na pytanie, czy w przypadku bycia ofiarą przestępstwa ankietowany zgłosiłby ten fakt Policji, większość Słupszczan odpowiedziało: „zdecydowanie tak” lub „raczej tak”. Odpowiedzi takiej udzieliło jednak zaledwie 80,7% respondentów, a w przypadku bycia świadkiem przestępstwa, chęć współpracy z Policją deklaruje już tylko 69,5% ankietowanych. Tak więc, wśród mieszkańców Słupska, prawie 20% nie wyraża gotowości współpracy z Policją w zakresie pociągnięcia do odpowiedzialności sprawcy przestępstwa w przypadku bycia osobą poszkodowaną oraz prawie 30% w przypadku bycia świadkiem przestępstwa. Wśród respondentów 11,5% stwierdza, iż „raczej nie” lub „zdecydowanie nie” zgłosiliby faktu bycia poszkodowanym Policji, a 5,5%, że nie zgłosiliby go jako świadkowie. Natomiast 19% poszkodowanych oraz 13,8% potencjalnych świadków przestępstw nie potrafi natomiast odpowiedzieć na to pytanie w sposób jednoznaczny. Rozmiary deklarowanej współpracy z Policją w poszczególnych rejonach miasta zaprezentowano na wykresie 4, natomiast Przyczyny, tak mało optymistycznie nastrojającego stanu rzeczy, zostały określone na wykresie 5.

Wykres 4

Poziom deklarowanej współpracy z Policją w poszczególnych rejonach miasta

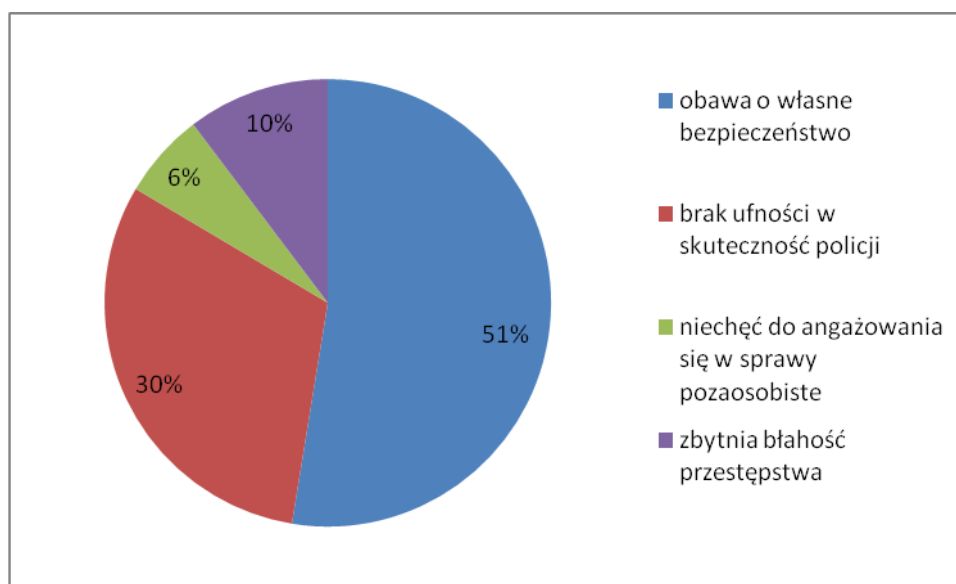

Wykres 4 ilustruje, jak chęć współpracy mieszkańców z organami Policji jest deklarowana w poszczególnych rejonach miasta. Największą chęć współpracy, zarówno w przypadku bycia świadkiem jak i ofiarą przestępstwa wyrażają mieszkańcy domków jednorodzinnych (DJ). W rejonie tym tylko 6 osób (w sumie 4,9%) stwierdza, że „raczej nie”

lub „zdecydowanie nie” zgłosiliby faktu przestępstwa Policji, zarówno jako poszkodowani jak i świadkowie. Względnie wysoką w porównaniu z pozostałymi rejonami miasta chęć współpracy z Policją przejawiają także mieszkańcy osiedli mieszkaniowych – bloków (OM), gdzie ponad 80% poszkodowanych i prawie 69% potencjalnych świadków zgłosiłaby fakt każdego przestępstwa organom Policji, natomiast wśród mieszkańców starego budownictwa (SB) inklinacje współdziałania z Policją deklaruje 83,1% potencjalnych ofiar i 68,2% świadków zachowań o charakterze kryminalnym. W tym wypadku wyraźnie zaznaczona jest rozbieżność pomiędzy deklaracją współpracy w wypadku bycia ofiarą, a gotowością do współdziałania z Policją będąc świadkiem przestępstwa. Najmniejszą chęcią współpracy z organami Policji wykazali się natomiast mieszkańcy śródmieścia (SR) – zaledwie 73,1% potencjalnych ofiar i tylko 63,1% świadków. Za taki stan rzeczy trudno jednak obwiniać samych tylko mieszkańców miasta. Należy z dużą uwagą przyrzeć się czynnikom warunkującym brak chęci współpracy społeczeństwa z organami Policji. O czynnikach tych, w percepcji Słupszczan informuje wykres 5.

Wykres 5

Czynniki implikujące brak chęci współpracy w policję w percepcji mieszkańców miasta

Zameldowanie Policji o fakcie przestępstwa, zarówno dla świadków, jak i pokrzywdzonych w wielu wypadkach okazuje się po prostu nieopłacalne. Dane procentowe umieszczone w tabeli 23, pozwoliły na określenie znacznej liczby osób nie wykazujących chęci współdziałania z Policją, zwłaszcza w przypadku stania się przypadkowym świadkiem

zdarzenia o charakterze kryminalnych. Przyczyn tego faktu, okazują się leżeć przede wszystkim w czynnikach natury psychologicznej – największa część respondentów podaje, że brak zgłoszenia faktu przestępstwa powodowany jest obawą o własne bezpieczeństwo. Takiej interpretacji swojego potencjalnego zachowania dokonało 51% Słupszczyzan udzielających odpowiedzi na to pytanie. Fakt ten wydaje się zataczać błędne koło – bezkarność osób działających w sposób destruktywny na pozostałych członków społeczeństwa powoduje potencjalny wzrost zagrożeń ze strony sprawców przestępstw, wzrost zagrożenia natomiast intensyfikuje poczucie braku bezpieczeństwa mieszkańców, którzy czując coraz większą obawę, są coraz mniej skłonni współpracować z organami Policji. Jedną z dróg do wyeliminowania tej niekorzystnej sytuacji może być rozpatrzenie możliwości anonimowego zgłaszania o przestępstwach, co w znacznym stopniu zlikwidowałoby obawy społeczności miasta o własne bezpieczeństwo. Społeczność lokalna powinna jednak brać pod uwagę fakt, że brak zgłoszeń przestępstw i wykroczeń w określonych rejonach miasta implikuje ograniczoną liczbę patroli policyjnych, te bowiem są najczęściej dyslokowane na podstawie częstości zgłoszeń o przestępstwach i wykroczeniach na danym terenie.

Istotnym czynnikiem warunkujących brak współpracy społeczeństwa z Policją jest brak ufności mieszkańców w jej skuteczność. Zdanie o nieskuteczności policji w zapobieganiu i ściganiu przestępstw, wyraża 30% mieszkańców Słupska, przejawiających brak wiary, że Policja schwyta sprawcę. Pozostałe z określonych w badaniach czynników to zbytnia błahość przestępstwa, która jest pobudką do niezgłoszenia tego faktu Policji dla 10% mieszkańców Słupska oraz niechęć do angażowania się w sprawy pozaosobiste – dla 6% respondentów.

W obliczu tych danych wydaje się więc, że znaczącą i jedynie możliwą drogą do pogłębienia chęci współpracy ze strony społeczeństwa jest przychylnie i mniej zbiurokratyzowane podejście do świadków i ofiar przestępstw. Należy pamiętać, że u efektywność w rozwiązywanie trudności związanych patologią życia społecznego w znacznym stopniu jest zależna od bezpośredniego lub pośredniego udziału poszczególnych obywateli.

Tabela 24

Czynniki implikujące brak współpracy w policję w percepcji mieszkańców w zależności od płci

<i>Płeć</i>	<i>Czynniki warunkujące brak chęci współpracy z Policją</i>	<i>Ogółem</i>
-------------	---	---------------

	<i>obawa o własne bezpieczeństwo</i>		<i>brak ufności w skuteczność policji</i>		<i>niechęć do angażowania się w sprawy pozaosobiste</i>		<i>zbytняя blahość przestępstwa</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Kobieta	295	58,0	140	27,5	25	4,9	49	9,6	509	100
Mężczyzna	149	44,2	122	36,2	29	8,6	37	11,0	337	100

Omówione czynniki warunkujące niechęć mieszkańców do współpracy z Policją przeanalizowano także ze względu na płeć, wiek oraz wykształcenie respondentów. Tabela 24 zawiera dane dotyczące rozkładu proporcji poszczególnych czynników w zależności od płci badanych. Najważniejszym, opisanym już motywem nie zawiadomienia Policji o drobnym przestępstwie czy wykroczeniu, jest obawa o własne bezpieczeństwo. Argument ten w przeważającej większości stosują kobiety, wśród których taki pogląd wyraża 58% ankietowanych, a więc prawie o 14% więcej niż mężczyźni. Natomiast powodem, z którym bardziej utożsamiają się mężczyźni jest brak ufności w skuteczność Policji. Ponad 11% więcej mężczyzn niż kobiet przytacza zatem argument braku zaufania w operatywność Policji w zakresie zatrzymania sprawców. Mężczyźni wyrażają także, częściej niż kobiety, niechęć do angażowania się w sprawy pozaosobiste oraz podkreślają zbytnią blahość przestępstwa, nie wartą czasu poświęconego na zbiurokratyzowane procedury policyjne.

Tabela 25

Czynniki implikujące brak współpracy w policję w percepcji mieszkańców w zależności od wieku

<i>Wiek</i>	<i>Czynniki warunkujące brak chęci współpracy z Policją</i>								Ogółem	
	<i>obawa o własne bezpieczeństwo</i>		<i>brak ufności w skuteczność policji</i>		<i>niechęć do angażowania się w sprawy pozaosobiste</i>		<i>zbytняя blahość przestępstwa</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
< 20 - 40 lat	189	47,4	144	36,1	32	8,0	34	8,5	399	100
41 – 65 <	255	57,1	118	26,4	22	4,9	52	11,5	447	100

W tabeli 25 zawarto natomiast dane dotyczące zależności pomiędzy czynnikami warunkującymi niechęć do współpracy z Policją a wiekiem mieszkańców. Obawę o własne bezpieczeństwo częściej przejawiają osoby po 41 roku życia, brak ufności w skuteczność Policji jest natomiast domeną ludzi młodszych w wieku poniżej 40 lat. Ludzie młodszy częściej też wyrażają niechęć do angażowania się w sprawy pozasobiste, za to starsi – zbytnią błażość przestępstwa, nie współmierną do czasu i emocji jakie trzeba zainwestować we współpracę z organami ścigania.

Tabela 26

Czynniki implikujące brak współpracy w policję w percepcji mieszkańców w zależności od wykształcenia

<i>Wykształcenie</i>	<i>Czynniki warunkujące brak chęci współpracy z Policją</i>								Ogółem	
	<i>obawa o własne bezpieczeństwo</i>		<i>brak ufności w skuteczność policji</i>		<i>niechęć do angażowania się w sprawy pozasobiste</i>		<i>zbytnią błażość przestępstwa</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
podstawowe - zawodowe	129	53,5	57	23,7	25	10,4	30	12,4	241	100
średnie - wyższe	315	52,1	205	33,9	29	4,8	56	9,2	605	100

Różnice w zakresie czynników warunkujących brak chęci współpracy z Policją przeanalizowano także pod względem wykształcenia respondentów. Nieznaczące różnice występują wśród badanych w zakresie obawy o własne bezpieczeństwo. Bez względu na wykształcenie, znaczna liczba ankietowanych uznała ten czynnik za najistotniejszy w motywowaniu nie zgłaszania drobnych przestępstw organom Policji (zob: tabela 26). Natomiast osoby posiadające wykształcenie średnie i wyższe, motywują częściej niechęć do współpracy z Policją brakiem ufności w jej skuteczność, a respondenci z wykształceniem niższym niż średnie – niechęcią do angażowania się w sprawy pozasobiste oraz zbytnią błażością przestępstwa.

Tabela 27

Oczekiwania mieszkańców Słupska w odniesieniu do organów Policji w zakresie dbałości o poprawę bezpieczeństwa publicznego w poszczególnych rejonach miasta (14)

<i>Oczekiwania społeczne w stosunku do organów policji</i>	<i>Rejon miasta</i>								<i>Ogółem</i>	
	<i>SR</i>		<i>OM</i>		<i>SB</i>		<i>DJ</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
zwiększenie ilości patroli policyjnych	69	48,9	184	41,3	64	41,6	70	57,4	387	44,8
organizowanie programów	21	14,9	50	11,2	24	15,6	22	18,0	117	13,6
organizowanie dialogu	18	12,8	59	13,2	20	13,0	21	17,2	118	13,7
działania informujące o zagrożeniach	23	16,3	78	17,5	15	9,7	24	19,7	140	16,2
działania informujące o miejscach	18	12,8	70	15,7	14	9,1	13	10,7	115	13,3
kontrola miejsc szczególnie zagrożonych	65	46,1	256	57,4	91	59,1	59	48,4	471	54,6

Budowanie koalicji pomiędzy organami Policji a społeczeństwem to zadanie niezwykle istotne punktu widzenia intensyfikacji wzrostu poczucia bezpieczeństwa. Kardynalnym wymogiem społeczeństwa w stosunku do Policji jest jej efektywność w obronie porządku publicznego. Zdaniem respondentów poprawa bezpieczeństwa publicznego w dużej mierze jest implikowana działaniami Policji na rzecz społeczności lokalnej. Wśród tych działań, w sposób najbardziej oczekiwany ze strony mieszkańców Słupska pojawił się postulat o częstszą kontrolę miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością - takie oczekiwania posiada 54,6% mieszkańców Słupska oraz zwiększenie ilości patroli Policyjnych – za czym opowiada się 44,8% respondentów. W tym miejscu należy przypomnieć, że wzmocnienie kontroli policyjnej i jest również uzależnione od rzetelnej informacji ze strony społeczeństwa o występujących w danym rejonie przestępstwach i wykroczeniach. Pośród postulowanych oczekiwań w stosunku do Policji istotne miejsce zajmują również jej działania informacyjne – zarówno informowanie mieszkańców o zagrożeniach jakie występują w danym rejonie (16,2% respondentów) jak i miejscach szczególnie niebezpiecznych w okolicy (13,3% badanych). Podobny odsetek ankietowanych mieszkańców Słupska spodziewa się

działań organizacyjnych na rzecz mieszkańców – organizowania programów uczących jak bronić się przed przestępczością (13,6%) oraz organizowania dialogu między Policją a społecznością lokalną – spotkań, na których mieszkańcy mogliby swobodnie mówić o swoich obawach i zagrożeniach.

Z powyższej analizy wynikają dwa podstawowe wnioski:

- po pierwsze – społeczeństwo Słupska domaga się przede wszystkim bardziej skutecznego i intensywnego nadzoru policyjnego w ich miejscu zamieszkania (zwiększenie ilości patroli oraz kontrola miejsc zagrożonych).

- po drugie – niewielki odsetek ludności posiada potrzebę zwiększania swojej wiedzy o zagrożeniach i doskonalenia się w zakresie samodzielnej obrony przed przestępczością (postulat o działania informacyjne i organizacyjne wniosło zaledwie od 13,3% - 16% ankietowanych)

3.4. WIZERUNEK POLICJI W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW SŁUPSKA

Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego należy do jednych z najistotniejszych zadań policji. Porządek ten nie jest jednak możliwy do osiągnięcia bez społecznego poparcia dla działań podejmowanych przez organa policyjne. Oczywistym i powszechnie znanym jest fakt, że swojego poparcia dla jakichkolwiek działań czy idei, człowiek jest w stanie udzielać jedynie tym działaniom, w które osobiście wierzy, oraz które podejmowane są przez osoby i instytucje obdarzone zaufaniem i autorytetem. Nie bez znaczenia dla podwyższenia poczucia bezpieczeństwa na terenie miasta, ma zatem wizerunek policji, którego jakość implikuje zaangażowanie społeczeństwa w działania oscylujące wokół poprawy bezpieczeństwa publicznego. Zasadnym wydawałoby się twierdzenie, iż wizerunek policjanta – służącemu i chroniącemu społeczeństwo, powinien wyzwać przychylne podejście społeczeństwa do tej grupy zawodowej.

W analizie wzięły udział jedynie kwestionariusze, w których respondenci deklarowali jakikolwiek kontakt z funkcjonariuszem policji KMP w przeciągu ostatniego roku.

Tabela 28

Spoleczna ocena kompetencji zawodowych, kultury osobistej, umiejętności interpersonalnych oraz gotowości do pomocy Policjantów KMP w Słupsku (N=249)

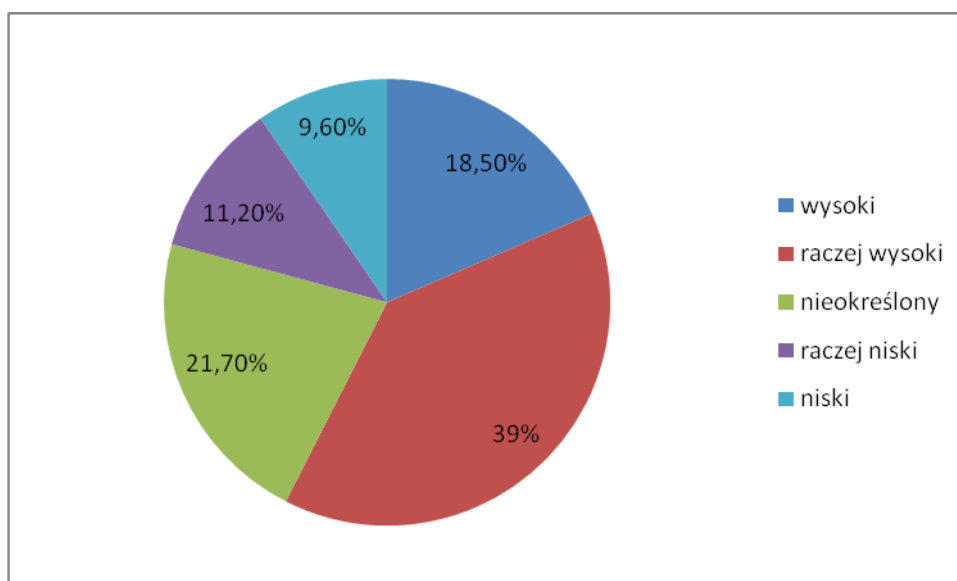
Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej w %					Razem
	wysoki	raczej wysoki	nieokreślony	raczej niski	niski	
Kompetencje zawodowe	18,5	39,0	21,7	11,2	9,6	100%
Kultura osobista	28,5	42,6	10,4	10,4	8,1	100%
Umiejętności interpersonalne	25,3	39,0	16,5	12,0	7,2	100%
Pomocność	16,5	32,9	26,1	13,7	10,8	100%

W skład poczucia bezpieczeństwa publicznego wchodzi szereg komponentów indywidualnych i obiektywnych, wśród których jednym z istotniejszych stanowi pozytywna ocena pracy Policji jako organu służącego ograniczaniu zagrożeń w społeczeństwie. W każdym oddziaływaniu człowieka na człowieka, występuje zjawisko rezonansu – a więc działanie tym samym na to samo. A zatem poczucie bezpieczeństwa może wyzwać w obywatelach jedynie Policjant cieszący autorytetem w środowisku lokalnym. Autorytet ten w głównej mierze zależy od kompetencji zawodowych, ale także od właściwości osobowościowych umożliwiających optymalną pracę z drugim człowiekiem. Wśród tych kompetencji nieuchronnie muszą pojawić się umiejętności komunikacyjne, życzliwość i chęć udzielania pomocy innym, a także ogólny poziom kultury osobistej, wszędzie bowiem, gdzie pojawia się człowiek tam określa się przede wszystkim kulturowo – nie tylko przez kompetentne wykonywanie obowiązków lecz także poprzez zdolność utrzymywania optymalnych stosunków międzyludzkich.

Powyższe kompetencje zawodowe i osobowościowe słupskiej Policji poddano weryfikacji empirycznej. Pierwszym elementem poddanym ocenie mieszkańców Słupska była ocena profesjonalizmu zawodowego funkcjonariuszy Policji. Zdecydowanie wysoko kompetencje zawodowe słupskich policjantów oceniło 18,5% respondentów, a raczej wysoko kolejne 39% (zob: tabela 28, wykres 6). Tak więc w sumie, na poziomie wysokim, fachowość zawodową Policjantów ocenia 57,5% Słupszczytan. Na poziomie raczej niskim w zakresie kompetencji zawodowych ocenia Policję 11,2% mieszkańców Słupska, a na zdecydowanie niskim 9,6%. A zatem, zdaniem ponad 20% respondentów, słupscy Policjanci odznaczają się niskim profesjonalizmem zawodowym. 21,% badanych nie ma w tym zakresie wyrobionego zdania.

Wykres 6

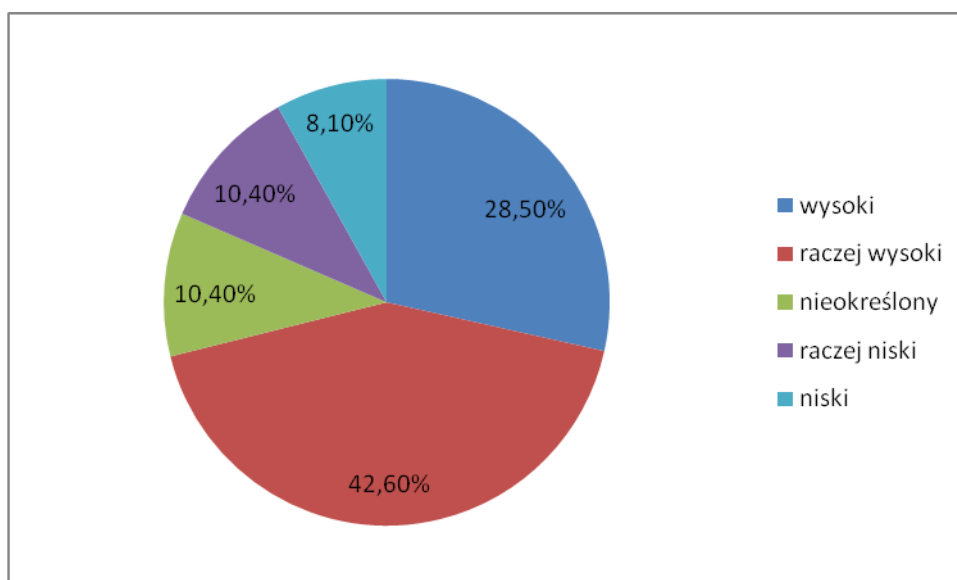
Ocena funkcjonariuszy Policji zakresie kompetencji zawodowych

Zdecydowanie lepiej przedstawia się natomiast ocena Policjantów w zakresie kultury osobistej. Wysoko lub raczej wysoko ten element kompetencji osobowościowych wśród słupskiej Policji ocenia 71,1% mieszkańców, a negatywnie 18,4% (zob: tabela 28, wykres 7). Wśród 10,4% respondentów wystąpił brak wyrobionego poglądu w zakresie oceny kultury osobistej Policjantów.

Wykres 7

Ocena funkcjonariuszy Policji w zakresie kultury osobistej

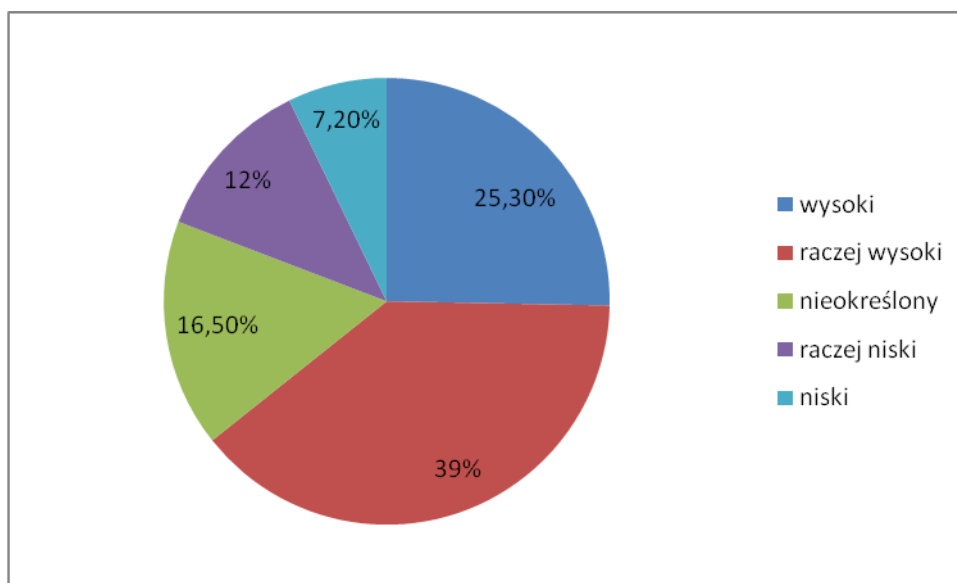

Kolejnym ocenianym elementem wizerunku Policji, stał się poziom umiejętności interpersonalnych. Zdecydowanie wysoko kompetencje komunikacyjne słupskiej Policji są

oceniane przez 25,3% respondentów, a raczej wysoko przez dalsze 39%, a więc w sumie 64,3% mieszkańców Słupska przyznaje Policjantom wysoki poziom umiejętności interpersonalnych (zob: tabela 28, wykres 8). Na niskim lub raczej niskim poziomie, określiło w tym zakresie kompetencje Policjantów 19,2% badanych a 16,5% nie miało zdania.

Wykres 8

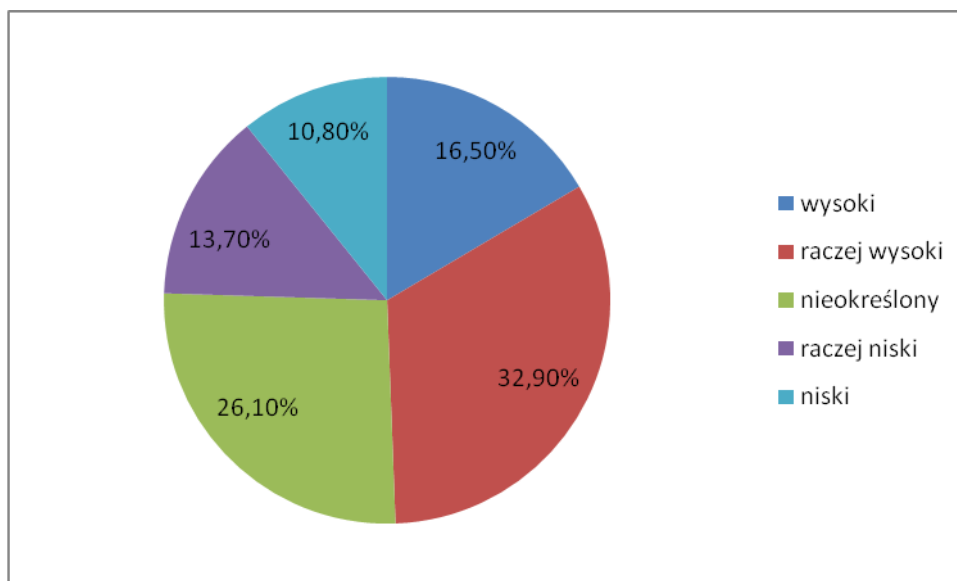
Ocena funkcjonariuszy Policji w zakresie umiejętności interpersonalnych

Ostatnim elementem poddanym ewaluacji było zaangażowanie i skłonność Policjantów do pomocy w rozwiązywaniu problemów mieszkańców. Ten element oceny Policjantów okazał się najmniej korzystny w percepcji mieszkańców Słupska. Zdecydowanie wysoko lub raczej wysoko oceniło pomocowość Policjantów 49,4% osób, 26,1% nie miało zdania, a 24,5% oceniło skłonność Policji do pomocy mieszkańcom na poziomie niskim (zob: tabela 28, wykres 9).

Wykres 9

Ocena funkcjonariuszy Policji w zakresie zaangażowania i chęci udzielania pomocy

Reasumując, mieszkańcy Słupska najwyżej cenią sobie kulturę osobistą Policjantów oraz ich umiejętności komunikacyjne, najniżej oceniane jest natomiast ich zaangażowanie i pomoc w rozwiązywaniu problemów. Kompetencje zawodowe są wysoko oceniane przez ponad połowę obywateli miasta.

Tabela 29

Znajomość dzielnicowego na terenie miasta

Rodzaj zmiennej	Rodzaj odpowiedzi	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Znajomość dzielnicowego	<i>tak</i>	25	17,7	108	24,2	32	20,8	20	16,4	185	21,4
	<i>nie</i>	116	82,3	338	75,8	122	79,2	102	83,6	678	78,6
	<i>suma</i>	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Dzielnicowy, to przede wszystkim przedstawiciel prawa mający służyć mieszkańcom określonych rejonów miasta. Jedną z postulowanych kwestii w zakresie zwiększania efektywności pracy dzielnicowego na rzecz zapewniania poczucia bezpieczeństwa, jest stopień znajomości mieszkańców oraz kontaktów środowiskowych na podległym mu rejonie

służbowym. Badaniami objęto zatem zakres znajomości dzielnicowego na terenie miasta i poszczególnych jego obszarów. Dane procentowe dotyczące tego zakresu badań, zaprezentowano w tabeli 29 Uzyskane wyniki odkrywają dość ponury obraz dotyczący znajomości dzielnicowego na terenie Słupska. Aż 78,6% mieszkańców stwierdza, że nigdy nie widziało i w ogóle nie zna swojego dzielnicowego. Jednocześnie w swobodnych wypowiedziach, respondenci postulowali znaczną potrzebę bezpośredniego kontaktu z dzielnicowym i deklarowali chęć zapoznania go. Istotną i docenianą przez mieszkańców Słupska akcją przeprowadzoną przez ankieterów (obok przeprowadzania ankiety) było także dostarczanie respondentom nazwisk i numerów telefonu dzielnicowych odpowiadających za dany rejon miasta. Słupszczanie zgłaszali dużą potrzebę poznania i możliwości stałego kontaktu z dzielnicowym. Informacje dotyczące kontaktu z dzielnicowym są w prawdzie zamieszczone na stronie internetowej KMP, jednak jak się okazuje ten rodzaj przekazu informacji okazuje się dalece niewystarczający.

Kształtowanie więzi ze środowiskiem, w celu zapoznania się z problemami mieszkańców i zapobiegania im, to jedno z istotniejszych zadań dzielnicowego, a jego znajomość wśród społeczności lokalnej to istotny postulat mieszkańców miasta. W tym zakresie, biorąc pod uwagę uzyskane wyniki badań sondażowych, przed KMP w Słupsku stoi ogromne wyzwanie.

Tabela 30

Ocena kompetencji zawodowych, kultury osobistej, umiejętności interpersonalnych oraz gotowości do pomocy dzielnicowego na terenie miasta (N=185)

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej w %					Razem
	<i>wysoki</i>	<i>raczej wysoki</i>	<i>nieokreślony</i>	<i>raczej niski</i>	<i>niski</i>	
Kompetencje zawodowe	21,08	44,32	25,41	3,24	5,95	100%
Kultura osobista	40,54	40,54	14,05	2,16	4,32	100%
Umiejętności interpersonalne	29,73	47,03	14,05	5,95	3,24	100%
Pomocność	21,08	34,05	31,35	10,27	3,24	100%

Dzielnicowy jako osoba pierwszego kontaktu z obywatelami oraz reprezentant Policji wobec mieszkańców, powinien odznaczać się szczególnym zaufaniem i autorytetem wśród społeczności lokalnej, której powinien służyć. Sposób postrzegania dzielnicowego przez społeczność Słupska określono na próbie 185 respondentów, a więc jedynie tej części badanych, którzy deklarowali znajomość swojego dzielnicowego. Wyniki zaprezentowane w tabeli 30 ukazują kompetencje zawodowe, kulturę osobistą, umiejętności interpersonalne oraz pomocowość dzielnicowego w percepcji Słupszczan. Niezwykle korzystny obraz dzielnicowych w opinii mieszkańców miasta dotyczy zwłaszcza kultury osobistej. W zakresie tej zmiennej 81,8% respondentów uznało dzielnicowego za osobę o wysokiej lub raczej wysokiej kulturze osobistej, obraz negatywny w tym wymiarze posiada jedynie 6,48% ankietowanych, a pozostałe 14,05% nie potrafi ocenić poziomu kultury swojego dzielnicowego. Wysokie walory dzielnicowych, dostrzegają Słupszczanie także w zakresie kompetencji interpersonalnych. Wysoki i raczej wysoki poziom kompetencji komunikacyjnych wśród dzielnicowych, dostrzega 76,76% mieszkańców, jednak 9,19% respondentów ma w tym zakresie negatywne zdanie o swoich dzielnicowych, a dalsze 14,05% nie posiada na ten temat własnego zdania. Nieco gorzej oceniane są przez Słupszczan kompetencje zawodowe prezentowane przez dzielnicowych. Wysoki lub raczej wysoki poziom w zakresie tej zmiennej, przyznaje dzielnicowym już tylko 65,40% mieszkańców, a negatywnie ocenia ich w tym wymiarze (podobnie jak w zakresie kompetencji komunikacyjnych) – 9,19% badanych. Najmniej korzystnie przedstawia się natomiast ocena dzielnicowych pod względem ich zaangażowania i chęci pomocy przy rozwiązywaniu problemów mieszkańców. Jedynie 55,13% respondentów określa pomocowość dzielnicowych na wysokim lub raczej wysokim poziomie, natomiast 13,51 respondentów wyraża w tym względzie opinię negatywną. Najwyżej jest zatem ceniona wśród mieszkańców, kultura osobista oraz kompetencje komunikacyjne dzielnicowych, najniżej zaś, ich chęć pomocy w rozwiązywaniu problemów oraz kompetencje zawodowe. Wyniki te są adekwatne do wyników ocen, wystawionych przez mieszkańców Słupska, ogółowi funkcjonariuszy Policji. Można zatem przyjąć, iż dzielnicowy jako osoba pierwszego kontaktu z mieszkańcami podległego sobie rejonu, jest osobą kształtującą ogólny wizerunek Policji w mieście.

3.5. POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO ORAZ OCENA PRACY POLICJI W PERCEPCJI OSÓB PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA TERENIE MIASTA

Bezpieczeństwo publiczne, to nie tylko brak indywidualnych zagrożeń w sferze życia prywatnego, ale również optymalne możliwości samorealizacji człowieka na płaszczyźnie zawodowej. Przemiany społeczno – gospodarcze na terenie naszego kraju, oprócz korzyści wynikających z rozwoju gospodarki wolnorynkowej, przyniosły ze sobą szereg niebezpieczeństw związanych z przemianami w zakresie celów kulturowych. Chęć zysku oraz osiągnięcia sukcesów w sferze materialnej, jako jedne z dominujących celów współczesnej cywilizacji zachodniej, nie muszą jednakże być postrzegane w sposób pejoratywny. To właśnie dzięki możliwościom prosperowania prywatnego sektora gospodarczego, znaczna część społeczności, zyskuje perspektywę samorealizacji w obszarze zawodowym oraz zapewnienia fundamentów egzystencji materialnej na potrzeby własnej rodziny, a także przyczynia się do rozwoju gospodarczego rejonu, w którym mieszka. Problem pojawia się jednak wówczas, gdy realizacja celów kulturowych (sukces materialny) nie przekłada się na zaangażowanie w pracę społecznie użyteczną, lecz jest oparta wyłącznie na chęci zysku ponad wszystko i pasożytności na tych, którzy swoje perspektywy zawodowe związali z działalnością gospodarczą na własny rachunek.

O to, jakie jest poczucie bezpieczeństwa w zakresie prowadzonej działalności oraz jakie zagrożenia są najbardziej dotkliwą bolączką osób prowadzących działalność gospodarczą w różnych sektorach na terenie miasta, zapytano respondentów prowadzących własną aktywność ekonomiczną w Słupsku. Badaniami objęto 66 punktów gospodarczych na terenie miasta, skupionych w jego centrum, wśród których występowały firmy produkcyjne, handlowe, usługowe i gastronomiczne.

Tabela 31

Struktura badanych w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej

Rodzaj prowadzonej działalności	N	%
wolny zawód	2	3,03
firma produkcyjna	6	9,09
firma handlowa	34	51,52
firma gastronomiczna	19	28,79
firma usługowa	5	7,58
Ogółem:	66	100

Wśród ankietowanych reprezentantów firm, najliczniejszą grupę stanowili właściciele firm handlowych – sklepów oraz hurtowni (51,52%), a w dalszej kolejności: firm gastronomicznych (kawiarni, restauracji, pubów, barów) – 28,79%; ; firm produkcyjnych – 9,09%; firm usługowych (zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, szewskich, krawieckich, solarium) – 7,58% oraz dwóch przedstawicieli wolnego zawodu (lekarz, doradca finansowy). Większość z nich (70%) zatrudniała w swojej firmie od 1 do 5 pracowników najemnych.

Tych przedstawicieli gospodarki wolnorynkowej w centrum miasta, zapytano o poczucie bezpieczeństwa związanego z prowadzoną przez nich działalnością.

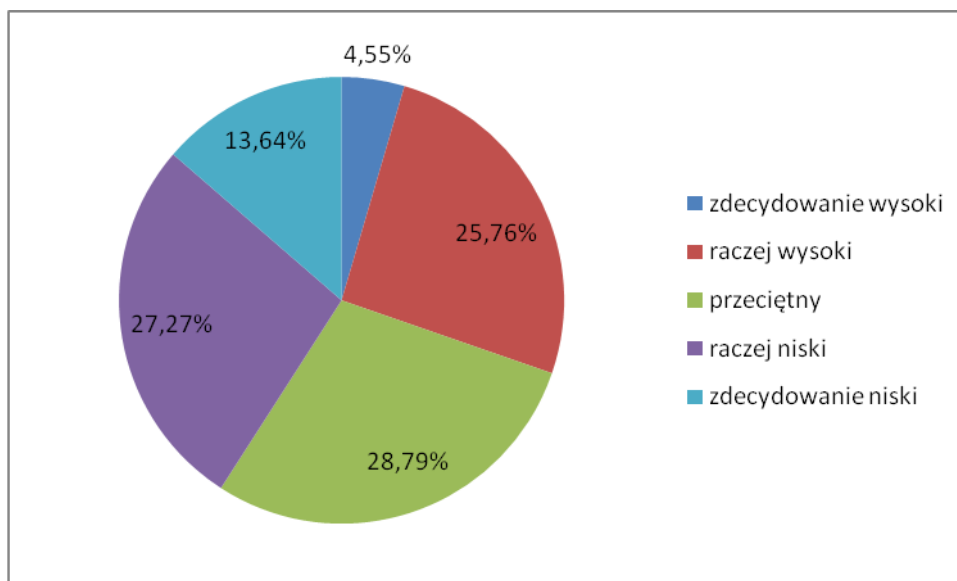
Tabela 32

Poczucie bezpieczeństwa osobistego związane z prowadzeniem działalności gospodarczej

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	N	%
Poczucie bezpieczeństwa osobistego	zdecydowanie wysoki	3	4,55
	raczej wysoki	17	25,76
	przeciętny	19	28,79
	raczej niski	18	27,27
	zdecydowanie niski	9	13,64
Ogółem:		66	100

Wykres 10

Rozkład proporcji poczucia bezpieczeństwa osobistego związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej

W tabeli 32 oraz na wykresie 10 ukazano rozkład proporcji w zakresie poczucia bezpieczeństwa osobistego właścicieli firm gospodarczych. Reasumując przedstawione wyniki – 30,31% właścicieli firm posiada zdecydowanie wysokie lub raczej wysokie poczucie bezpieczeństwa osobistego związane z prowadzoną przez siebie działalnością; wśród kolejnych 28,79% respondentów, brak zagrożeń osobistych odczuwa na poziomie przeciętnym, a 30,91% na poziomie niskim lub zdecydowanie niskim. Można zatem uznać, że poziom poczucia bezpieczeństwa wśród osób prowadzących działalność gospodarczą w Słupsku rozłożony jest proporcjonalnie we wszystkich jego zakresach.

Tabela 33

Poczucie bezpieczeństwa związane z występowaniem zagrożeń przeciwko mieniu

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	N	%
Poczucie zagrożenia mienia	zdecydowanie wysoki	5	7,58
	raczej wysoki	28	42,42
	przeciętny	6	9,09
	raczej niski	25	37,88
	zdecydowanie niski	2	3,03
Ogółem:		66	100

Wykres 11

Rozkład proporcji poczucia zagrożenia mienia w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą

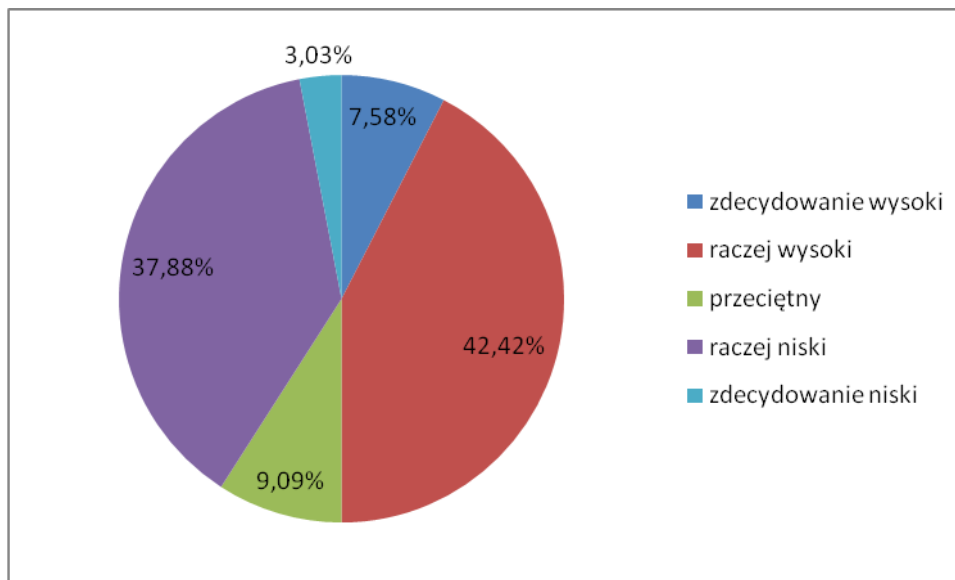

Tabela 33 oraz wykres 11 ukazują poczucie zagrożeń związanych z naruszaniem mienia służącego prowadzeniu działalności gospodarczej. W sumie, aż 50% właścicieli firm, odczuwa zdecydowanie wysokie lub raczej wysokie poczucie zagrożenia dotyczące mienia firmy. Jednak kolejne, ponad 40% respondentów, czuje się w tym zakresie bezpiecznie, a 9,09% wykazuje przeciętny poziom poczucia zagrożenia mienia firmy. Należy w tym miejscu zauważyć, że poziom bezpieczeństwa właścicieli firm, dotyczącego ich mienia, jest zdecydowanie niższy, niż w wypadku zagrożeń personalnych.

Tabela 34

Rodzaje zagrożeń naruszających poczucie bezpieczeństwa osób prowadzących działalność gospodarczą

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	N	%
Typ zagrożenia	włamania do zajmowanego lokalu	31	46,97
	drobne kradzieże	19	28,79
	wymuszanie haraczu	18	27,27
	niszczenie mienia	36	54,55
	napad	19	28,79

	aroganckie zachowanie klientów	13	19,70
	agresywne zaczepki	12	18,18
	przestępczość narkotykowa	4	6,06
	brak zagrożeń	3	4,55

Wśród osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie Słupska, największe obawy związane są z wandalizmem i niszczeniem mienia, czego obawia się aż 54,55% respondentów. Znaczna część badanych osób obawia się także włamania do zajmowanego lokalu gospodarczego – 46,97%. W zdecydowanie mniejszym zakresie kształtuje się natomiast poczucie zagrożenia związane z drobnymi kradzieżami, napadami i wymuszeniami haraczu, dotycząc odsetka około 30% ankietowanych (zob. tabela 34). Niecałe 20% respondentów za istotną niedogodność, utrudniającą prowadzenie działalności, uznało aroganckie zachowanie klientów oraz agresywne zaczepki. Nieznaczna liczba osób obawia się przestępczości narkotykowej (6.06%). Niepokoi jednak fakt, że zaledwie trzy osoby spośród ankietowanych zadeklarowały brak obawy przed jakimikolwiek zagrożeniami w związku z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą.

Tabela 35

Doświadczenie zagrożeń związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Doświadczenie zagrożenia			
		Bycie świadkiem		Bycie poszkodowanym	
		N	%	N	%
Doświadczenie zagrożenia	włamania do zajmowanego lokalu	4	6,06	5	7,58
	drobne kradzieże	18	27,27	13	19,70
	wymuszanie haraczu	3	4,55	0	0,00
	niszczenie mienia	19	28,79	10	15,15
	napad	4	6,06	1	1,52
	aroganckie zachowanie klientów	5	7,58	5	7,58
	agresywne zaczepki	6	9,09	12	18,18
	przestępczość narkotykowa	2	3,03	1	1,52
	brak zagrożeń	27	40,91	34	51,52

Dane umieszczone w tabeli 35 ukazują realny obraz zagrożeń doświadczanych przez osoby prowadzące działalność gospodarczą na terenie miasta. Brak doświadczenia zagrożenia w charakterze świadka lub poszkodowanego występuje jedynie u 40,91% respondentów. Znamienne jest jednak, że w badanej grupie, więc osób doświadczyło zagrożeń jako ich świadkowie niż jako poszkodowani (zob: tabela 35). W pozostałych przypadkach, zagrożeniem najczęściej doświadczanym jest niszczenie mienia, którego świadkami było 28,79% , a ofiarami 15,15% respondentów. Kolejnym z istotnie doświadczanych zagrożeń są drobne kradzieże, których świadkami było 27,27% a ofiarami 19,7% osób. Pozostałe z wymienionych zagrożeń, doświadczane są w sposób sporadyczny, dotycząc 3 – 9% respondentów. Ciekawy wniosek nasuwa się w zakresie zagrożenia wynikającego z włamania do zajmowanego lokalu. Doświadczyło 6,06 świadków przestępstwa, a 7,58% osób, padło jego ofiarą. A zatem odsetek osób doświadczających włamania kształtuje się na poziomie 6 – 8%, podczas gdy obawę przed nim odczuwa aż 46,97% respondentów (zob: tabela 34). Analogicznie przedstawiają się rozbieżności pomiędzy doświadczaniem a obawą przed zagrożeniem w zakresie pozostałych rodzajów zagrożeń. I tak np. świadkami wymuszania haraczu były trzy spośród ankietowanych osób, a obawę przed tym przestępstwem odczuwa 27,27% właścicieli ankietowanych firm. Wyraźnie dostrzec należy zatem, że subiektywne poczucie zagrożenia nie koniecznie wynikać musi z przesłanek racjonalnych i empirycznych, lecz jest także składową czynników psychologicznych, kształtowanych między innymi przez dominującą kulturę medialną, opisującą świat jako pełen zagrożeń i niebezpieczeństw.

Tabela 36

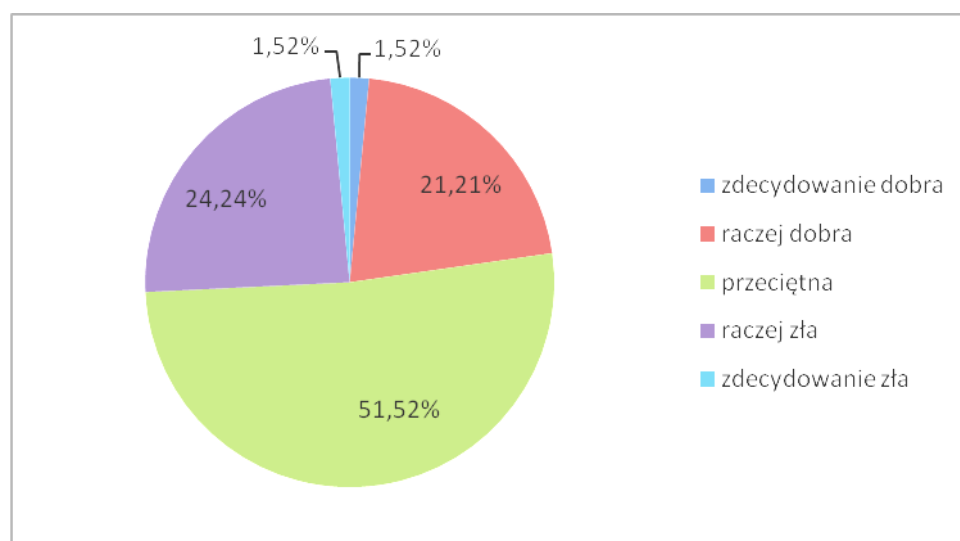
Ocena pracy Policji w zakresie dbałości o bezpieczeństwo, w percepcji osób prowadzących działalność gospodarczą

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	N	%
Ocena pracy Policji	zdecydowanie wysoki	1	1,52
	raczej wysoki	14	21,21
	przeciętny	34	51,52
	raczej niski	16	24,24
	zdecydowanie niski	1	1,52

Ogółem:	66	100
----------------	-----------	------------

Wykres 12

Rozkład proporcji oceny pracy Policji w zakresie dbałości o poczucie bezpieczeństwa osób prowadzących działalność gospodarczą

Właściciele firm poproszono również o ocenę pracy Policji w zakresie dbałości o bezpieczeństwo osób prowadzących działalność gospodarczą. Wyniki powyższej oceny zaprezentowano w tabeli 36 oraz na wykresie 12. Zdecydowanie wysoko lub raczej wysoko pracę Policji w zakresie ochrony bezpieczeństwa ocenia w sumie zaledwie 22,73% respondentów. Większość badanych (51,52%) formułuje względem Policji ocenę przeciętną i aż 25,76% właściciele firm gospodarczych uznaje, że Policja wywiązuje się z obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa źle. Jakie są zatem oczekiwania osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta? Odpowiedzi na to pytanie dostarczają dane zaprezentowane w tabeli 37.

Tabela 37

Oczekiwania względem Policji w zakresie wzrostu poczucia bezpieczeństwa osób prowadzących działalność gospodarczą

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	N	%
Oczekiwanie względem Policji	zwiększenie ilości patroli policyjnych	32	48,48
	organizowanie programów	14	21,21
	organizowanie spotkań	6	9,09
	działania informacyjne	10	15,15
	częstsza kontrola policyjna	25	37,88

Najbardziej oczekiwanymi przez właścicieli słupskich firm, działaniami Policji są: zwiększenie ilości patroli policyjnych (48,48%) oraz częstsza kontrola obiektów zagrożonych przestępczością (37,88%). Wyniki te odpowiadają proporcjonalnie, oczekiwaniom wszystkich mieszkańców Słupska, nie tylko w miejscu pracy, ale także w miejscu zamieszkania (zob: tabela 27). Kolejne oczekiwania formułowane przez osoby prowadzące działalność gospodarczą to: organizowanie przez Policję programów dla podmiotów gospodarczych w zakresie kształtowania umiejętności samodzielnej obrony przed przestępczością (21,21%) oraz prowadzenie działań informacyjnych o występujących zagrożeniach (15,15%). Niewielka ilość właścicieli firm posiada natomiast zapotrzebowanie na spotkania z przedstawicielami Policji, na których mogłyby określać swoje obawy i problemy związane poczuciem zagrożenia.

WNIOSKI

Na podstawie dokonanej analizy wyodrębniono i uszeregowano zasadnicze problemy poruszone w fazie koncepcyjnej. Odnosząc się do kryterium celu przeprowadzonych badań, należy w tym miejscu przedstawić podstawowe konkluzje dotyczące poczucia bezpieczeństwa oraz wizerunku Policji w percepcji mieszkańców Słupska. Wnioski te zostaną zaprezentowane w ujęciu syntetycznym, w postaci najistotniejszych ustaleń osiągniętych drogą badań.

1. W zakresie poczucia bezpieczeństwa publicznego ustalono:

- Wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa w ciągu dnia dotyczy wysokiego odsetka 86,79% mieszkańców Słupska.

- Poczucie bezpieczeństwa Słupszczyzan, w sposób znaczący obniża się w godzinach wieczornych - po zapadnięciu zmroku wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa obejmuje już tylko, zaledwie 52,37% mieszkańców.

- Najwyższy poziom poczucia bezpieczeństwa występuje wśród mieszkańców domków jednorodzinnych, a najniższy wśród mieszkańców rejonów starego budownictwa. Różnice w zakresie poczucia bezpieczeństwa pomiędzy tymi rejonami Słupska, przybierają istotnych zależności statystycznych zarówno w ciągu dnia jak i po zmroku.

- Na terenie miasta największe obawy mieszkańców budzą agresywne zaczepki w okolicy miejsca zamieszkania, a także włamania do mieszkań (głównie w domkach jednorodzinnych) oraz do samochodów. Wśród innych zagrożeń budzących obawę Słupszczyzan w kolejności występują: napady i rozboje, włamania do piwnic, wandalizm i pobicia. Szczególną bolączką mieszkańców domków jednorodzinnych jest brawurowa jazda kierowców. Najmniej zagrażające kwestie w percepcji Słupszczyzan to przestępczość narkotykowa, drobne kradzieże i przestępstwa przeciw obyczajowości.

- Wśród zjawisk niekryminalnych, największy problem dla mieszkańców Słupska stanowią w kolejności: zachowania chuligańskie, wulgarność młodzieży oraz nadużywanie alkoholu przez innych mieszkańców dzielnicy i dewastacja klatek schodowych. Najmniej istotne problemy dla Słupszczyzan to: włóczęgostwo, uciążliwość sąsiadów oraz bójki międzyosiedlowe.

- Za brak poczucia bezpieczeństwa, mieszkańcy Słupska w niewielkim stopniu obwiniają samą Policję, w niewielkim odsetku uznając, że zagrożenia wynikają z niekompetencji i niewydolności Policji. Najczęściej, przyczyn braku poczucia bezpieczeństwa Słupszczyzanie upatrują w bezrobociu, ubóstwie, nadużywaniu alkoholu oraz nadmiernej

liberalizacji wychowania i liberalizacji sądów. Najistotniejsze miejsce w kształtowaniu bezpieczeństwa publicznego, zdaniem Słupszczan, odgrywa prawidłowo funkcjonująca rodzina i okazywanie optymalnego zainteresowania dzieci i młodzieży w domu rodzinnym.

- Na ocenę stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania nie wpływają takie zmienne jak płeć respondentów, ich wiek ani poziom wykształcenia. Różnice w ocenie poczucia bezpieczeństwa są natomiast związane z miejscem i charakterem zamieszkania osób badanych.

2. W zakresie oceny pracy Policji, ustalono:

- Przeważająca część mieszkańców Słupska deklaruje, że patrole policyjne są widywane w ich miejscu zamieszkania jedynie sporadycznie, przy czym najrzadziej pojawiają się one w okolicy, zdaniem mieszkańców domków jednorodzinnych a najczęściej w śródmieściu.

- Zdecydowana większość Słupszczan deklaruje, że widok patrolu Policji w znacznym stopniu zwiększa ich poczucie bezpieczeństwa.

- W zakresie dbałości o bezpieczeństwo, największa część Słupszczan ocenia prace Policji na poziomie przeciętnym. Wysoką ocenę wystawia Policji 25,7% mieszkańców, przy czym największy ich odsetek zamieszkuje osiedla domków jednorodzinnych a najmniejszy w rejonach starego budownictwa.

- Przeważający odsetek (ponad 80%) mieszkańców Słupska deklaruje chęć zgłaszania Policji przestępstw i wykroczeń, w których byliby poszkodowanymi. Tę deklarację składa jednak już tylko zaledwie 69,5% świadków tych wydarzeń. W tym zakresie największą chęć współpracy z Policją deklarują mieszkańcy domków jednorodzinnych oraz osiedli mieszkaniowych – bloków, a najmniejszą – mieszkańcy śródmieścia.

- Najczęstszą i dominującą przyczyną braku chęci zgłaszania przestępstw jest wśród Słupszczan jest obawa o własne bezpieczeństwo (51%) a także brak ufności w skuteczność Policji w zakresie zatrzymania sprawcy (30%), przy czym obawę o własne bezpieczeństwo, częściej przejawiają kobiety i osoby po 40 roku życia, a brak ufności w stosunku do Policji – mężczyźni i osoby młodsze. Znamienne jest także, że biurokracja obejmujące szerokie kręgi życia społecznego, nie omija także procedur policyjnych. Wielu respondentów owe długotrwałe procedury biurokratyczne uznało jako czynnik odstrasżający do współpracy z organami policji.

- W zakresie oczekiwań jakie mieszkańcy Słupska kierują w stronę Policji, podstawowe miejsce zajmuje bardziej skuteczny i intensywny nadzór policyjny w poszczególnych dzielnicach, a więc przede wszystkim zwiększenie patroli policyjnych.

- Najwyżej mieszkańcy Słupska oceniają kulturę osobistą oraz umiejętności komunikacyjne Policjantów, z którymi mieli bezpośredni kontakt. Znacznie gorzej oceniane są natomiast kompetencje zawodowe słupskiej Policji, które wysoko oceniazaledwie 57,5% mieszkańców oraz zaangażowanie i chęć pomocy w rozwiązywaniu problemów Słupszczan.

- Niepokojącym wnioskiem jest brak wśród mieszkańców Słupska, znajomości swojego dzielnicowego. Az 78,6% Słupszczan nie zna i nie potrafi znaleźć możliwości dotarcia do dzielnicowego. Jednocześnie, dominująca część Słupszczan zgłaszała potrzebę poznania i nawiązania kontaktu z dzielnicowym.

- Osoby mające kontakt z dzielnicowym, na wysokim poziomie określały jego kulturę osobistą i umiejętności interpersonalne, lecz znacznie niżej profesjonalizm zawodowy i chęć udzielania pomocy. Wyniki te są adekwatne do wyników ocen, wystawionych przez mieszkańców Słupska, ogółowi funkcjonariuszy Policji.

PODSUMOWANIE

Wydaje się, że poczucie bezpieczeństwa publicznego w dużej mierze zależy od pracy Policji na terenie miasta. Nie mniejsze znaczenie w tym zakresie mają jednak także indywidualne predyspozycje osobowościowe poszczególnych mieszkańców, oraz ich dotychczasowe doświadczenia życiowe. Poczucie bezpieczeństwa należy bowiem do zjawisk subiektywnych, leżących nie tylko w świecie obiektywnym, ale także w sferze psychiki człowieka. Ochronę bezpieczeństwa publicznego na ogół przypisuje się organom Policji. Należy jednak pamiętać, że czynniki kształtujące poziom bezpieczeństwa wynikają różnorodnych uwarunkowań społecznych. Poczucie bezpieczeństwa zależy nie tylko od realnego braku zagrożeń kryminalnych w mieście, lecz także od optymalnych warunków życia społeczności lokalnej. Wśród nich nie należy pomijać czynników egzystencjalno – socjalnych (warunków mieszkaniowych, stałego dochodu, stabilności materialnej), psychiczno – duchowych (poczucia sensu życia, optymizmu, posiadanie celu w życiu, posiadanie pozytywnych cech osobowościowych), edukacyjno – kulturowych (podnoszenie swoich kwalifikacji i uczestnictwo w kulturze) oraz społecznych (posiadanie rodziny, przyjaciół, uznania i akceptacji społecznej).

Znaczącą uwagę w szkoleniach Policji należałoby poświęcić nie tylko kompetencjom zawodowych i ale także szkoleniom w zakresie rozwoju umiejętności interpersonalnych. Policjant, jak wszyscy ci, którzy mają ambicje pracować z innymi ludźmi w aspekcie pomocowym, powinien zatem odznaczać się szczególnymi predyspozycjami prospołecznymi

jak życzliwość, pomocność i ogłada kulturalna. Policjant nie ma, rzecz jasna, obowiązku stać się „chodzącym ideałem”, jednak z całą pewnością opinia publiczna życzyłaby sobie, aby był „chodzącym człowiekiem” wyposażonych w cechy przynależne jedynie człowiekowi jak: uśmiech, życzliwość i chęć niesienia pomocy.

Zagrożenie bezpieczeństwa publicznego dotyczy rozległych obszarów życia społecznego we współczesnym świecie. Przeciwdziałanie rozprzestrzeniania się przestępczości i innych zjawisk o negatywnym charakterze społecznym musi stać się sprawą nie tylko organów Policji, ale także innych instytucji na terenie Słupska oraz wszystkich poszczególnych obywateli miasta.

TABELE

Tabela 1

Czy Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie

Lata	Poczucie bezpieczeństwa dane w %	
	tak czuję się bezpiecznie	nie czuję się bezpiecznie
IV/2001	18	81
IV/2002	27	71
IV/2003	34	62
III/2004	33	65
III/2005	46	49
IV/2006	43	53
X/2006	54	44

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - CBOS

Tabela 2

Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania respondenta w latach 2002-2006 w Polsce⁹⁸

Lata	Poczucie bezpieczeństwa		
	dane w %		
	tak czuję się bezpiecznie	nie czuję się bezpiecznie	trudno powiedzieć
X/2002	56	42	2
V/2003	65	33	2
XI/XII/2003	62	36	2
VI/2004	61	37	2
XI/2004	62	36	2
XI/2005	63	35	2
III/2006	68	30	2
VIII/2006	70	28	2

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku – OBOP

Tabela 3

Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania respondenta w latach 2002-2005 w województwie pomorskim⁹⁹

Lata	Poczucie bezpieczeństwa		
	dane w %		
	czuję się bezpiecznie	nie czuję się bezpiecznie	trudno powiedzieć
X/2002	48	51	1
V/2003	62	37	1
XI/XII/2003	54	42	4
VI/2004	59	40	1

⁹⁸ Wizerunek Policji w oczach opinii publicznej, Warszawa 2006, s. 25, www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku.

⁹⁹ Wizerunek Policji w oczach opinii publicznej... jw., s.100, www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku.

XI/2004	63	35	2
XI/2005	56	43	1

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku – OBOP

Tabela 4

*Ocena pracy Policji w Polsce w latach 2002-2006*¹⁰⁰

Lata	Ocena Pracy dane w %		
	dobra ocena	zła ocena	trudno powiedzieć
X/2002	68	25	7
V/2003	66	26	8
XI/XII/2003	67	27	6
VI/2004	63	31	6
XI/2004	66	27	7
XI/2005	62	30	8
IV/2006	65	26	9
IX/2006	69	22	9

Tabela 5

*Ocena pracy Policji w województwie pomorskim w latach 2002-2005*¹⁰¹

Lata	Ocena Pracy dane w %		
	dobra ocena	zła ocena	trudno powiedzieć
X/2002	69	25	6
V/2003	71	27	2
XI/XII/2003	67	30	3
VI/2004	60	33	7
XI/2004	66	30	4
XI/2005	56	34	10

¹⁰⁰ Tamże, s. 14.

¹⁰¹ Tamże, s. 98.

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - OBOP

Tabela 6

*Zaufanie do Policji w Polsce w latach 2002-2006*¹⁰²

Lata	dane w %
2002	72
2003	72
2004	65
2005	68
2006	70

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku - OBOP

Tabela 7

*Zaufanie do Policji w województwie pomorskim w latach 2002-2006*¹⁰³

Lata	dane w %
2002	69
2003	68
2004	74
2005	68

Źródło: www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku – OBOP

Tabela 8

Struktura badanych pod względem danych formalnych

Rodzaj zmienniej	Charakter zmienniej	Rejon miasta								Ogólna liczba	
		SR		OM		SB		DJ			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
ATeS	kobieta	87	61,7	265	59,4	108	70,1	67	54,9	572	61,1

¹⁰² Wizerunek Policji w oczach opinii publicznej...jw., s. 9, www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku.

¹⁰³ Tamże, s. 97, www.kgp.gov.pl stan z 31 grudnia 2006 roku.

	mężczyzna	54	38,3	181	40,6	46	29,9	55	45,1	336	38,9
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100
Wiek	< 20 lat	12	8,5	24	5,4	6	3,9	5	4,1	47	5,5
	21 – 25 lat	31	22,0	74	16,6	20	13,0	8	6,6	133	15,4
	26 – 30 lat	12	8,5	55	12,3	10	6,5	9	7,4	86	10,0
	31 – 40 lat	19	13,5	47	10,6	28	18,2	17	13,9	111	12,9
	41 – 65 lat	36	25,5	183	41,0	61	39,6	57	46,7	337	39,0
	> 65 lat	31	22,0	63	14,1	29	18,8	26	21,3	149	17,2
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100
wykształcenie	podstawowe	12	8,5	22	4,9	20	13,0	11	9,0	65	7,5
	gimnazjum	2	1,4	7	1,6	2	1,3	3	2,5	14	1,6
	zawodowe	23	16,3	85	19,0	31	20,1	20	16,4	159	18,4
	średnie	61	43,2	195	43,8	62	40,3	49	40,1	367	42,5
	policealne	6	4,3	33	7,4	12	7,8	6	4,9	57	6,6
	wyższe I stopnia	6	4,3	10	2,2	6	3,9	4	3,3	26	3,1
	wyższe II stopnia	31	22,0	94	21,1	21	13,6	29	23,8	175	20,3
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 9

Struktura badanych pod względem statusu życiowego

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Rejon miasta								Ogólna liczba	
		SR		OM		SB		DJ			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aktywność zawodowa	pracownik najemny	19	13,5	83	18,6	31	20,1	17	13,9	150	17,4
	pracownik sfery budżetowej	18	12,7	76	17,0	23	14,9	21	17,2	138	16,0
	działalność gospodarcza	6	4,2	26	5,6	10	6,5	12	9,9	53	6,2
	uczeń /student	31	22,0	60	13,5	10	6,5	15	12,3	116	13,4
	bezrobotny	16	11,4	44	9,9	25	16,3	12	9,9	97	11,2
	emeryt/ rencista	51	36,2	145	32,5	53	34,4	42	34,4	291	33,7
	gospodarstwo domowe	0	0	13	2,9	2	1,3	3	0,4	18	2,1
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100
aktywność	bardzo dobra	2	1,4	15	3,4	4	2,6	4	3,3	25	2,9

	dobra	54	40,4	162	36,3	31	20,1	48	39,3	298	34,5
	przeciętna	58	41,1	216	48,5	96	62,3	53	43,5	423	49,1
	trudna	16	11,4	43	9,6	16	10,4	15	12,3	90	10,4
	bardzo trudna	8	5,7	10	2,2	7	4,6	2	1,6	27	3,1
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 10

Subiektywne poczucie bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta w ciągu dnia

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Poczucie bezpieczeństwa w ciągu dnia	zdecydowanie wysoki	61	43,26	179	40,13	51	33,12	69	56,56	360	41,71
	raczej wysoki	61	43,26	218	48,88	70	45,45	40	32,79	389	45,08
	przeciętny	9	6,38	24	5,38	16	10,39	5	4,10	54	6,26
	raczej niski	8	5,67	16	3,59	12	7,79	7	5,74	43	4,98
	zdecydowanie niski	2	1,42	9	2,02	5	3,25	1	0,82	17	1,97
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 11

Subiektywne poczucie bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta po zmroku

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%

Poczucie bezpieczeństwa po zmroku	<i>zdecydowanie wysoki</i>	19	13,48	62	13,90	21	13,64	38	31,15	140	16,22
	<i>raczej wysoki</i>	48	34,04	182	40,81	39	25,32	43	35,25	312	36,15
	<i>przeciętny</i>	29	20,57	92	20,63	23	14,94	18	14,75	162	18,77
	<i>raczej niski</i>	24	17,02	62	13,90	41	26,62	13	10,66	140	16,22
	<i>zdecydowanie niski</i>	21	14,89	48	10,76	30	19,48	10	8,20	109	12,63
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 12

Średnie statystyczne (M) oraz odchylenia standardowe (SD) poziomów poczucia bezpieczeństwa w ciągu dnia oraz istotność różnic statystycznych pomiędzy poszczególnymi rejonami miasta

Rodzaj zmiennej	Zestawienia analizowanych rejonów miasta				Wynik <i>t</i> Studenta	Poziom istotności
Poziom poczucia bezpieczeństwa w ciągu dnia	Śródmieście (SR)		Osiedla mieszkaniowe (OM)		-0,3148	ni
	M	SD	M	SD		
	4,24	0,8912	4,27	0,7277		
	Śródmieście (SR)		Stare budownictwo (SB)		2,0266	p< 0,05
	M	SD	M	SD		
	4,24	0,8912	3,98	1,0600		
	Śródmieście (SR)		Domki jednorodzinne (DJ)		-1,3039	ni
	M	SD	M	SD		
	4,24	0,8912	4,38	0,8761		
	Osiedla mieszkaniowe (OM)		Stare budownictwo (SB)		2,4644	ni
	M	SD	M	SD		
	4,27	0,7277	3,98	1,0600		
	Osiedla mieszkaniowe (OM)		Domki jednorodzinne (DJ)		-1,1129	ni
	M	SD	M	SD		
	4,27	0,7277	4,39	0,8761		
	Stare budownictwo (SB)		Domki jednorodzinne (DJ)		-3,2257	p<0,001
M	SD	M	SD			

	3,98	1,0600	4,39	0,8761		
--	-------------	---------------	-------------	---------------	--	--

Tabela 13

Średnie statystyczne (M) oraz odchylenia standardowe (SD) poziomów poczucia bezpieczeństwa po zmroku oraz istotność różnic statystycznych pomiędzy poszczególnymi rejonami miasta

Rodzaj zmiennej	Zestawienia analizowanych rejonów miasta				Wynik t Studenta	Poziom istotności
Paziom poczucia bezpieczeństwa po zmroku	Śródmieście (SR)		Osiedla mieszkaniowe (OM)		-0,2561	ni
	M	SD	M	SD		
	3,15	1,2575	3,19	1,2420		
	Śródmieście (SR)		Stare budownictwo (SB)		1,6968	ni
	M	SD	M	SD		
	3,15	1,2575	2,86	1,3806		
	Śródmieście (SR)		Domki jednorodzinne (DJ)		-3,4798	p<0,001
	M	SD	M	SD		
	3,15	1,2575	3,70	1,2444		
	Osiedla mieszkaniowe (OM)		Stare budownictwo (SB)		1,9500	ni
	M	SD	M	SD		
	3,19	1,2420	2,86	1,3806		
	Osiedla mieszkaniowe (OM)		Domki jednorodzinne (DJ)		-3,2441	p<0,001
	M	SD	M	SD		
	3,19	1,2420	3,70	1,2444		
	Stare budownictwo (SB)		Domki jednorodzinne (DJ)		-5,0172	p<0,001
M	SD	M	SD			
2,86	1,3806	3,70	1,2444			

Tabela 14

Rodzaje zagrożeń naruszających poczucie bezpieczeństwa w poszczególnych rejonach miasta

Charakter zmiennej	Rodzaj zagrożenia	Rejon miasta				Ogółem
		SR	OM	SB	DJ	

		<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>
Subiektywne poczucie zagrożenia	Włamania do mieszkania	48	34	147	33	54	35	64	53	313	36
	Włamania do samochodu	46	33	140	31	46	30	37	30	269	31
	Włamania do piwnicy	42	30	135	30	36	23	12	10	225	26
	Napady / rozboje	42	30	111	25	46	30	42	34	241	28
	Agresywne zaczepki	50	36	167	37	61	40	48	39	326	38
	Pobicie/pobicie bliskich	19	14	72	16	26	17	19	16	136	16
	Zachowania nieobyczajne	9	6,2	12	3,5	12	7,8	9	7,4	42	5
	Drobne kradzieże	17	12	30	6,7	14	9,1	14	1,5	75	9
	Wandalizm / niszczenie mienia	35	25	106	24	40	26	37	30	218	25
	Handel narkotykami	17	12	58	13	16	10	2	1,6	93	11
	Brawurowa jazda kierowców	16	11	56	13	21	14	46	38	139	16
	Awanturnictwo sąsiadów	7	5,2	17	3,8	7	4,6	5	4,1	36	4
Nieobecność zagrożenia	9	6,1	42	9,4	9	5,8	9	7,4	69	8	
Osobiste doświadczenie zagrożenia	Włamania do mieszkania	5	3,6	6	1,4	2	1,3	7	5,7	20	2,3
	Włamania do samochodu	5	3,6	11	2,5	13	8,4	9	7,4	38	4,4
	Włamania do piwnicy	7	5,0	15	3,4	11	7,1	0	0,0	33	3,8
	Napady / rozboje	3	2,1	7	1,6	3	1,9	2	1,6	15	1,7
	Agresywne zaczepki	7	5,0	15	3,4	14	9,1	4	3,3	40	4,6
	Pobicie/ pobicie bliskich	3	2,1	9	2,0	7	4,6	1	0,8	20	2,3
	Zachowania nieobyczajne	3	2,1	10	2,2	5	3,3	1	0,8	19	2,2
	Drobne kradzieże	6	4,2	8	1,8	6	3,9	2	1,6	22	2,6
	Wandalizm / niszczenie mienia	6	4,2	21	4,7	13	8,4	5	4,1	45	5,2
	Handel narkotykami	0	0,0	2	0,5	2	1,3	0	0	4	0,5
	Brawurowa jazda kierowców	6	4,2	13	2,9	11	7,1	6	4,9	36	4,2
	Awanturnictwo sąsiadów	7	5,2	12	3,5	3	1,9	5	4,1	27	3,2

	Nieobecność zagrożenia	86	61	311	70	59	38	76	62	532	62
Bycie świadkiem zagrożenia	Włamania do mieszkania	0	0,0	3	0,7	4	2,6	4	3,3	11	1,3
	Włamania do samochodu	1	0,7	8	1,8	5	3,3	3	2,5	17	2,0
	Włamania do piwnicy	2	1,4	6	1,4	2	1,3	2	1,6	12	1,4
	Napady / rozboje	3	2,1	9	2,0	2	1,3	5	4,1	19	2,2
	Agresywne zaczepki	5	3,6	19	4,3	12	7,8	8	6,6	44	5,1
	Pobicie/ pobicie bliskich	11	7,8	13	2,9	14	9,1	4	3,3	42	4,9
	Zachowania nieobyczajne	2	1,4	8	1,8	2	1,3	1	0,8	13	1,5
	Drobne kradzieże	6	4,3	5	1,1	7	4,6	0	0,0	18	2,1
	Wandalizm / niszczenie mienia	14	9,9	24	5,4	14	9,1	8	6,6	60	7,0
	Handel narkotykami	6	4,3	9	2,0	6	3,9	1	0,8	22	2,6
	Brawurowa jazda kierowców	10	7,1	42	9,4	14	9,1	11	9,0	77	8,9
	Awanturnictwo sąsiadów	5	3,6	13	2,9	3	1,9	5	4,1	27	3,2
	Nieobecność zagrożenia	86	60	311	70	54	35	75	61	525	61

Tabela 15 *Negatywne zjawiska społeczne zakłócające porządek publiczny w poszczególnych rejonach miasta*

<i>Rodzaj zjawiska patologicznego</i>	<i>Rejon miasta</i>								<i>Ogółem</i>	
	<i>SR</i>		<i>OM</i>		<i>SB</i>		<i>DJ</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
chuligaństwo	77	55	208	47	85	55	68	56	438	51
nadużywanie alkoholu/ narkotyki	67	48	151	34	85	55	34	27	336	39
włóczęstwo / bezdomność	27	19	61	14	14	9,1	22	18	124	14
bójki międzyosiedlowe	16	11	29	6,5	16	10	2	1,6	63	7,3
dewastacja klatek schodowych	45	32	121	27	69	45	15	12	250	29
wulgarnie zachowania młodzieży	54	38	172	39	71	46	52	42	349	40

zaczepianie przechodniów	18	13	55	12	24	16	16	13	113	13
żebractwo	18	13	64	14	15	9,7	24	20	121	14
uciążliwość sąsiadów	19	13	57	13	20	13	10	8,2	106	12
zakłócenia ciszy nocnej	35	25	82	18	38	25	25	20	180	21

Tabela 16

Płeć, wiek, wykształcenie badanych a poczucie bezpieczeństwa

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Poziom poczucia bezpieczeństwa		Wynik <i>t</i> Studenta	Poziom istotności
		M	SD		
Płeć	kobieta	3,47	6,1794	-1,3789	ni
	mężczyzna	4,12	7,6173		
Wiek	18 - 40 lat	3,94	7,2151	0,8429	ni
	41lat <	3,55	6,3242		
Wykształcenie	podstawowe - zawodowe	4,11	9,0390	1,0319	ni
	średnie - wyższe	3,58	5,6843		

Tabela 17

Czynniki determinujące obniżone poczucie bezpieczeństwa na terenie miasta percepcji mieszkańców

Czynniki determinujące poczucie bezpieczeństwa	Rejon miasta								Ogółem	
	SR		OM		SB		DJ			
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
brak pracy	50	35	151	34	61	40	52	43	314	36
brak właściwego nadzoru policji	43	31	153	34	53	34	45	37	294	34
zbyt liberalne wychowanie w rodzinie	31	22	107	24	40	26	48	39	226	26
niekompetencja policji	24	17	60	13	14	9,1	6	4,9	104	12
brak współpracy z policją	45	31	107	24	41	27	38	31	231	27

ubóstwo	33	23	96	22	53	34	31	25	213	25
brak zainteresowania z strony rodziców	63	45	208	47	71	46	65	53	407	47
niewydolność policji	24	17	50	11	21	14	17	14	112	13
zbyt łagodne prawo karne	51	36	158	35	60	39	51	42	320	37
środki masowego przekazu	19	13	68	15	26	17	26	21	139	16
zbyt małą otwartość policji	8	5,7	43	9,6	12	7,8	7	5,7	70	8,1
brak nadzoru ze strony szkoły	19	13	56	12	12	7,8	7	5,7	94	11
brak współpracy policji ze szkołą	12	8,5	59	13	19	12	19	16	109	13
zbyt surowe wychowanie w rodzinie	1	0,7	11	2,5	4	2,6	2	1,6	18	2,1
nadużywanie alkoholu/ narkotyki	33	23	145	32	70	45	45	37	293	34

Tabela 18

Częstotliwość patroli policyjnych w poszczególnych rejonach miasta w percepcji mieszkańców

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Częstotliwość patroli policyjnych	<i>co kilka dni</i>	29	20,6	51	11,4	15	9,7	12	9,8	107	12,4
	<i>kilka razy w miesiącu</i>	35	24,8	88	19,7	30	19,5	24	19,7	177	20,5
	<i>około 2 razy w miesiącu</i>	16	11,3	52	11,7	21	13,6	14	11,5	103	11,9
	<i>okazjonalnie</i>	42	29,8	184	41,3	73	47,4	42	34,4	341	39,5
	<i>wcale</i>	19	13,5	71	15,9	15	9,7	30	24,6	135	15,6
	<i>SUMA</i>	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 19

Subiektywne relacje pomiędzy poczuciem bezpieczeństwa publicznego a nadzorem policji w poszczególnych rejonach miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Zależności pomiędzy nadzorem policyjnym a poczuciem bezpieczeństwa publicznego	wysokie	36	25,5	132	29,6	46	29,9	64	52,4	278	32,2
	raczej wysokie	36	25,5	133	29,8	34	22,1	28	23,0	231	26,8
	przeciętne	31	22,0	75	16,8	32	20,7	12	9,8	150	17,4
	raczej niskie	17	12,1	77	17,3	26	16,9	13	10,7	133	15,4
	niskie	21	14,9	29	6,5	16	10,4	5	4,1	71	8,2
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 20

Ogólna ocena pracy policji w zakresie dbałości o bezpieczeństwo w poszczególnych rejonach miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Ocena pracy policji	zdecydowanie wysoka	6	4,3	17	3,8	3	2,0	6	4,9	32	3,7
	raczej wysoka	27	19,1	102	22,9	20	13,0	41	33,6	190	22,0
	przeciętna	73	51,8	228	51,1	96	62,3	50	41,0	447	51,8

	<i>raczej niska</i>	22	15,6	68	15,2	27	17,5	17	13,9	134	15,5
	<i>zdecydowanie niska</i>	13	9,2	31	7,0	8	5,2	8	6,6	60	7,0
	<i>SUMA</i>	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 21

Średnie statystyczne (M) oraz odchylenia standardowe (SD) oceny pracy policji oraz istotność różnic statystycznych pomiędzy poszczególnymi rejonami miasta

Rodzaj zmiennej	Zestawienia analizowanych rejonów miasta				Wynik <i>t</i> Studenta	Poziom istotności
Poziom oceny pracy policji	Śródmieście (SR)		Osiedla mieszkaniowe (OM)		0,1409	ni
	M	SD	M	SD		
	2,97	0,9265	2,95	0,8893		
	Śródmieście (SR)		Stare budownictwo (SB)		0,6728	ni
	M	SD	M	SD		
	2,97	0,9265	2,89	0,7799		
	Śródmieście (SR)		Domki jednorodzinne (DJ)		-1,6316	ni
	M	SD	M	SD		
	2,97	0,9265	3,16	0,9566		
	Osiedla mieszkaniowe (OM)		Stare budownictwo (SB)		0,5357	ni
	M	SD	M	SD		
	2,95	0,8893	2,89	0,7799		
	Osiedla mieszkaniowe (OM)		Domki jednorodzinne (DJ)		-1,8022	ni
	M	SD	M	SD		
	2,95	0,8893	3,16	0,9566		
	Stare budownictwo (SB)		Domki jednorodzinne (DJ)		-2,4206	p<0,02
M	SD	M	SD			
2,89	0,7799	3,16	0,9566			

Tabela 22

Ogólna ocena pracy Policji w zależności od płci, wieku, wykształcenia

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Poziom oceny pracy policji	Wynik <i>t</i> Studenta	Poziom istotności
-----------------	--------------------	----------------------------	-------------------------	-------------------

		M	SD		
Płeć	kobieta	2,24	8,3015	-0,0151	ni
	mężczyzna	4,26	9,8166		
Wiek	< 20 - 40 lat	3,99	8,8392	-0,4667	ni
	> 41 lat	4,52	9,0913		
Wykształcenie	podstawowe - zawodowe	4,05	7,2670	0,6385	ni

Tabela 23

Deklarowanie współpracy z policją w zakresie dbałości o bezpieczeństwo na terenie poszczególnych rejonów miasta

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>	<i>L</i>	<i>%</i>
Deklarowana współpraca z policją potencjalnych świadków przestępstw	<i>zdecydowanie wysoki</i>	52	36,9	163	36,6	71	46,1	71	58,2	357	41,4
	<i>raczej wysoki</i>	37	26,3	144	32,3	34	22,1	28	23,0	243	28,1
	<i>nieokreślony</i>	25	17,7	93	20,9	29	18,8	17	13,9	164	19,0
	<i>raczej niski</i>	15	10,6	36	8,0	7	4,6	4	3,3	62	7,2
	<i>zdecydowanie niski</i>	12	8,5	10	2,2	13	8,4	2	1,6	37	4,3
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100
Deklarowana współpraca z policją potencjalnych ofiar przestępstw	<i>zdecydowanie wysoki</i>	85	60,3	232	52,0	99	64,3	89	73,0	505	58,5
	<i>raczej wysoki</i>	18	12,8	129	28,9	29	18,8	16	13,1	192	22,2
	<i>nieokreślony</i>	25	17,7	62	13,9	21	3,6	11	9,0	119	13,8
	<i>raczej niski</i>	8	5,7	12	2,7	4	2,6	5	4,1	29	3,4
	<i>zdecydowanie niski</i>	5	3,5	11	2,5	1	0,7	1	0,8	18	2,1
	SUMA	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 24

Czynniki implikujące brak współpracy w policję w percepcji mieszkańców w zależności od płci

<i>Płeć</i>	<i>Czynniki warunkujące brak chęci współpracy z Policją</i>								Ogółem	
	<i>obawa o własne bezpieczeństwo</i>		<i>brak ufności w skuteczność policji</i>		<i>niechęć do angażowania się w sprawy pozaosobiste</i>		<i>zbyttnia blahość przestępstwa</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Kobieta	295	58,0	140	27,5	25	4,9	49	9,6	509	100
Mężczyzna	149	44,2	122	36,2	29	8,6	37	11,0	337	100

Tabela 25

Czynniki implikujące brak współpracy w policję w percepcji mieszkańców w zależności od wieku

<i>Wiek</i>	<i>Czynniki warunkujące brak chęci współpracy z Policją</i>								Ogółem	
	<i>obawa o własne bezpieczeństwo</i>		<i>brak ufności w skuteczność policji</i>		<i>niechęć do angażowania się w sprawy pozaosobiste</i>		<i>zbyttnia blahość przestępstwa</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
< 20 - 40 lat	189	47,4	144	36,1	32	8,0	34	8,5	399	100
41 – 65 <	255	57,1	118	26,4	22	4,9	52	11,5	447	100

Tabela 26

Czynniki implikujące brak współpracy w policję w percepcji mieszkańców w zależności od wykształcenia

<i>Wykształcenie</i>	<i>Czynniki warunkujące brak chęci współpracy z Policją</i>	Ogółem
----------------------	---	---------------

	<i>obawa o własne bezpieczeństwo</i>		<i>brak ufności w skuteczność policji</i>		<i>niechęć do angażowania się w sprawy pozasobiste</i>		<i>zbyttnia blahość przestępstwa</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
podstawowe - zawodowe	129	53,5	57	23,7	25	10,4	30	12,4	241	100
średnie - wyższe	315	52,1	205	33,9	29	4,8	56	9,2	605	100

Tabela 27

Oczekiwania mieszkańców Słupska w odniesieniu do organów Policji w zakresie dbałości o poprawę bezpieczeństwa publicznego w poszczególnych rejonach miasta (14)

<i>Oczekiwania społeczne w stosunku do organów policji</i>	<i>Rejon miasta</i>								<i>Ogółem</i>	
	<i>SR</i>		<i>OM</i>		<i>SB</i>		<i>DJ</i>			
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
zwiększenie ilości patroli policyjnych	69	48,9	184	41,3	64	41,6	70	57,4	387	44,8
organizowanie programów	21	14,9	50	11,2	24	15,6	22	18,0	117	13,6
organizowanie dialogu	18	12,8	59	13,2	20	13,0	21	17,2	118	13,7
działania informujące o zagrożeniach	23	16,3	78	17,5	15	9,7	24	19,7	140	16,2
działania informujące o miejscach	18	12,8	70	15,7	14	9,1	13	10,7	115	13,3
kontrola miejsc szczególnie zagrożonych	65	46,1	256	57,4	91	59,1	59	48,4	471	54,6

Tabela 28

Spoleczna ocena kompetencji zawodowych, kultury osobistej, umiejętności interpersonalnych oraz gotowości do pomocy Policjantów KMP w Słupsku (N=249)

Rodzaj zmiennej	<i>Poziom zmiennej w %</i>					Razem
	<i>wysoki</i>	<i>raczej wysoki</i>	<i>nieokreślony</i>	<i>raczej niski</i>	<i>niski</i>	

Kompetencje zawodowe	18,5	39,0	21,7	11,2	9,6	100%
Kultura osobista	28,5	42,6	10,4	10,4	8,1	100%
Umiejętności interpersonalne	25,3	39,0	16,5	12,0	7,2	100%
Pomocność	16,5	32,9	26,1	13,7	10,8	100%

Tabela 29

Znajomość dzielnicowego na terenie miasta

Rodzaj zmiennej	Rodzaj odpowiedzi	Rejon miasta								Ogółem	
		SR		OM		SB		DJ			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Znajomość dzielnicowego	<i>tak</i>	25	17,7	108	24,2	32	20,8	20	16,4	185	21,4
	<i>nie</i>	116	82,3	338	75,8	122	79,2	102	83,6	678	78,6
	<i>suma</i>	141	100	446	100	154	100	122	100	863	100

Tabela 30

Ocena kompetencji zawodowych, kultury osobistej, umiejętności interpersonalnych oraz gotowości do pomocy dzielnicowego na terenie miasta (N=185)

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej w %					Razem
	wysoki	raczej wysoki	nieokreślony	raczej niski	niski	
Kompetencje zawodowe	21,08	44,32	25,41	3,24	5,95	100%
Kultura osobista	40,54	40,54	14,05	2,16	4,32	100%
Umiejętności interpersonalne	29,73	47,03	14,05	5,95	3,24	100%
Pomocność	21,08	34,05	31,35	10,27	3,24	100%

Tabela 31

Struktura badanych w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej

Rodzaj prowadzonej działalności	N	%
wolny zawód	2	3,03
firma produkcyjna	6	9,09
firma handlowa	34	51,52
firma gastronomiczna	19	28,79
firma usługowa	5	7,58
Ogółem:	66	100

Tabela 32

Poczucie bezpieczeństwa osobistego związane z prowadzeniem działalności gospodarczej

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	N	%
Poczucie bezpieczeństwa osobistego	zdecydowanie wysoki	3	4,55
	raczej wysoki	17	25,76
	przeciętny	19	28,79
	raczej niski	18	27,27
	zdecydowanie niski	9	13,64
Ogółem:		66	100

Tabela 33

Poczucie bezpieczeństwa związane z występowaniem zagrożeń przeciwko mieniu

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	N	%
Poczucie zagrożenia	zdecydowanie wysoki	5	7,58

mienia	raczej wysoki	28	42,42
	przeciętny	6	9,09
	raczej niski	25	37,88
	zdecydowanie niski	2	3,03
Ogółem:		66	100

Tabela 34

Rodzaje zagrożeń naruszających poczucie bezpieczeństwa osób prowadzących działalność gospodarczą

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	N	%
Typ zagrożeń	włamania do zajmowanego lokalu	31	46,97
	drobne kradzieże	19	28,79
	wymuszanie haraczu	18	27,27
	niszczenie mienia	36	54,55
	napad	19	28,79
	aroganckie zachowanie klientów	13	19,70
	agresywne zaczepki	12	18,18
	przestępczość narkotykowa	4	6,06

Tabela 35

Doświadczenie zagrożeń związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	Doświadczenie zagrożenia			
		Bycie świadkiem		Bycie poszkodowanym	
		N	%	N	%
Doświadczenie zagrożeń	włamania do zajmowanego lokalu	4	6,06	5	7,58
	drobne kradzieże	18	27,27	13	19,70
	wymuszanie haraczu	3	4,55	0	0,00
	niszczenie mienia	19	28,79	10	15,15

	napad	4	6,06	1	1,52
	aroganckie zachowanie klientów	5	7,58	5	7,58
	agresywne zaczepki	6	9,09	12	18,18
	przestępczość narkotykowa	2	3,03	1	1,52
	brak zagrożeń	27	40,91	34	51,52

Tabela 36

Ocena pracy Policji w zakresie dbałości o bezpieczeństwo, w percepcji osób prowadzących działalność gospodarczą

Rodzaj zmiennej	Poziom zmiennej	N	%
Ocena pracy Policji	zdecydowanie wysoki	1	1,52
	raczej wysoki	14	21,21
	przeciętny	34	51,52
	raczej niski	16	24,24
	zdecydowanie niski	1	1,52
Ogółem:		66	100

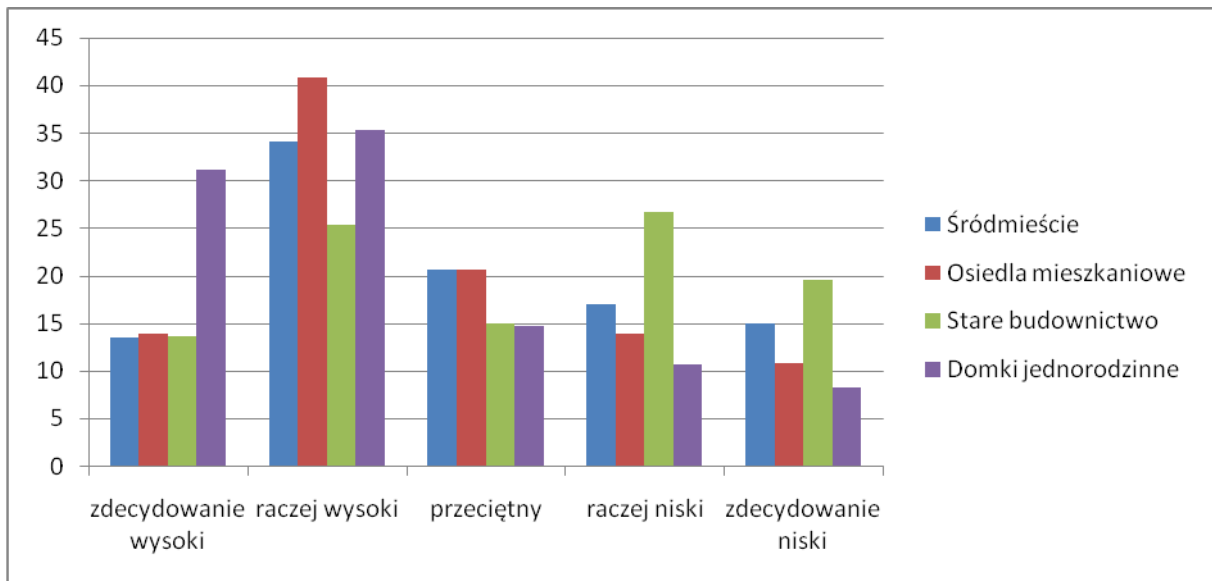
Tabela 37

Oczekiwania względem Policji w zakresie wzrostu poczucia bezpieczeństwa osób prowadzących działalność gospodarczą

Rodzaj zmiennej	Charakter zmiennej	N	%
Oczekiwanie względem Policji	zwiększenie ilości patroli policyjnych	32	48,48
	organizowanie programów	14	21,21
	organizowanie spotkań	6	9,09
	działania informacyjne	10	15,15
	częstsza kontrola policyjna	25	37,88

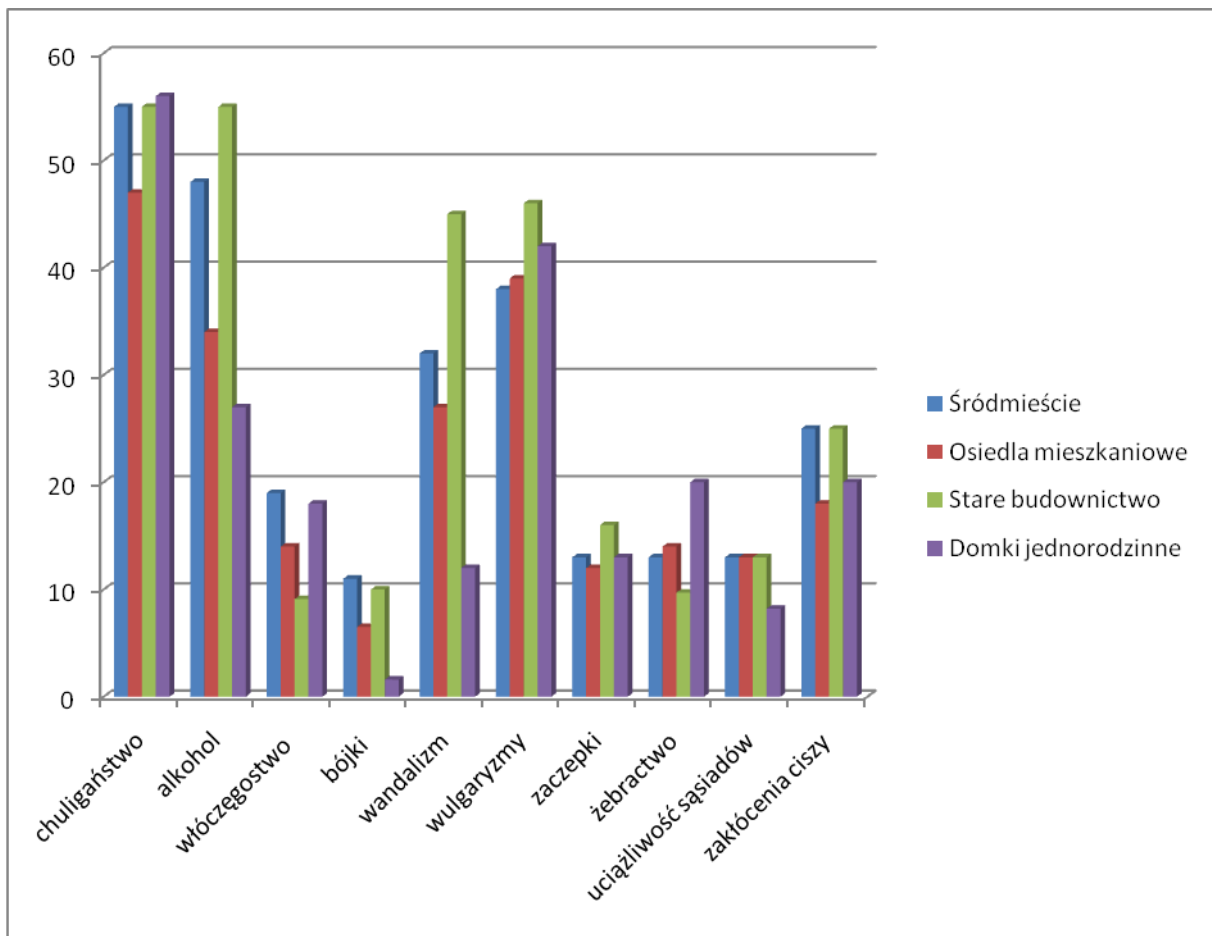
Wykres 1

Rozkład proporcji poczucia bezpieczeństwa po zmroku w poszczególnych rejonach miasta

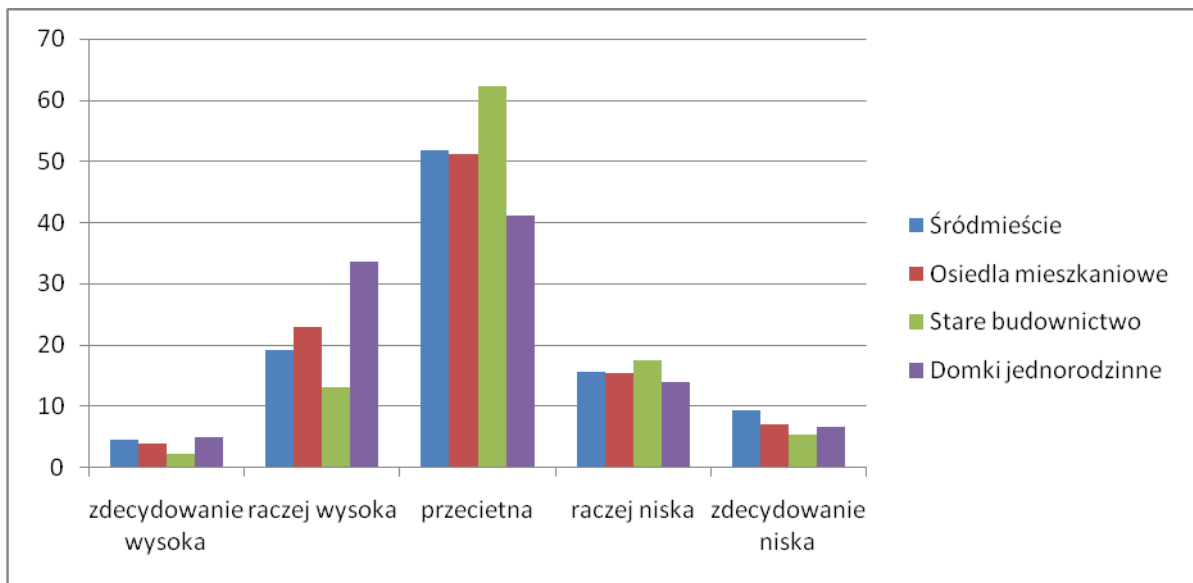
Wykres 2

Rozkład proporcji negatywnych zjawisk społecznych w poszczególnych rejonach miasta

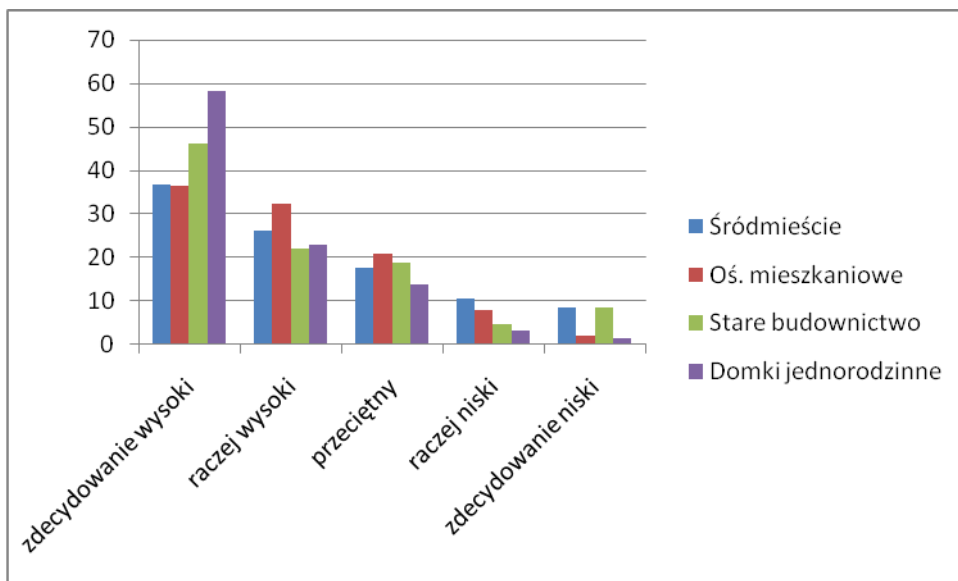
Wykres 3

Ocena pracy policji w poszczególnych rejonach miasta

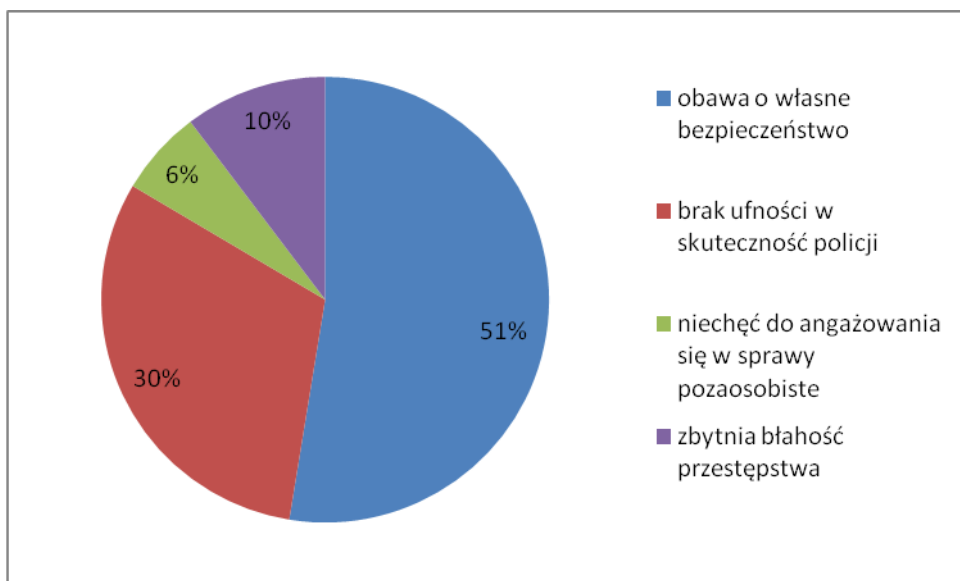
Wykres 4

Poziom deklarowanej współpracy z Policją w poszczególnych rejonach miasta

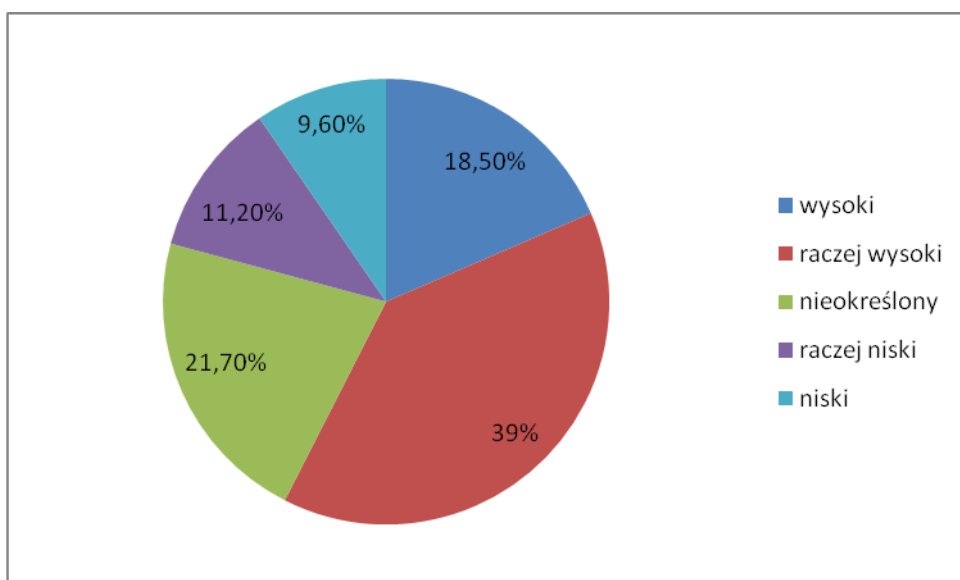
Wykres 5

Czynniki implikujące brak chęci współpracy w policję w percepcji mieszkańców miasta

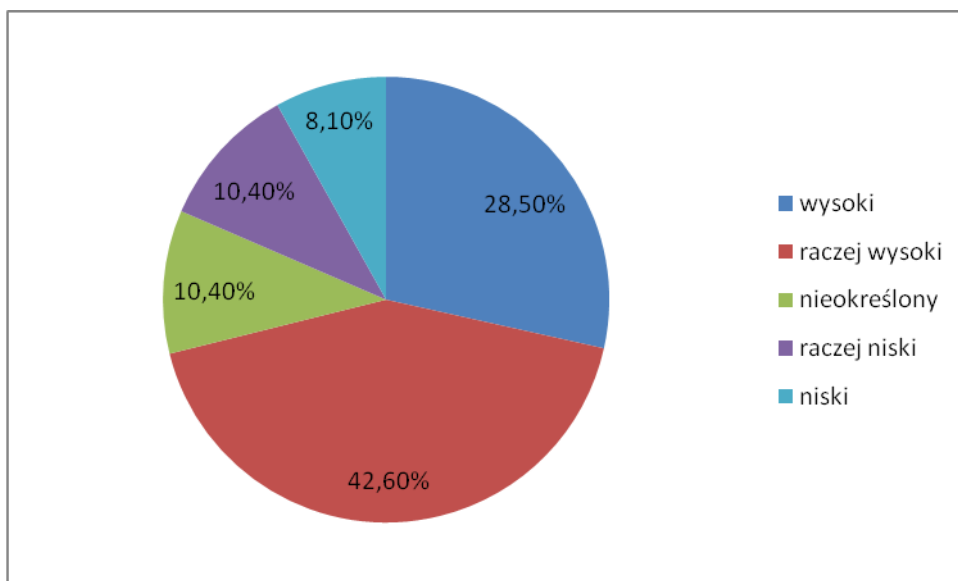
Wykres 6

Ocena funkcjonariuszy Policji w zakresie kompetencji zawodowych

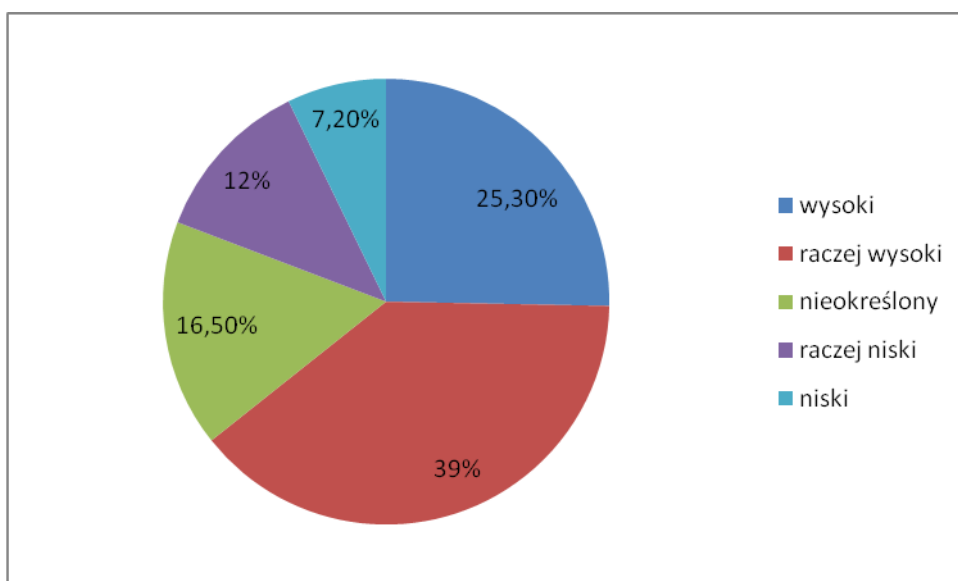

Wykres 7

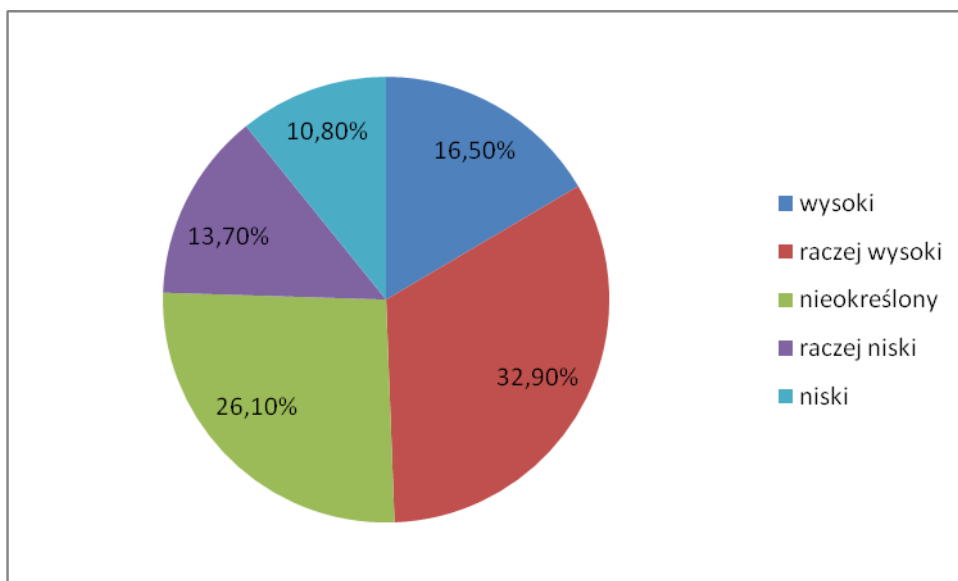
Ocena funkcjonariuszy Policji w zakresie kultury osobistej

Wykres 8
Ocena funkcjonariuszy Policji w zakresie umiejętności interpersonalnych

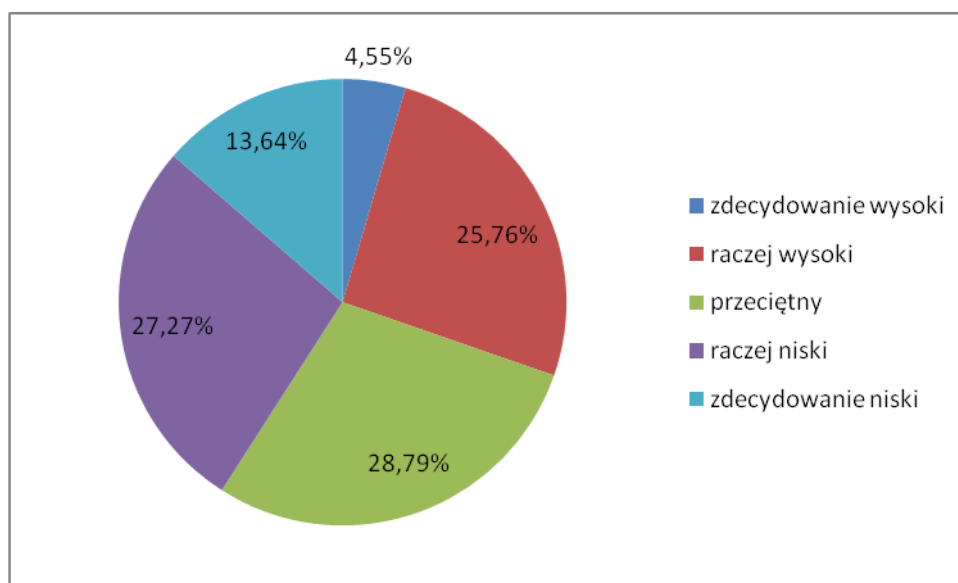

Wykres 9
Ocena funkcjonariuszy Policji w zakresie zaangażowania i chęci udzielania pomocy

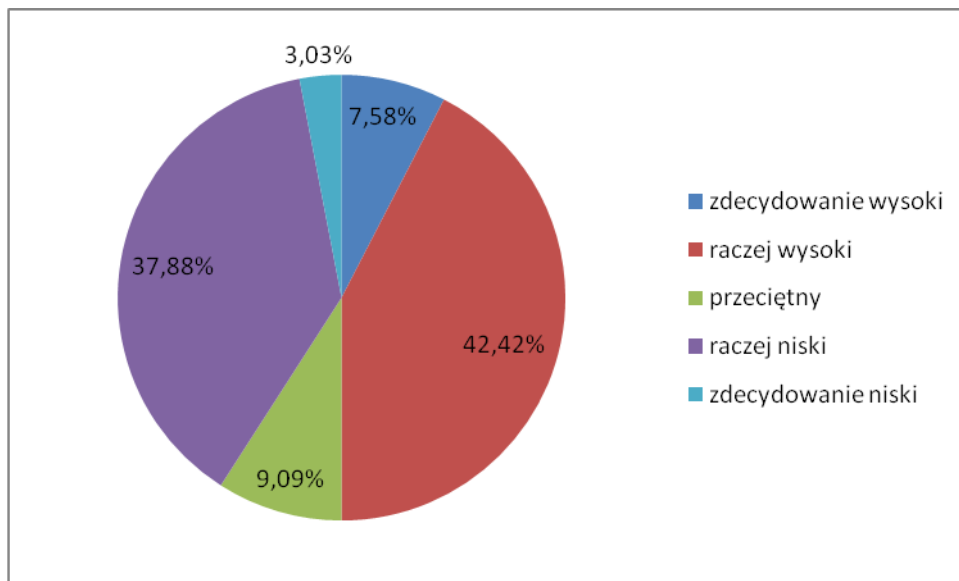
Wykres 10

Rozkład proporcji poczucia bezpieczeństwa osobistego związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej

Wykres 11

Rozkład proporcji poczucia zagrożenia mienia w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą

Wykres 12

Rozkład proporcji oceny pracy Policji w zakresie dbałości o poczucie bezpieczeństwa osób prowadzących działalność gospodarczą

